D. PANCRATII Wolffens
P. P. Extraord. & Pract. Halenſis
DEFENSIO

AURI FULMINANTIS,

PURGANTIS IN FEBRIBUS ACUTIS, PROPTER ORGASMUM, TEMPESTIVI,

tutiſſimi
Tam in febribus ſecundariis cum ſymptomaticis,
quam in febribus primariis cum criticis abſceſſibus,

Contra

GEORGII ERNESTI STAHLII
Doct. & Prof. P. Ordin.

Diagramma Προεξευκρίσεος,
potius crudæ προεκκρίσεως dicendæ,
in
Caſu Controverſo Halenſi
B. Virginis.

LIPSIÆ
Sumptibus FRIDERICI LANCKISII.
M. DCCVII.

Hipp. de Victu Acut. III.

P*Opulares & idiotæ non valde cognoſcunt medicos, in morbis acutis aliis præſtantiores, aliarumque curationum magis aut laudatores, aut vituperatores exiſtunt. Et profectò magnum ſignum hoc eſt, quod iidem minime de his morbis intelligentiam habent, veluti quas ſtudio conſequi oportet. Nam, qui medici non ſunt, medici eſſe videntur, maxime propter hos morbos. Etenim facile eſt, nomina ediſcere, quæ proferri ſolent apud ægrotos, his morbis affectos. Si enim quis* (febres, criſes, purgantia, analeptica, alexipharmaca, diaphoretica) *nominarit, omnia hæc eadem plebejis hominibus & meliores & dederiores medici dicere videntur. At hæc res non ita ſe habet, ſed in his ſano alii ab aliis differunt.*

Ulpianus L. 6. §. 7. ff. de Officio Præſidis.

S*Icuti medico imputari eventus mortalitatis non debet; ita quod per imperitiam commiſit, imputari ei debet; prætextu humanæ fragilitatis, delictum, decipientis in periculo homines, innoxium eſſe non debet.*

Hippocr. de Arte XIII.

O*Portebat, dicunt, ſiquidem ars erat* (& medicamentum laudabile) *omnibus æque morbis* (& ægris) *ſanitatem afferre. Qui hæc igitur dicunt, ſi medicis indignarentur, quod ipſorum, talia dicentium, non ut delirantium, curam habent, merito ſane ſuccenſuerint magis, quàm quod illa reprehendant.*

PRÆFATIO.

VEriſſime Hippocrates noſter, L. B. *Hæc jurejurando affirmare poſſum*, inquit: *quod medici ratiocinatio nunquam alteri poſſit invidere, imbecillis enim appareret. Nam hæc magis faciunt, qui circa forenſia & quæſtus verſantur. Quanquam neque falſo cognitum fuerit, quod in omni* (conſilii) *copia inopia inſit.* Πᾶσι γὰρ εὐπορίῃ ἀπορίη ἔνεστι. Nimirum Cous parens admodum his medicum caſtigat, in morborum difficultate alteri ſuperinductum, ſi tum ex maligna æmulatione, quaſi circum foraneorum, occaſionem arripiat, imperitiæ collegam arguendi, præſertim ſi quid ſiniſtri, propter ſummam medicinæ difficultatem, ægrotorum errores, adſtantium pervicaciam, præter artem, opinionem, omnemq; culpam ejusdem evenerit. Quando vir honeſtus caſus tales, contra imperitiam vulgi, & muliercularum gerras atque calumnias, potius excuſare, quam earundem ipſe autor eſſe debeat; cum illæ alias, peſſimo more, jam nullos morbos per ſe lethales, ſed tantum & medicorum imperitia omnes funeſtos agnoſcant. Quod Coi parentis monitum quam male hodierno tempore à quibusdam medicis obſervetur, ſequenti exemplo declaratur.

Honeſtisſima virgo febre, (cujus hiſtoria mox recenſebitur,) laborans, medicæ curæ meæ ſe commiſerat, germanæ meæ ſororis filia; cui, parentibus orbæ, ut me parentis loco coleret, mihique liberis orbo, ut filiæ loco ipſam peramarem, omnino conveniebat. Genuerat hanc ex B. ſorore vir plurimum reverendus, qui vero, illa defuncta, ſecundis nuptiis aliam ſibi junxerat. Quam, *verisſime novercam*, mox maxime offendebam, quod damna liberorum ex B. ſorore avertere conarer. Cum igitur B. Dn. affinis febre maligna cum eryſipelate defungeretur, gravisſima me diffamatione illa perſequi coepit. Nihilominus laudata virgo conſilium rurſus meum, eodem jam ter feliciter uſa, petebat; verum noverca, teſtantibus actis publicis, ut pa-

rentum meorum acerbos ſudores, hæreditario jure huic nepti relictos, Dno fratre ſororibusque poſthabitis, teſtamento aucuparetur, conſilium inierat. Prima igitur cura erat, ut craſſisſimis offenſionibus ab ægrotæ curatione me removeret, utpote qui maxime conſilia hæc pervertere poſſem. Hoc igitur animo illa non ſolum, me non ſalutato, alium medicum (à quo nemo facile, cui negotium cum ipſo intercedit, contentione immunis diſcedit, quemque intellexerat, me jam inimice laceſſiſſe) ſuperinducebat, ſed atrociſſimis etiam injuriis iterum atque iterum me diffamarat. Quas itaque ad animum mihi revocans, illam actione injuriarum in foro accuſavi, ut deprecaretur. Interim ab amicis monebar, in ſummam mei contumeliam per ora hominum ferri, quaſi ex craſſa imperitia mea, & violentiſſimo vomitorio, B. virgo fuiſſet perdita. Scribuntur hæc Berolinum & ad alia loca, imo illa hinc ad amicos reſcribuntur; ideoque unicum conſilium hoc mihi ſupereſſe videbatur, ut innocentiſſimo ſcripto, *Diſſertationis de Orgaſmo* methodum curandi meam, talibus à contumeliis purgarem mulieris, non collegæ. Quem ita infenſum ne ſuſpicari quidem volebam; quemque potius, juxta me, per morbi malignitatem funeſtisſimosque planetarum adſpectus, verisſimos, excuſabam. Verum enimvero brevi reſciſcebam, illum ipſum graviſſimarum harum contumeliarum potisſimum autorem eſſe; qui primum has Dn. Studioſis, collegii ſui auditoribus, gravius & monſtroſius propoſuerat. Hinc in ejusdem *Propemptico quodam Inaugurali*, plebejo & anili acumine me ſuggillare intelligo; imo in annexa Epiſtola maligno *ſyncretiſmo* illius ſimiolus, adoleſcentulus, omine ſui nominis ineptiens, quem ne verbulo quidem unquam offendi, *homicidii reum* me, more famoſorum libellorum depictum, nominat. Poſthinc candidato Epiſtola *de Medicarum Opinionum Inſomniis* gratificatus eram, quæ tam generalibus ſermonibus, & fere non meis, ſed aliorum ſummorum virorum, verbis perſtringebam, ut illa quidem ſpeculi cujusdam loco inſervire, neminem tamen tangere, poſſent. Inde vero ille ipſe medicus tandem *Hippocratico meo προεξευκρινήσαντι de Orgasmo*, ſub titulo *προεξευκρίσεως*, verius crudam *προέκκρισιν*, ſeu judicii præcipitantiam, per *Diagramma*, ex profeſſo de hoc argumento conſcriptum, opponit, nomen ſuum confitetur, & harum calumniarum autorem in mordaci ſchedio, plurimis odioſis perſonalibus admiſtis, ſe confitetur. Quæ

igitur, præter genium meum, non injuriandi animo, præfari me oportuit, quod adverſarius non ſolum medicamenti formulam, ipſum tamen controverſiæ ſtatum & cardinem, ſed morbi quoque totam hiſtoriam falſis adulteravit, ut mox convincetur; meam contra, ut falſam, caſtiget, ſcribens, *ſe ſuam enarraſſe, ut ipſi recte nota ſit.* Ipſe vero fatetur, ſe non mecum, aut curationis meæ tempore, ſimul adfuiſſe; ut itaque teſtimonio ſolum ex auditu mulieris, *nobiliſſimæ dominæ* ſcilicet (non *matris*, ut illam quidem dicit,) ſed novercæ, innitatur: Quapropter utriusque non niſi ſuſpecta teſtimonia his rejicere, ſumma me necesſitas coëgit. Ego quidem talibus ſcriptis lubentisſime ſuperſederem, praxin meam curarem, aut Hippocratem meum aliosque ſummos pragmaticos evolverem, ut diſcens moriar; ſicut etjam ſumma patientia, & in ſilentio jam ante aliquoties durisſimas ejusdem ſugillationes, per aliquot ipſius Diſputationes & Programmata, pertuli, ex illa ſola ratione, quod Hippocratis veritatibus magis, quam docíſiſophi deliris erroribus *ſupparaſitare*, ut cum obſcuro viro loquar, non dubitaverim. Jam enim expertus didici, quam negotia talia non posſint non animi affectus movere, corporis humores depravare, tandemque corpus ipſum morbis conficere malignis; ſed cum vita famaque pari paſſu ambulent, tantas quoque moleſtias haud detrectare debui. Aequum tuum, L. B. judicium rogo, quod à rerum medicarum peritis in re tam evidenti, timere non poſſum, ut vel ipſa pars adverſa jam ſatis intellexit; imo à nullo viro erudito, qui rationes & argumenta ponderare novit. Sin vero illorum haud capax es, prudentius judicium tuum ſuſpendas, ac virorum, medicinæ peritorum, neque tamen ſuſpectorum, ſententias ſequeris, quas Reſponſa Facultatum duarum Medicarum mox Te docebunt; nam in cauſſa propria in utramque partem teſtimonia & judicia omnino ſunt ſuſpecta. Equidem negotium hoc moleſtisſimum, maximeque tædioſum odioſumque, brevitate ſumma tranſigere, primum apud animum meum conſtitueram, ſed bibliopola in ſcriptum mere litigioſum ſumtus ſuos impendere renuebat, rogabatque, ut morbus ipſe primario elaboraretur, ſecundario autem lites tantum attingerentur; cui ergo in his gratificari debui. Inprimis cum controverſiam noſtram, modo alio ſtylo methodoque agitaretur, ut ego quidem ex animo doleo, inſignem omni-

no praxi medicæ uſum afferre poſſe credam. Primum enim artis medicæ tyrones ex eadem addiſcent, quomodo præcepta medicinæ generalia ſpecialiſſimis ægrotorũ caſibus, & quidem in difficillima febrium acutarum materia, debeant applicari. Deinde, à priſcis inde usque Heſiodi temporibus ad noſtra usque, haud raro *medico medicus invidet*, ut hinc duo quidem cauſſarum patroni, optimè adverſarum partium jura defendentes, ſæpius amiciſſimo poculo vini Rhenani ſe invicem ſalutare poſſint; duo contra medici, ægroti unius ſaluti recuperandæ junctam operam navantes, inimiciſſimo animo ſecum invicem debeant certare, noſtrorum quidem regionum ægrotis, pro certiſſimo ipſorum periculo, illud ipſum flagitantibus. Per noſtram itaque controverſiam philiater intelliget, quomodo talibus caſibus haud inſolitis methodum medendi quoque ſuam ipſe valeat tueri. Denique, ſicut jam Coi temporibus, ita etiam noſtris adhuc, *in acutis febribus in tantum inter ſe differunt medici, ut quæ alter exhibet, optima eſſe putans, ea alter jam mala eſſe exiſtimet, ut fere ob id artem medicam vaticinationi* veteres, (noſtrates tempeſtatum in ephemeridibus prædictionibus) *ſimilem eſſe, dicant.* Præſertim vero Dn. JCti medicinam, omnibus principiis hinc deſtitutam, ſibi perſuadent, ſicut alias ſæpius, & in hac pariter lite forenſi mea, intellexi, quaſi in ipſa infrunita diſſentiendi licentia primum præberet artis fundamentum. Unde revera *eo res devenit, ut medicina, omnium artium præclariſſima, jam omnium viliſſima cenſeatur*, & circumforaneus aut ſordidus empiricus inter ipſos erudito medico præferatur. A qua injuria medicinam controverſia noſtra purgabit, dum in Defenſionis meæ ſcripto animadvertetur, non ſolum plurimum peregrinorum & jam defunctorum Doctorum opiniones communes, illorum more, pro me allegari potuiſſe, ſed quoque Medicarum duarum Facultatum doctiſſima Reſponſa exactiſſime conſentire; quod ne quidem de Reſponſis earundem Facultatum ſemper obſervetur. Ut igitur veritatis certitudinem, reliquis Facultatibus ſororiantibus communem, neque medicinæ liceat denegare, cum unica incertitudinis, cujus illam incuſant, agnoſcatur cauſſa, quod controverſiæ inter medicos tantum agitentur, nunquam vero à Collegiis rerum peritis decidantur; ſed in *foro mendacium*, juxta *puerperæ* lectum, non illius Græ-

cæ

cæ olim *apud Hippocratem*, ſed etiam noſtræ Halenſis, in quo ſententias veritati rarius reſpondere, nemo prudentum miretur. Quamobrem Boccalini conſiſtorium medicum Parnaſſi, majori quidem prudentia conſtituendum, immerito ſuggillat. Denique ſupremum omnium indignarum injuriarum juſtiſſimum vindicem precor, ut gratia ſua me ſecundet, quo veritas preſſa non opprimatur, hoſtes ipſi præcipites in foveam, quam mihi pararunt, labantur, & ut *Pancratius* Lupus nomine & omine, tonici σιδηροξύλου tela eludam & confringam, ut etiam hoc nomine clementiam divinam, per ætatis meæ jam provectæ dies, animo gratiſſimo poſſim celebrare.

Elen-

Elenchus Capitum.

C. I. Hiſtoriam morbi veram proponit, & Reſponſa duarum Medicarum Facultatum, Lipſienſis & Wittebergenſis, ſubjungit.

C. II. Hiſtoriam morbi, ab adverſario corruptam, examinat, malignasq; cenſuras ejusdem diluit.

C. III. A critico abſceſſu inflammationem ſymptomaticam diſtinguit, eique recurſum pernicioſum denegat.

C. IV. Purgantia lenia & in ſecundariis, & in eſſentialibus febribus, cum orgasmo crudorum humorum in primis viis, ut tempeſtiva, defendit.

C. V. Aurum fulminans à contumelioſis animadverſionibus purgatum, in febribus acutis, aliis omnibus laxantibus præfert.

C. VI. Arbitrium boni viri medicum, ſecundum analogismum Jurisprudentiæ conſtituit.

Epilogus L. B. perſonalium admiſtionem excuſat, ſimulque ineptias ſimioli, die albertäten des Teutſchen D. Michel Alberts/ breviſſime caſtigat.

Cap. I.

Hiſtoriam morbi veram proponit, & Reſponſa duo Medicarum Facultatum, Lipſienſis & Wittebergenſis ſubjungit.

ES hat/ in verwichenen Jahrs 1706. November, eine vornehme Jungfer/ meine nächſte Freundin/ ſich meiner Cur anvertrauet. Sie war von 19. Jahren/ lang und geſchlang/ roth und faſt völlig in Geſichte; Hatte bißhero viel Gemüths-Kummer und Zorn gehabt/ ſolte die menſes vor 8. Tagen richtig gehabt haben. Der Anfang ihrer Kranckheit war geweſen/ daß ſie bey kalter Lufft/ und trüben Himmel/vor dem Thor/ auff unſers Neumarckts Jahrmarckte geweſen/und die Nord-Lufft ihr entgegen gangen/ da ſie/ heimkommend/Kopfwehe/ Schnupffen und böſen Hals geklaget/ mit Schmertzen in Schlingen.

Den Donnerſtag um den Mittag hatte ſie ein Froſt überfallen; Freytags beſuchte ich ſie auff ihr Verlangen/des nachmittags/ da ich ſie antraff etwas blaß und verfallen in Geſichte/kunte nicht auſſer dem Bette dauren/klagte Kopf u. Rückenſchmertzen/habe keinen Schlaff/der Hals thue in Schlingen wehe/der Pulß war ſchwach/ die äuſſerliche Hitze wenig/mit mehr innerlicher/es ſchlieffe mit einen Kriebeln biß in die Finger vor / öffters die gantze lincke Seite ein/ warffe ſich in einen in Bette herum/könne nicht viel ſüſſes vertragẽ/ bekomme darauff Grimmen/ nach der Arth unſerer gantzen Freundſchafft. Worauf ich gab: ℞. Aqv. meliſſæ, cortic. citri. aa unc. ij. Pulv. cinnabarino-diaphor. n. d. Sacch. Canar. aa dr. j. M. D. S. bald

damit anzufangen/und des Nachts fortzufahren. Hierneben wolte die Stieff-Mutter mit Hafergrütze den Hals ausgurgeln laſſen/ und euſſerlich auff denſelben ein zertheilendes Säckgen/öffters wieder gewärmet legen; welches ſie ſonderlich lobete/als bey einem Hn. Studioſo von Adel guth befunden zu haben. Bey meinen Abſchied ſagte ich dieſer/ daß mir der Zuſtand nicht gefiele/und ſey ſie gar zur Unzeit kranck worden/ wegen der vielen böſen adſpecten.

Sonnabends als ich ſie des morgens beſuchte/ die Miſtur noch nicht die helffte verbraucht war/ſahe urina citrina ſubſpiſſa, hörete ich/ſie habe beſſer geruhet/auch ein wenig geſchwitzet/ der Hals thue nicht mehr wehe/ war wohl ein weniges leidlicher/ warff ſich auch nicht ſo gar ſehr mehr in Bette herum/ ſey 2 Tage verſtopfftes Leibes/der Kopff und Rücken thue noch wehe/die euſſerliche Hitze war nur natürlich / die Zunge aber weiß / der Pulß ſchluge auch nicht ſtarck. Worauff ich in die Apotheke verſchrieb; ℞. Antimon. diaph. Pulv. bez. Senn. aa. gr. viij. auri fulmin. gr. iv. M. F. Pulvis. D. S. ſo gleich/ als fertig/zunehmen. Dieſes hatten ſie in das Hauß geſchickt aus der Apotheke/ daß ich es nicht zu ſehen bekomen. Nachmittags 2. Uhr ward mir durch einen Bothen zuwiſſen gethan/die Jungfer ſey ſehr kranck. Als ich hierauff gleich hin kam/ fande ich ſie mit groſſen Wimmern über das Hertze klagen/ faſt kalt und ohnmächtig/ dabey die lincke Seite mit einſchlieffe; Die Stube war faſt kalt; ich verſtund darneben/ ſie ſey biß in den Mittag gantz fein geweſen/habe auch etwas Löbigüner Bierſuppe/mit appetit,genoſſen; Hiernach aber habe ſie 3. Stulgänge bekommen/uñ ſey alſo kranck worden; indem brach ſie viel graßgrüne materiam weg/ worauff die Hertzens-Schmertzen/ auch die Ohnmachten und Erkaltung etwas nachlieſſen. Ich erinnerte/ man mögte die Stube beſſer einheitzen/und mit einen Wärmſtein den Leib wärmen / weil dieſes in voriger cur der Maſern / da ſolches Reiſſen auch einen Tag dazu kam/ das beſte that. Alleine die Stieff-Mutter antwortete/es habe die Jungfer bereits ſo groſſe Hitze; Welche nachdem zweymal gantz graßgrün weggebrochen; indem ich unterdeſſen in die Apotheke gangen war/wegen des Recepts mich zu erkundigen/ maſſen ich in eben derſelben vielfältig dieſes aurum fulminans wol gar zu vi biß viii gran verſchrieben habe/dergleichen aber niemahls erfolget; über dieſes auch die Stieff-Mutter beſtändig vorgab / es ſey des Pulvers ein gantzer Löffel voll geweſen/ geſtunde doch dabey/

es habe grau ausgeſehen / und wären Goldblättergen (von pulv. bez.) mit untergeſchnitten geweſen. Ich erfuhr aber in der Officin, daß es der Apotheker ſelber / und nach meiner præſcription, verfertiget habe/ wieſe mir das Glaß/worinnen von dieſen Gold-Pulver nicht viel mehr übrig war/ daß es alſo von keiner neuen elaboration/ ſondern noch von der alten ſey. Ich hätte hierauff gerne die esſ. caſtorei cum ſpir. cornu cervi vinoſo gegeben / durffte aber wegen der Stieff-Mutter nicht/ſo nicht allein einen alten Haß zu mir hat/ſondern auch alle volatilia, als höchſtſchädlich/ſchimpfet; verordnete derhalben nur eſſent. caſtor. dr. ß. aber auch dieſe wolte niemand eingeben/ biß die Fr. Schweſter kam/ und ihr davon eingab. Als nun gegen Abend dieſe exacerbation remittirte/die J. Patientin erwarmet / ſtiller lag / das Hertze nicht mehr ſo ſehr klagte/ durffte ich nicht mehr ordnen / als esſ. cortic. aur. dr. iß. D.S. 60. Tropffen 2 mahl heunte zu geben. ℞. Antim. diaphoret. gr. XV. D.S. Morgenfrüh zu nehmen.

Sonntags morgens ſahe der Urin dicke getrübt/ die ſeel. Jungfer lobete / daß dieſe Tropffen ihren Magen ſehr gut gethan hätten/ da ſie doch noch nicht gantz verbraucht waren/habe die gantze Nacht geſchwitzt / ſchwitze auch noch; habe wohl nicht geruhet / auch ſey ihr zuweilen eine Angſt an das Hertze kommen / habe auch Krampfe geſpühret/ es ſey aber doch alles leidlich geweſen/habe dabey weder Schauer noch erkalten geſpühret. Nachdem redete ſie munter und friſch / konte im Bette auffſitzen/ es kähme ihr aber das eine Auge kleiner vor / da doch weder ich / noch ſonſt iemand etwas daran ſahen; Hatte noch von der esſ. cortic. aur. ſo ſie erſt verbrauchen ſolte. Nachmittags fand ich ſie annoch in dergleichen Leidligkeit/und verſchrieb: ℞. Bez. min. ſcr. j. Cinnabar. antim. ſcrup. ß. M. F. Pulv. divid. in 2. p. æqv. D. S. eines Abends / das andere morgen früh. ℞. esſ. caſtor. ℥ij. D.S. 60. Tropffen bald nachmittags/ und ſonſt auch vormittags zu nehmen. Es ſtümpfete aber die Stieff-Mutter darauff/es ſey zu hitzig/ nach des neuen/ bereits heimlichen/ medici Grillen. Des Nachts 10. Uhr wurde ich/wegen eines neuen paroxysmi, wieder verlanget. Ich fande die Jungf. Patientin faſt kalt/ohnmächtig/ mit ſehr ſchwachen Pulſe / klagte über das einſchlaffen der lincken Seite/ſie hatten ihr von der eſſ. caſtor. kaum 30. Tropffen gegeben / von denen Pulvern aber noch keines/ mein Rath ward nicht mehr verlanget. Unterdeſſen hatte die Stieffmutter/wieder der Freunde Willen/ſo mich von der Cur vorher nicht laſ-

ſen wolten/ den andern Medicum ſelbſt holen laſſen; welchem ſie unter andern in meiner Gegenwart erzehlte/ daß ſie die J. Patientin mit einer Mandelmilch recht geſtärcket hätte/ welche ſonder Zweifel ſehr ſüſſe geweſen/ als von ihr ſelbſt/ mit ſonderlicher Kunſt/ zugerichtet. Der Medicus, ohne eintziges Entdecken ſeiner Meinung von der Kranckheit-Art/ ſagte: Ob er mit meiner Permiſſion einen pulverem nitratum geben möchte? welches ich ihm zuverbiethen nicht vermochte/ und wohl wuſte/ daß mein Errinnern nichts gelten würde. Weil ich nun nicht weiter verlanget worden/ bin ich nachdem auſſenblieben; Mittwochs den 24. Novembris iſt ſie geſtorben.

Wannenhero/ nebſt beygefügter vorgeſetzten hiſtoria morbi, über folgende Fragen/ derer hochlöbl. Mediciniſchen Facultäten aus Leipzig und Wittenberg Reſponſa verlanget/ und erhalten worden/ welche zu ieder Frage alſobald beygefüget:

(1.) Ob in vorgeſetzten caſu der krancken Jungfer/ der in Schlingen ſchmertzhaffte tumor im Halſe/ nicht nur eine ſchlechte faucium inflammatio zu achten/ welche/ nach dem Hippocrate, von einer angina zu unterſcheiden?

Reſp. Facult. Lipſienſis: So geben wir nach gnugſamer Uberlegung aller hierbey angeführten Umſtände/ zu verlangter Antwort: (1.) daß der/ ſub lit. A. beſchriebene ſchmertzhaffte tumor im Halſe/ und die dahero entſtehende Verhinderung in Schlingen/ bey der krancken Jungfer bloß und allein pro ſimplici & catarrhali faucium inflammatione, und welche von einer angina (a) leicht zu diſcerniren/ zu achten geweſen.

Reſp. Facult. Wittebergenſis: daß derſelbe uns einen caſum zugeſchickt/ welchen wir pro febre catarrhali maligna halten/ ꝛc. ſo geben wir nach collegialiſcher Uberlegung der Sache/ zur verlangten Antwort: daß (1) bey der krancken Jungfer der ſchmertzhaffte tumor colli, ſo in Schlingen bemercket worden/ vor keine angina (a) zu achten; alldieweil reſpiratio und deglutitio nicht würcklich verhindert worden/ und der Schmertzen gar bald nach dem Schwitzen nachgelaſſen.

(a) Confer hujus Defens. C. III. §. IV.

(2) Ob nicht angina, und noch mehr eine ſolche geringe faucium inflammatio, als vor dem Schauer und Fieber bereits geweſen/ keinen abſceſſum criticum, ſondern nur einen ſymptomaticum bedeutet?

Lipſ: So zeuget auch (2) weder angina, noch vielweniger eine ſolche faucium ſimplex ac levior inflammatio, welche allbereits vor dem Schauer und Fieber geweſen/ einen abſceſſum criticum, ſondern vielmehr nur einen ſymptomaticum an/indem ja criſis febrim folget/ nicht vor derſelben hergehet. (*b*)

Witteb: Auch iſt II. dieſer tumor colli dolorificus, ſo von äuſſerlicher Kälte entſtanden / und vor dem Schauer und Fieber ſchon verhanden geweſen / nicht pro abſceſſu critico, (*b*) ſondern vielmehr pro ſymptomate febris catarrhalis zu halten.

(*b*) Confer Cap. II. §. VI. Cap. III. §. V. & VI.

(3) Ob von ſolchen abſceſſibus ſymptomaticis, nicht criticis, ein recurſus zu befürchten / welcher ſchwere Zufälle/ ja den Todt ſelbſt verurſachen möge?

Lipſ: Dañenhero auch (3) von dergleichen abſcesſibus ſymptomaticis, als wie beſchriebene faucium inflammatio geweſen / man einen ſolchen gefährlichē recurſum materiæ peccantis (*c*) zu befürchten nicht gehabt / vielweniger ſo ſchwere Zufälle / und den Todt ſelbſt/ verurſachen mögen.

Witteb: Und iſt alſo III. von dieſen ſymptomate kein receſſus (*c*) zu beſorgen geweſen / zumalen da ſudorifera exhibirt / und diaphoretica (*d*) gerathen worden. (NB.) Wo nur nicht ſonſt ein error in der diæt vorgangen iſt.

(*c*) Confer Cap. II. §. VI. Cap. III. §. II. VI. VII. (*d*) Cap. III. §. IV. & VII.

(4) Ob dahero / daß dieſe ſchlechte faucium inflammatio durch äuſſerliche Wärme und Schweiß bald zertheilet worden/ ein ſolcher gefährlicher recurſus abſceſſus critici zuachten ſey?

Lipſ: Wie denn auch (4) nicht zuvermuthen / daß da dieſe ſimplex faucium inflammatio durch euſſerliche Wärme und Schweiß bald zertheilet worden (*e*) von dieſen remediis ein ſehr gefährlicher recurſus oder retroceſſio abſceſſus critici, und deſſen cauſæ, zu vermuthen geweſen.

Witteb: Hat auch IV. daher/ daß dieſer tumor juxta leges artis durch euſſerliche Wärme und Schweiß zertheilet worden/ (*e*) kein regreſſus materiæ peccantis entſtehen können.

(*e*) Confer Cap. III. §. IV. & VII.

(5) Da nun ſolches geſchehen / ehe das purgans eingenommen worden/ ſolchen Schuld zu geben / es habe ratione recurſus critici, die böſen Zufälle und den Todt verurſachet?

 Lipſ:

Lipſ: Vielweniger iſt (5) dem beſchriebenen laxanti (*f*) einige Schuld beyzumeſſen/ als hätte ſolches metaſtaſin criticam gehindert/ materiam peccantem zurücke getrieben / und alſo die böſen Zufälle/ja den Todt ſelbſtẽ verurſachet; da es weder in incremento, noch ſtatu, ſondern erſt in declinatione tumoris gegeben worden.

Witteb: Da nun V. materia ſtagnans, ehe das aurum fulminans eingenommen worden/ſchon diſcutirt geweſen/ſo kan dieſem nicht ſchuld gegeben werden/ daß es den motum criticum turbirt/ und den Todt verurſacht haben ſolte.

(*f*) Confer Cap. III. §. VII.

(6) Ob nicht in principio febriū, nicht nur ſecundariarum, in anginis, ſondern auch eſſentialium, cum abſceſſibus criticis, eryſipelate, arthritide, variolis, geſtalten Sachen nach/ propter orgasmum & cruditates primarum viarum, gar ſicher ein gelindes Purgans, ſonderlich aber das aurum fulminans, lege artis præparatum zugeben ſey?

Lipſ: Zumaln (6) auch in principio febrium, nicht nur ſecundariarum, v.g. in anginis, ſondern auch eſſentialium, cum abſceſſibus criticis, eryſipelate, arthritide, variolis, geſtalten Sachen nach/propter turgeſcentiam & cruditates primarum viarum, gar ſicher ein gelindes purgans, ſonderlich aber das aurum fulminans, lege artis præparatum, (*g*) gegeben werden mag / ja es iſt dergleichen evacuatio in bemeldten caſibus meiſtens höchſtnöthig. (*h*)

Witteb. Auch iſt bekannt / das VI. in febribus continuis, tam benignis, quam malignis, in principio ein lene emeticum, ſi ſubindicantia adſint, & inprimis materia peccans in primis viis turgeat, (*h*) gar wohl kan exhibirt werden / welches inſonderheit von Sydenham in methodo curandi febres p. 9. & 199. nicht wenig recommendiret wird.

(*g*) Confer Cap. V. §. III. (*h*) Cap. IV. §. III. VIII. IX. X.

(7) Ob nicht die viele graß-grüne materia, per vomitus & ſeceſſus rejicirt, augenſcheinlich gewieſen/ daß die anxiæ jactationes nicht von einer inflammatione ventriculi, ſondern von ſcharffen humoribus in Magen herkommen / und deswegen rathſam geweſen dieſes Medicament zu geben?

Lipſ: Ubrigens und (7) zeiget die viele graß-grüne materia, per

 vo-

vomitus & ſeceſſus rejecta, nicht undeutlich an / daß die anxiæ jactationes nicht nothwendig von einer inflammatione ventriculi (*i*) ſondern von acribus humoribus, in ejusdem cavitate congeſtis, hergekommen/ weshalben gar wohl gethan ſcheinet / daß dieſes Medicament leniter laxans, (*k*) um dieſe zu eliminiren/ gegeben worden.

Witteb: Und ob zwar nicht zu leugnen/ daß in febribus continuis, præſente materia peccante in primis viis, öffters nur incidentia, als tartarus vitriolatus, arcanum tartari, oder Rhabarbarum in refracta doſi, gegeben werden/ welche vor tutisſimis zu achten; ſo kan doch auch VII. das aurum fulminans, rite paratum & edulcoratum, in Anfang/ ſi ſigna adſunt indicantia, (*k*) gar wohl gegeben werden/ und mag es wohl bey gedachter Patientin/ pro ratione materiæ peccantis, operirt haben. (*l*) Auch iſt IIX. kein Zweiffel / es werden die anxiæ jactationes von der graß-grünen materia, ſo per vomitum excernirt worden / entſtanden ſeyn/ weil keine ſigna inflammationis ventriculi (*i*) vorhanden geweſen/ und iſt dahero dieſe materia peccans gantz recht eliminirt worden. (*k*)

(*i*) Confer Cap. III. §. VIII. (*k*) Confer C. IV. §. VI. VII. & XIV. (*l*) ib. §. VII. Cap. V. §. V.

(8.) Ob nicht in febribus cum calore tenui, lipothymiis, perfrigerationibus, pulſu debili, torpore, ſeu ſpasmodico ſeu paralytico das nitrum mehr ſchädlich geweſen?

Lipſ: Ob aber 8. in febribus, cum calore tenui, lipothymiis, perfrigerationibus, pulſu debili, torpore, ſeu ſpasmodico ſeu paralytico, das nitrum, und nitroſa, nicht vielmehr ſchädlich als nützlich geweſen/ laſſen wir an ſeinen Orth geſtellet; indem / nach unterſchiedlicher Gelegenheit derer Umſtände/ dieſes Sal in dergleichen caſibus ſo wohl nützlich/ als ſchädlich ſeyn kan / und alſo ejus exhibitio auff des præſentis medici judicium ankömmt.

Witteb: So iſt auch IX. in febribus continuis cum calore leni, lipothymia, perfrigeratione, pulſu debili, & torpore ſpasmodico das nitrum (*m*) nicht gebräuchlich/ und kan leicht ſchaden / zumahln es nach einem laxante, da alvus aperta iſt/ gegeben wird.

(*m*) Confer C. II. §. VIII. XIII.

(9) Ob nicht die eſſentia caſtorei cum ſp. C.C. vinoſo in ſolchen caſibus, zumahl in ipſo paroxyſmo, viel nützlicher und rathſamer zu achten ſey?

Lipſ: Und eben dieſes iſt auch (9) von der eſſ. caſtor. cum ſp. C.C. und dergleichen volatilibus zu judiciren; welche in denen paroxyſmis lipothymicis, ſpasmodicis, paralyticis, und zwar in ſo geringer doſi, gegeben worden/ daß von dieſen der Patientin nicht der geringſte Schaden zugefüget worden. Sign. Leipzig den 13. April. Anno 1707.

Decanus, Senior und andere Doctores, und Aſſeſſores hieſiger Mediciniſchen Facultät.

Witteb: Hingegen iſt X. die eſſentia caſtorei cum ſp. cornu cervi in ſolchen caſu, zumahl die diaphoreſis nicht richtig / vor nützlicher und rathſamer zuhalten. Uhrkundlich haben wir dieſes mit unſerer Facultät Inſiegel beſiegelt. Wittenberg den 18. April. 1707.

Decanus, Senior und andere Profeſſores der Mediciniſchen Facultät daſelbſt.

Hierneben dienet dem Hochgeneigten Leſer zur dienſtl. Nachricht/ daß zwar bey den Hochlöbl. Mediciniſchen Facultäten die einerley wahrhaffte Hiſtorie der Kranckheit / wie ſie vorher geſetzet iſt/ mitgeſendet worden/ welche von Gegentheils in einen und andern/ (als falſchen/) abgehet. Nichts deſtoweniger was den einzigen Grund der gantzen Sache/ den böſen Halß/ anlanget / worauff rationes, ſo wohl Gegentheils/ als derer Reſponſorum, ſich gründen / ſo ſetzet Gegentheil ſelbſt/ es habe die ſeel. Jungfer dieſen aus trüber und kühler Lufft heimgebracht/ und ihn alſo noch ſelben Tages/ als Mittwochs ſelbſt bekommen/ ja er ſey auch noch eben ſelbigen Tages/ von bloſſen Ausgurgeln mit warmer Hafer-Grütze/ vergangen/ da ich doch erſt Freytags darzu kommen / und Sonnabends das laxirende Gold-Pulver verordnet habe.

(2) Iſt das warhafftige Recept von Gold-Pulver von mir geſetzt worden/ als ichs verſchrieben/ wie ſolches in folgenden Capitel das Atteſtat beyder geſchwohrnen Apothecker / unter ihrer Pflicht/ beſaget. Ob nun auch Gegentheil ein anders/ und verfälſchtes geſetzet/ ſo hat er doch ſeine Einwürffe eintzig und allein wider das Gold-Pulver eingerichtet; wowider aber beyde hochlöbliche Facultäten deutlich genug erkant haben/ daß es ohne allen Grund angefochten und getadelt werde.

CAP. II.

Hiſtoriam morbi, ab adverſario corruptam examinat, malignasque cenſuras ejusdem diluit.

§. I.

IPſo de προεξευκρίσεως titulo primum monetur, quod Hippocrates quidem, ut p. 15. non negatur, τὸ προεξευκρινέειν medicis commendet, nullo autem loco naturæ προεξεύκρισιν laudet. Idem enim vocem προεκκρίνειν (*a*) quidem *præjudicanti naturæ*, id eſt, præcoces judicationes excernenti, adſcribit; quod vero ſemper fit cum *cruditate*, neceſſario mala, & nunquam cum εὖ, bona. Hoc igitur εὖ contra Hippocratis expreſſionem, reique naturam, per contradictionem in adjecto, familiariſſimam quidem, interponitur. Quapropter non immerito adverſarium, ſub genuino nomine ſuo, προεκκρίνοντος, ſeu *crudi præjudicantis*, judiciumque ſuum præcipitantis, per hoc defenſionis ſcriptum indigitare licebit. Hoc ipſo enim πρῶτον ejusdem ψεῦδος apparet, quod, pro crudo præjudicio, Hippocratis æque, ac omnium probatiſſimorum ſcriptorum, cum dogmata ſobria, tum experimenta practica, falſis, phyſicis æque, ac moralibus, non niſi corrumpat.

(*a*) Hipp. de Humor. VII. 16. Vol. I. p. 323. L. II. Epid. S. I. 35. p. 686.

§. II. Præjudicans igitur adverſarius S. VI. p. 50. tradit, *B. virginis conſtitutionem fuiſſe, qualem veteres, ad graphice pingendum phlegmatico-cholerici temperamenti exemplar, deſcripturi eſſent.* Cum tamen in eadem temperamenti potius ſanguinei ſigna conſpirent, quæ, ſecundum omnes inſtitutioniſtas, ut vel tyrones in *Med.* inſtitutionibus legere poſſunt, hæc ſunt: *Corpus calidum eſt, & molle, latis præditum venis & carnoſum, facies florida, ætatis progreſſu eleganter rubicunda, in pueritia capilli albi, hinc ſubflavi. Talis homo eſt hilaris, alacris, pacificus, ingenioſus, amicorum amans, juſtus ac bene moratus, frequentes patitur hæmorrhagias, febres putridæ ſæpius ipſi negotium faceſſunt.* Fateor itaque, *crudius eſſe meum caput*, ſicut mihi

expro-

exprobratur, quam quod chalybeas has cruditates concoquere poſſit, aſſerentes, *temperamentum fuiſſe phlegmatico-cholericum. Phlegmatici enim temperamenti ſigna hujusmodi enumerantur: Corpus eſt album & craſſum* (quod poſterius ipſe negat) *capilli albi, ſomnus longior, ignavia, tarditas, ingenium hebes, judicium minus acre.* Temperamenti vero cholerici exemplar melius non haberi poteſt, quam in Grunnio illo Medico, cujus ſigna rurſus graphice Mœbius his depingit: *corpus eſt calidum, durum ac gracile, macilentum, tum quoad carnoſam ſubſtantiam, tum quoad pinguedinem, pili nigri, criſpi, venæ magnæ, facies χλωρὴ, cum virore pallida, qualem plerique habent Judæi* (veriusque Zigeuni.) *Homines tales ingenioſi ſunt, ſed inconſtantes, temerarii, ſuperbi, iracundi, contentioſi, nemini parcentes, implacabiles, ſubito ad arma provocantes,* non ſolum in domeſticos flagellis ſævientes, ſed etiam cum fuſtibus in plateas procurrentes. Bone DEUS! quanta utrinque vitia, vi *temperamenti phlegmatico-cholerici,* ad unum omnia notorie falſa, in honeſtiſſimam & modeſtiſſimam B. virginem cumulare non pudet.

§. III. Deinde B. virgo *temperamenti fuiſſe dicitur phlegmatici,* ſimul tamen *cholerici, ut veteres illud graphice depingerent.* Quare non nominantur illi veteres? Hippocrates certe, & a priori, & a poſteriori, hæc *naturæ myſteria* ignorat, & hinc etiam, ut *obſoletus,* negligitur. Ego vero, neque quenquam veterum, neque recentiorum medicorum, hæc ridicula unquam ſcripſiſſe memini, & quis unquam ſanæ mentis hanc σιδηροξύλȢ contradictionem in adjecto calleat ſomniare? Secundum hanc enim B. virgo frigidi ſimul & calidi, ſicci ſimul & humidi temperamenti fuiſſet, capillis ſimul albis & nigris, pacifica & contentioſa, judicio minus acri, tamen ingenioſa. Verum non alia ſunt *naturæ myſteria,* fœtusque *intellectus, ſecundum* & contra *Hippocratem, ſine cogitatione* quidem, tamen *moralis & prudentiſſimi,* ἀπαιδέυτȢ, *rudis, & tamen* πολυμαθεςάτȢ, *doctisſimi.* Cujus quoque claſſis ſunt *riſus auſterus, abſceſſus criticus ante febrim, ſymptomatici recurſus pernicioſus, ex hoc, & acriſia, febris ſecundaria, bilis amara & tamen acida.* Porro προέκκρισις p. 50. ægrotæ *habitum tenerrimum* perhibet, omneque ſolidum robur exinde ipſi denegat; ob proceram maxime ſtaturam, magis tamen per annos infantiæ ac pueritiæ. Sed certe nemo per hos annos ipſam tam macilentam agnoſcere potuit; gracilem quidem, ſed

virgi-

virginem, non matronam. Verum ſecundum Hippocratem (a) *Craſſi admodum ſecundum naturam magis cito moriuntur, quam graciles.*

(a) S. II. aph. XLIV. Vol. I. p. 76.

§. IX. Totius controverſiæ cardo fere in una medicamenti formula vertitur, quæ p. 51. nequidem addita doſi, hoc modo adulterata legitur: *Pulv. e fol. ſenn. Antim. diaph. & auro fulminante.* Cum igitur noverca, cujus partes jam aguntur, medicamenti αὐτόγραφον in manibus habeat, illamq; officinæ reddere recuſet, ex pharmacopœis facillime præjudicans pharmaci hujus formulam veram percontari potuiſſet, doloſus certe animus hinc præſumi poteſt. Cum ego contra in *Diſſert. de Orgaſmo* eandem veriſſimam propoſuerim, neque cauſſam ſubeſſe putem, ut eandem mutem, aliamve ſubſtituam, velut ſequens Dn. Beckerorum, juratorum pharmacopœorum, atteſtatum convincit: Wir endes Unterſchriebene bekennen unter unſerer Apothecker-Pflicht hiermit/ daß den 20. Novembr. 1706. Herr D. Pancratius Wolff/ Med. Prof. Publ. und Practicus allhier der ſeel. Jungfer N. N. folgendes Pulver verſchrieben: Rec. Antimonii diaph. Pulv. bezoart. Sennerti aa. gr. viij. Auri fulmin. gr. jv. M. F. P. Welches Recept die Fr. N. N. wieder abholen laſſen / nicht aber zurück geſchickt. Wir atteſtiren auch zugleich / daß nicht allein gedachter Herr Profeſſor Wolff/ ſondern auch unterſchiedliche Herrn Doctores Medicinæ Practici von eben dieſen auro fulminante in unſerer Officin vielfältig verſchrieben haben. Sign. Hall d. 8. April. 1707.

Johann Melchior Becker / Apothecker zum König Salomon/ Mppria.

Friedrich Jeremias Becker / Apothecker zum König Salomon/ Mppria.

Qui ſemel autem malus eſt, ſemper talis præſumitur; ideoque tota hiſtoria morbi, quam Adverſarius in ſchedio ſuo adornavit, multis falſis adulterata, qualis revera eſt, præſumitur. Quapropter ego his mendacisſimum calumniatorem, ſive maſculini ſive fœminini generis, arguo, qui B. virginis hiſtoriam morbi, ab ipſa veritate tam diverſam, & multis modis adulteratam, doloſe confinxit & diffamavit. Genuinam ego contra hiſtoriam propoſui, ſicut L. XI. Annalium meorum Practicorum f. 546. eandem, cuivis legendam, offert quam, nondum vexationem talem

 metuens,

metuens, ibidem conſignavi. Sicuti autem libri mercatorum ſemiplene probant, ita neque ſimilis fides libris medicorum annalium practicorum denegari poteſt, quam juramento confirmare, ſi res poſtulet, ſum paratus.

§. V. Porro hiſtoriæ interſeritur, *me, ſub populari adjurationis formula B. interrogaſſe, ubinam pulſum haberet?* Quales autem malas formulas mihi neutiquam, ut alii quidem, familiares eſſe, omnis vir honeſtus, conſuetudine mea uſus, aſſeverabit; priori quidem die, ſed non cum tali formula, pulſum parvum mirabar, quem vero lipothymias ſequentis diei medicus ne quidem mirari poteſt. Deinde ſubjungitur, quod Beatam virginem ego *his compellaverim: num venenum hauſiſti?* Quo craſſo mendacio pasſim ipſa noverca me diffamare non erubuit. Quibus e verbis propriam meam confesſionem, quaſi venenum illi exhibuiſſem, elicere tentant. Sed facillime illud collatæ invicem præſumtiones diluent, evincentes, ne quidem hæc me dicere potuiſſe. Etenim exhibuit B. virgini venenum quis? B. matris germanus frater? nomen hoc ipſum virtute ſua naturali ſummum infert amorem. Quare is illud exhibuit? Num lucrum quoddam ex morte ipſius, hæreditate, aut teſtamento, ſperavit? ne quidem potuit, nec voluit. Quomodo autem is venenum exhibuit? Num, quod tale medicamento, ab ipſo parato, admiſcuit? ne id quidem cogitari poteſt, nam medicamenti formulam in officina præſcripſit. Num autem illius autographum tale docet? minime gentium, ſed *aurum fulminans.* Secundum hanc formulam pharmacopœus ipſe medicamentum compoſuit, illud in ædes miſit, ut medicus illud ne viderit quidem, quid dicam, ut venenum admiſcere potuerit. Conferantur jam his partis adverſæ præſumtiones. Exhibuiſſet venenum quis? Domina mater, non, ſed noverca; nomen certe odioſum. At hæc noverca, vere materno amore, privignarum commoda ſuis ſemper antepoſuit. Nonnunqnam verbis facta non reſpondent. Sed num lucrum ex B. virginis morte illa ſperare potuit? ita videri poteſt, nam, teſtantibus actis publicis, teſtamentum eſt aucupata. Quomodo autem venenum fuiſſet exhibitum? Hoc quidem dici minime poteſt; interim ipſa fatetur, B. virginem in ejusdem ædibus majorem pulveris quantitatem accepiſſe, quam quantam medicus præſcripſit, & pharmacopœus

com-

compoſuit. Præterea noverca medicamenti autographum ex officina ſubduxit, reddere recuſat, accuſata, per hanc exceptione veritatis ſe tueri, non auſa fuit, ſed tacite mox honorifica declaratione deprecari maluit; quin imo in ſchedio famoſo προεκκρίσεως, pro exceptione mendaciorum, alia, & adulterata, medicamenti formula debuit proponi. Cujusmodi non eo animo hic attuli, quaſi venenum ipſe ſuſpicer, aut cuipiam ſuſpicandi anſam dare velim, ſed unice ut oſtendam, quam facile mendax, tanquam turdus, malum ſibi ipſi cacare poſſit.

§. VI. Propria morbi hiſtoria in προεκκρίσεως diagrammate tradit, quod faucium illa inflammatio a ſuſcepto *aeris ſubturbidi* frigore, primo die non ſolum apparuerit, ſed eodem etiam rurſus *evanuerit a ſolo gargarismate, ex avena decorticata maxime, parato;* & hoc ipſo is recurſum anginoſi eryſipelatis tam pernicioſum probare conatur; quo ipſo autem, quantas quantas, argutias ſuas ipſe convellit. Primum enim ab externa, frigoris ſuſcepti, cauſa inflammationes ſymptomaticæ, non abſceſſus critici, ſequuntur. Quale igitur eryſipelas criticum eſt, quod ſine antecedente *horrore*, quem ipſe p. 53. negat, ipſo primo die, quinimo ante ipſam febrim, erumpere potuit? Ipſam cruditatem προεκκρίσεως non intelligi, hoc detegitur. Etenim illa primi diei eryſipelata neceſſario ſunt προκρινόμενα, *præjudicata*, ut ipſe Hippocrates declarat, (*a*) *a quorum crudis judicationibus acriſiæ*, non criſes, ſuccedunt. A tali certe recurſum tam pernicioſum, præſertim à ſolo gargarismate calido, ne ſomniare quidem quis poteſt. Recurſus ſeu relapſus tales, ſecundum propriam aſſertionem p. 36. *fieri debent illis diebus, quibus eryſipelata exire debent;* talem vero nominat *diem tertium*, & recte. Ergo recurſus ſeu relapſus ille pernicioſus in B. virgine non antea, & primo die, potuit obtingere. Deinde die Veneris demum ego primum ad ægrotam acceſſi, ubi miſturam diaphoreticam, non certe recurſus inferentem, præſcripſi, recurſus autem jam primo die Mercurii, ut ipſe narrat, factus fuit. Quanta igitur temeritas eſt, culpam illius in me conferre velle, hac ratione potius in nobilisſimam ſuam dominam, novercam, conferendam. Alia longe in B. Dno Parente ratio erat; in quo eryſipelas die III. demum apparebat, cujus eruptio a topico illius anodyno mox quidem turbabatur, ſed non diſparebat. Neque

 capitis

capitis dolor primo die, quanquam eodem non adfui, ſecundum ſolitos morborum typos, in B. filia huic evaneſcentiæ deberi potuit. Nam idem dolor per veſpertinam exacerbationem, omnibus ſolennem, pariter ingraveſcere cœpit; qua certe faucium illa inflammatio nondum diſparere potuit, præſertim cum eandem die Veneris adhuc, primo meo ingreſſu, offenderim.

(*a*) L. II. Epidem. S. I. 35. Vol. I. p. 686.

§. VII. Falſisſimum eſt, (2) anxiam illam jactationem demum die Saturni, poſt auri fulminantis uſum, & hinc dejectiones ac vomitus incepiſſe; jam die Veneris illam gravem, in primo meo ingreſſu, mirabar: hæc enim ipſa potisſimum mihi laxans videbatur indicare. Imo ipſa hæc pasſio poſt vomitus potius remittebat, præſertim vero die Solis ceſſabat. Ut matutinam diei Saturni euphoriam, ad meridiem usque continuatam, taceam, cum mane, hora octava aut nona, medicamentum illud fuerit asſumtum; ipſa enim tum noverca nondum negare didicerat, quod ægrota per illud tempus e cereviſia Löbbegünenſi confecti juſculi aliquot cochlearia ſine faſtidio aſſumſiſſet, illamq; bibiſſet. Quamobrem enim demum hora ſecunda pomeridiana exacerbatio illa mihi denunciabatur, ubi fere frigidum offendebam hypocauſtum? quale pro talibus ægrotis, præſertim colicis quoque, ſi, propter dejectiones, lectum non obſervare poſſunt, minime commodum eſt. Quid, quod, ut deinde reſcivi, noverca tum magis pro teſtamento condendo ſollicita, citius ad Dominum JCtum miſerat, quam ad me medicum, pro doloribus privignæ levandis. Profecto non ſine ratione, me non monente, Domini Wittebergenſes in quæſt. III. Reſponſo, *errorem diætæ* ſuſpicantur. Haud nego, qvod tum B. virginem, lipothymicis perfrigerationibus debilitatam deprehenderim; Sed non rarum eſt, accedente qvodam errore iisdem vomit9 perturbare tam ſpontaneos, quam medicamẽtis provocatos, vel in ſanis hominib9, præſertim mollioribus virginibus. Neque vero poſt ipſas dejectiones & vomit9, etiamſi dysphoria remittat, ſomnus placid9 & appetitus mox reſtituuntur, &, lasſitudine omnino ceſſante, febris ipſa penitus ſolvi poteſt, ut ægroti plane convaleſcant; quæ alias ſola per ſe, ſine vomitoriis, quoque vires magis magisque proſternere ſolet. Omnes honeſti homines, nec mendaces, qui die Solis B. virginem inviſerunt,

dys-

dyſphoriam ejusdem diei minorem negare non poterunt; utpoté quo, voce non debili, erecto in lecto corpore, me ac amicos interpellabat, & cum Dno Sponſo confabulabatur. Quod vero lipothymia horis veſpertinis redierit, pluribus infra dicetur. Interim recenſetur, circa horam VII. exacerbationem illam lipothymicam cœpiſſe, quare vero illa mihi, hora demum nocturna decima, denunciabatur? Medicamenta, quæ jam præſcripſeram, eſſentiam caſtorei, & pulverem cinnabarino-diaphoreticũ, ipſis his malis, & præ nitro, magis appropriata eſſe, quivis medicinæ ſobriæ peritus agnoſcet, ut & Domini Wittebergenſes candide in Quæſt. IX. & X. reſponderunt, Domini Lipſienſes vero tacite ſingularem hanc novitatem riſiſſe, intelliguntur. Quamobrem autem ne unicum quidem medicamentorum eorum fuerat exhibitum, cum, ſecundum conſilium meum, ambo tum fuiſſent uſurpanda? Num igitur & tum medico culpa homicidii poteſt imputari, cum conſiliis ipſius ægroti nequidem obſequuntur?

§. VII. Quam falſum pariter eſt, me negaſſe, quoddam medicamentum ad manus fuiſſe. Adverſarium enim ejus cauſſa, & num *analeptico* uſus fuiſſem, me interrogantem, certiorem faciebam, eo nomine eſſentiam caſtorei me præſcripſiſſe. Cum igitur ille, ne verbulo quidem de morbi genere facto, mox & unice regereret, *ſe, cum permiſſione mea, pulverem nitratum exhibiturum eſſe*; quomodo non poteram non promtisſime aſſenſum meum præbere; cum ſi diſſenſum meum, quem jam intelligebat, vel verbulo defendiſſem, actu tamen prorſus fruſtratorio, non, niſi majores moleſtias, vexationesque cumulaſſem. Interim hoc notatu dignum eſt, Adverſarium quaſi nitrum ſuum ipſe in hoc caſu incommodum agnoverit, ne unica quidem vice illud in ſua morbi hiſtoria rurſus nominare voluiſſe; cum corporis perfrigeratio, parvis ſaltem ſudatiunculis comitata, ut ipſe p. 54. fatetur, ad mortem usq; continuaverit, imo increverit. Quibus certe caſib9 Elixir caſtorei volatile longe magis, quam nitrum, (*a*) profuiſſet, cum iis ne quidem levisſima diaphoretica, eſſentia ſcordii aut lapilli cancrorum & mater perlarum (eidem tantum ſolennia) ſatisfaciant. Certe miſera ſors eſt medicorum, hic Halæ praxin exercentium, ubi medicus novus ſuperinducitur; quo ipſo enim primo medico collega, non conſilii juvandi, ſed imperitiæ corrigendæ cauſſa,

ſemper adjungitur. Quare quæcunque abſurda & imperitisſima novus proferat, ſi primus unicum ſaltem monitum, aut rationem contrariam regerat, contentioſo ejusdem animo illud tribuitur; quid quod contraria, eam ipſam ob cauſſam, aguntur? nihilominus ſi res, ex novi medici manifeſta imperitia, male cedit, unice priori culpa omnis imputatur.

(a) Confer. ad quæſt. IX. & X. Witteb.

§. IX. Eadem jam ante illa ipſa *nobilisſima Domina*, ſcilicet noverca, in B. conjuge me docuerat; qui primum ſuopte conſilio ſp. C. C. citrato B. Dni Knauthii, uſus fuerat, a me vero ſimilis medicamenti drachma j. exhibita, & die III. ad guttas xx. uſurpata, mortis, deinde die IX. demum ſubſecutæ, unica cauſſa diffamabatur; cum tamen hoc optimum fuiſſet medicamentum, quod eryſipelatis & febris, gangrænoſæ malignitati, præ omnibus aliis, ſatisfeciſſet. Febris maligna, a me nominata ridebatur, ſed hectica, malumque hypochondriacum rectius, ſcilicet, dignoſcebatur; ego cujusvis imperitiæ arguebar, cum ne majores quidem excogitari posſint, quam a ſecundo medico commiſſæ. Nam (1) a topico anodyno novercæ, me fruſtra diſſuadente, adhibito, maligni eryſipelatis, vere critica, eruptio mox turbata, cognoſcebatur, (2) utut maxime aliud rogabam, omnia cinnabarina & volatilia proſcribebantur, (3) die VI., & rurſus die IX. ipſo mortis, venæ raninæ, contra quasvis artis regulas, ſecabantur, (4) enemate, per mediam, & difficillimam, critici abſceſſus eruptionem, alvus ſolvebatur, (5) diaphoretica diebus criticis longe minus, quam contra vacuis, uſurpabantur, imo (6) demum penitus, ne debilitarent, in mei contumeliam omittebantur. Non enim B. Domini Ægroti tam convaleſcentia, quam unice maligna mea vexatio, intendebatur. Ideoque ego per hæc, tacite magis diſſentire, quam aperte contradicere, medico novo hic Halæ ſuperinducto, didici.

§. X. Præterea mihi exprobratur, quod *ſequentibus diebus B. virginem non rurſus viſitaverim.* Ego autem moris eſſe didici, ut medicus alter alteri ſignificet, qua hora craſtino mane ipſe foret rediturus; quem autem tonicus præjudicans, abiens, prorſus omittebat. Num ergo alter medicus, cujus ſolius viſitatio eſt fruſtranea, inſtar adoleſcentuli, per plures horas illius adventum

expectet? Ego diſcedens, & novercam & Dn. affinem monebam, ut per nuncium collegæ acceſſum mihi ſignificarent, qvo & ego eodem tempore ſimul comparere poſſem. Cum igitur ne hoc quidem officio me dignari libuerit, num ego, haud ultra rogatus, invitis me obtrudere debuiſſem? Certe, ubi honeſtum, imo largius ſoſtrum ſolvitur, illi turpitudini me non ſubmitto, qvanto minus igitur hæc in gratuitis curationibus a me poſtulari poſſunt? Deinde, ſicut jam de B. Parente recenſui, ita etiam in Generoſo Regio Commiſſario, ipſo Præjudicante ſuperinducto, ſum expertus, quod ſive imperitiarum, ſive ſingularium novitatum, quas juncti medici tentant, funeſtos eventus ego deinde ſine quavis culpa luam; itaque melius conſilium iis caſibus haud ſupereſſe credo, quam ut curationibus illis, quam primum licet, me ſubducam. Sic in hoc Generoſo Regio Commiſſario ſangvinis miſſionem ego ſuaſeram, aderat chirurgus ad illam paratus, ſed adverſarius ſuperinductus omni modo illam diſvadebat, demumque ſequenti die, ad Domini Aegroti multas inſtantias, ſangvinis minima qvantitas mittebatur, ſtillarum ſeu hæmorrhagiarum ſymptomaticarum & pernicioſarum parvitatem imitando; cum in corpore illius plethorico evacuatio illa, & quidem larga, fuiſſet repetenda. Neque obſtat, quod ante quatuor hebdomadas vir generoſus in ſimili morbo cruorem quoque ſuum depleviſſet, cum levamine tamen, & ſanitate reſtituta; cum in pleuro-pnevmonicis, orthopnoea metuque ſuffocationis urgente, per unam febrim, in eodem ægroto, duobus tribusve ſingulis diebus cum levamine ſecentur venæ. Equidem ego, non crudisſimo aliorum præjudicio, Wedelii pragmatica teſtimonia rejicio, docentis, *in pleuritide venæ ſectionem non eſſe*, (ſemper fortaſſis, interim quandoque) *neceſſariam*; nec ego *ſimpliciter hanc in eodem morbo extollo*; ut mentem hanc meam in Diſput. *de Venæ Sectione intempeſtiva in phrenitide* jam copioſius expoſui, & vel centies in praxi propria auxilium hoc in febribus pleuriticis felici ſucceſſu omiſi, verum ſuffocationis metus abeſſe debet. Deinde laudatus medicus ſalia volatilia, pro ſangvinis coagulatione magis ſolvenda, ſuccenturiat. Antagoniſta vero potius acidis, (*a*) non ſolum ſangvinem magis coagulare, ſed etiam *motus incorporeos vitales* tuſ-

 ſis,

ſes,non quidem *irritando*,uti ille quidem negat,exaſperare malebat; cum ad unum omnes medici pragmatici, cum Hippocrate acida, venenorum inſtar, in hoc morbo fugere, tuſſimq; magis qvodammodo emollire, inculcent. Quamobrem potius expectoratione omnino ſuppreſſa, Generoſus vir, medico nil tale cogitante, uti tamen peregre proficiſcens, prædixeram, obierat. Hunc ſoloeciſmum Clariſſimi Medici Berolinenſes rectisſime turpiter caſtigarunt; ut revera me pudeat, illi curationi ſimul interfuiſſe, quippe nullo modo lege artis defendendæ.

(a) Referente L. IX. Annal. Pract. f. 638. menſe Novembri Anno 1702. paradoxus noſter ultimo die in officina ſequentem formulam propria manu præſcripſerat: *R. Aquæ ſcabioſæ, ſcordii, card. bened. chærefol. aa unc. ij cinnam. cydon. dr. vj. roſ. unc. ß. Tinct. roſ. vitriolatæ* (id eſt Spir. vitrioli acuatæ) *dr. ij. Syr. acetoſ. citr. unc. j. Canar. papav. err. aa dr. iij. MDS.* ut freqventem ſimul ſucci citri uſum omittam.

§. XI. Porro p. 52. mihi objicitur, *quod non ſolum illo, ſed a longo ſatis tempore, per divinam gratiam, ejus characteris febres in hac urbe haud notæ fuiſſent, quæ tanta violentia, citra ſiniſtras tractationes, ægros ſubegiſſent.* Sed idem prorſus de tempore, quo laudatus Regius Commiſſarius & ipſius adverſarii B. conjux tertia, brevi obierunt, dici poteſt. Deinde Aegr. I. Diſſ. de Orgasmo, vidua juvenis circa illa tempora ſimilem plane morbi violentiam cum capitis doloribus, ex critico eryſipelate, item ſupervenientibus animi deliqviis & perfrigerationibus, oſtendit; quæ ſine auro fulminante quidem, ſed non ſine quovis purgante, omiſſo autem nitro, ab elixirio caſtorei volatili, evidenti utilitate, convaleſcebat. Quantumvis autem fatear, per hos annos, non, ut quondam anno 1700. contagioſas conſtitutiones numeroſos febricitantes tuliſſe; nihilominus tamen per hos etiam ex febribus aliquos mortuos fuiſſe, negandum non eſt. Plures autem B. virginis morbi tempore malignos planetarum adſpectus, rarisſimo more, concurriſſe, publicus docet ephemeridum conſenſus. Hos ipſos, non quidem ut cauſas ſolitarias, pro febribus lethalibus inferendis, ſufficere arbitror; attamen illos, præfertim in dies criticos incidentes, ut cauſas ſocias, malignitatem febrilem plurimum exa-

cerbare, cum Hippocrate tot graviſſimi ſcriptores medici, Riverius, Ballonius, Lælius à Fonte, B. Sylvaticus, Diemerbroccius, experientiis ſuis atteſtantur.

§. XII. Sicut etiam propter hos, ut videtur, B. D. D. Seebachius, J. U. P. P. Witteb., vir elegantisſimæ ac ſolidiſſimæ eruditionis, 40. circiter annorum, crasſi, longi, ſatisque robuſti corporis, ſanus, die I. Decembris 1706. hinc Wittebergam profectus, & ibidem ad iram provocatus, febricitare cœperat, atque VII. die, cum purpuræ eruptione, obiit. Haud ſecus (*a*) faber robuſtus, 36. circiter annorum, d. 21. Julii 1706. cum ſimilibus planetarum adſpectibus, ad iram provocatus, omne acetum, quod a cucumerum recentium acetario ſuperfuerat, hauſerat, hinc febricitans, die V. alvo obſtructa, ſine qvovis purgante, per integram noctem copioſe ſponte vomuerat; male ſimul ſignificantibus parva narium hæmorrhagia, ſudore capitis particulari, hinc acido frigido, triſtique delirio, die VI. delirus e lecto ſe proripuerat, brevi mortuus, poſt mortem totum crus maximum ſignum lividum defœdaſſe, intellexi. Pariter (*b*) die 7. Auguſti cum ſimili concurſu malignorum adſpectuum, piſtor 40. circiter annorum, quem febribus iisdem a gravibus iræ paroxysmis, oppresſum, vel ſexies curaveram, methodo medendi eadem haud levante, cum ſudore frigido VI. die delirus obibat. Qvantam igitur præjudicii cruditatem, *ſi non inferorum Deorum διαβάλλειν*, ut ſcurrilibus ejus expresſionibus utar, adverſarius detegit, quod in propria diſputatione (*c*) inculcet, *multum intereſſe, ſi critica tempora in novilunii & plenilunii dies incidant!* nihilominus is me S. VIII. p. 70. adeo ſugillat, quod veriſſime tradiderim, præter novilunium plures funeſtos planetarum adſpectus tum concurriſſe, qui morbi malignitatem in B. Virgine admodum exacerbaſſent, ac ejusdem lethalitati maximum pondus addidiſſent.

(*a*) refer. L. XI. Annal. Pract. f. 480. (*b*) ibid. f. 498.
(*c*) de rationali empiria §. LV. p. 38.

§. XIII. Denique notam meretur, quod *προεκκεχυκὼς*, per univerſam morbi hiſtoriam, medicamenta ſua, meo more, non deſcribat, nominibusque propriis proponat, ſed ea, peritorum me-

 dicos

dicorum publicam cenſuram timens, virtutibus tantum medicis, *analeptica, alexipharmaca & diaphoretica*, nominet. Res eſt examine adhuc digna, num illa talia fuerint. Diaphoretica levisſima ipſi uſitata eſſe, v. gr. eſſ. ſcord., radicis pimpinellæ, oculos cancr. matrem perlarum, & quidem nitro remixta, teſtantur Obſerv. Hallenſes; neque alia in B. virgine fuiſſe, oſtendunt levisſimæ tantum *ſudatiunculæ, cum extremis frigidis*, quibus effectibus nitrum maxime favet; Cujus autem nulla ulterius fit mentio, cum tamen noverca pulverum illorum alborum ſalinorum, mirificas virtutes plenis ſemper buccis decantaverit. Quibus autem nec eryſipelatis eruptio & extraverſio, quam unice de mea cura deſiderat, promoveri potuiſſet; ſed magis inhiberi debuiſſet, ut & pernicioſus recurſus, ſi quis adfuiſſet, confirmari. Unicum in mea medendi methodo, generis communis ille Syncretiſta culpare novit, quod ego in febribus ægros ſudoribus largis debilitem; nihilominus diaphoreticam, non refrigerantem, unicam genuinam febribus medendi, methodum eſſe, jam ipſe confitetur. De naturæ motibus vitalibus & criticis ubique ad nauſeam multa, ſed tantum generalia, proferuntur pro theoriis ſcilicet fingendis; ubi vero praxis ad ſpecialia deſcendi poſtulat, indicationi nulli ſatis ſit; ſic magis ſaltem ſymptomaticas ſudatiunculas, ad acriſias pertinentes, movere, quam ſudores largiores, laudabiles criſes imitando, promovere docetur.

§. XIV. Haud ſecus, alias vera, analeptica & nervina, v.g. eſſentia caſtorei, quinimo ſolaria, videntur; præ his vero minime talia haberi poſſunt miſturæ, ſyrupis tantum edulcoratæ; quales B. virginem a novo medico accepiſſe, Dna ſoror, aliæque fide dignæ amicæ, mihi retulerunt. A cujusmodi vero ipſa B. virgo monebat, ſe tormina colico-hyſterica pati; hincque *anxiam moleſtiam membrorumq; jactationem inferri*, ipſe Hippocrates (*a*) inculcat. Unde neceſſario, a meo diſceſſu, anxiæ jactationes non potuerunt non denuo recrudeſcere & continuare, ut ipſa προέκκρισις recenſet, licet easdem auro fulminanti falsò imputare laboret; Neque abſurdum eſt, ut ille quidem p. 72. me ſuggillat, *febribus*, etiam *malignis*, hinc *cardialgias* complicari hyſtericas; quas fere prorſus negare mavult, cum tamen Hippocrates (*b*) tales

epi-

epilepſiis & animi deliqviis, cum flavæ bilis vomitu, & anxia jactatione, omnino ſupervenire teſtetur. Hos autem ipſius cordis dolores rudes tantum mulierculæ, & medici, *anatomiæ neglectum* ſingularibus *paranæſibus* medicinæ ſtudioſis commendantes, ſibi perſvadere poſſunt.

(*a*) de vict. acut. XXVI. 13. Vol. II. p. 290.

(*b*) L. I. de morb. mul. V. Vol. II. p. 459. Confer. Wedel. amœn. mat. med. p. 200.

§. XV. Thraſonico more vanaque jactantia mihi præjudicans adeo contemtim p. 79. exprobrat, *quod ipſe certe non dignus eſſet, quem terra ferret, ſi eadem ille ab hoc diſcere neceſſe haberet, adhuc minus autem, ſi talia diſcere deberet.* Quod ſi autem hæc antea didiciſſet, convincentibus duarum Medicarum Facultatum doctiſſimis Reſponſis, in B. virgine me per illas cruditates non adeo crudus vexaſſet. Quomodo autem ſummus hic philavtiæ faſtus, imo orgasmus, ſimulatæ illi verborum pietati p. 82. reſpondet? Utinam vero, ſecundum hanc humanam ſuam imbecillitatem agnoſceret, ut hinc ſaltem me fere quotidie, magis magisqve, ſcurrilibus plane ſarcasmis impetere ceſſaret. Ego certe Diſputatione mea Inaugurali Altdorffina *de Ictero*, decem annos priori, quam Adverſarii Jenenſi de *Inteſtinis, eorumque Morbis*, docere poſſum, medicinam me jam tum calluiſſe, cum talis tantæque ambitionis vir, ut molliſſime dicam, tum forte a ludimagiſtro pagano latinitatis barbarismis, obſcurorum virorum ſolœcismis atque ſtribliginibus, & trivialium Græcorum vocabulorum pædantismis, imbui cœpit. Quantæ ſunt autem cruditates, ſecus diſcendæ, *febres ſecundarias a primariis, abſceſſus ſymptomaticos a criticis, acriſias à criſibus*, ne quidem diſcernere poſſe; de his ipſis tamen nobiliſſimis materiis, vere pragmaticis, peculiares diſputationes contra me conſcribere, ac cruditatem ſuam practicam mundo aperire? Cujus clasſis quoque ſunt illæ, ſumme paradoxæ, novitates: *Bilis amara non ab acida differt, acor ab amaris augetur, eſſentia & extr. hellebori præ auro fulminante lenius purgant; eſſentia caſtorei maligne tantum exiccat. Nervina non dantur. Dulcia neque hyſtericis, neque colicis, nocent, potius tales juvant & confortant. Humorum peccantes qualitates alterari non poſſunt. Vita tantum conſiſtit in excretionibus*, a qvibus tamen ægroti facillime moriuntur. *Acidulæ ac thermæ*

 nul-

nullius ſunt valoris. China Chinæ & opiata, qvocunqve cauto uſu, tantum nocent; at theriaca & pil. de cynogloſſa multam laudem merentur. Cujusmodi *myſteria naturæ*, tantum credenda, ſana etiam ratione reclamante, vel ſexcenta facile cumulare liceret, qvibus medicina, tanqvam contagio qvodam, inficitur.

§. XVI. Sectione ultima vix illam impudentiam animi ſatis admirari licet, qva pietatis qvaſi fuco, factis evidentiſſime contrario, lucis angelum ſimulare non veretur, qvi contentiones & rixas omnes, qvasvisqve æmulationes abhorreat, cujusvis humanitatis ſtudioſiſſimus. Non opus eſt longinqva, certiſſime contraria, nobis probe nota teſtimonia huc evocare; cum Hala noſtra notoriis pluribus reclamet. Qvantis vexationibus qvondam hic duos medicos practicos, jam beatos, non incelebris nominis, idem afflixit? Qvæ diſputationes ejusdem aut programmata, maxime per hos menſes ſcripta, non inhumaniſſimis ſarcasmis medicum unum vel alterum, etiam ipſo digniorem, proterve illudunt? Qvis tam ſpiſſi eſt capitis, ut non intelligat, qvam plura propemptica viros innocentes laceſſere, qvod me innocentem maligne cum ipſo, perſeqvi nolint, qvi, ſolo litigandi faſtidio, cum St. certare & ſe commaculare abhorrent? Qvaſi vero mihi ipſi non ſufficiam. Non prima vice adverſarius hic me ſic laceſſivit, etiam ante diſſertationem de orgasmo conſcriptam; ſed ex patientia ſilentioqve meo, ipſius inſolentiam magis magisq; increſcere, animadverto. Eqvidem προεκκρίσεως illius cruditatem patientia prætermittere, ad minimum civili molliſſimoque ſtylo argumenta ipſius leviſſima, planeque non concludentia diluere, primum apud animum meum conſtitueram; cum inter eruditos crudiſſimis talibus ſarcasmis & opprobriis ſe invicem perſtringendi, mos haud conſveverit. Ipſe talem adverſitatem ſemper faſtidivi, & utriusque noſtrum, majori honore, controverſia hæc vere pragmatica, ſtylo modò alio, in praxeos medicæ incrementum, tractari poſſet. Verum, quo plures diſſertationes dehinc adverſarius conſcripſit, eo acerbioribus inſolentiis me fuit inſectatus; quamobrem, docente Salomone, denique quoddam echo inſtruere, parique menſura cruditates illas compenſare, ſumma me adegit neceſſitas. Quæſo vero, quid huc ad rem faciunt

ciunt illa perſonalia, quæ non mihi, ſed adverſario pudori eſſe poſſunt, quod *craſſum carnoſumqve* adſpectum; *meum* mihi exprobret quo tamen nondũ ſumma quædam Fridricianæ noſtræ ornamenta adæquo; illo liberali ſanitatem meam, Deo benedicente, oſtendo. Quaſi vero non turpius contra ſit, rugoſa, macilenta, & fuſco-livida facie, per ætatis florem, ideam accuratiſſimam ipſius invidiæ exhibere, vividis coloribus depingendæ.

§. XVII. Quis ſanæ ſobriæque mentis non deridebit, quod idem p. 48. & in propemptico quodam, medicam mihi experientiam deneget, ex hoc ſola ratione, quod Naumburgi quondam, ultra 20 annos, praxin exercuerim; *in quo*, ut ille nugatur, *oppido craſſiores tantum opifices & agricolæ, ex ſola intemperantia cereviſiæ craſſæ, acidæ (vini) poſcæ, aut piſcium carniumque ſalitarum, morbis, non vere talibus dicendis, laborent.* Riſum teneatis amici! Hæc medicus exprobrat, qui quondam Vinariæ per paucos annos praxin, vix aliquam, exercuit. Annon igitur hæc Naumburgo longe minus eſt oppidum, in quo plures homines, præſertim haud *opifices* ac *agricolæ*, neutiquam aluntur? Quis calo aulæ Vinarienſis, utriusq; non novit, cereviſiam Naumburgenſem, haud inſtar Vinarienſis, craſſam, eo peregre advehi, ac in aulis, omnibusque honeſtioribus conviviis, reliquis omnibus itidem præferri? Verum quæ res eſt miratu dignisſima, Vinarienſis Naumburgenſi medico, propter oppidi parvitatem, praxin & experientiam medicam denegat. Praxin ego quidem numeroſam, more illius, nunquam jactavi, & à propriæ laudis ſordibus adhorreo, quibus tamen alius adeo delectatur. Etiam Vinariæ *plures medici*, quinimo ſimul aulici, tum *praxin exercuerunt*, quis igitur ſobriæ mentis manibus comprehendat, quod Vinarienſis jurato aſſeveret, (*a*) ſe per *quatuor annos usque ad annum 1694. quingentos, imo bis millenos, ſola febre petechiali laborantes curaſſe.* Ex iisdem caſtris milites Jenam quoque, ac Naumburgum, illo autumno revertebantur, eædem febres petechiales etiam in his duobus oppidis tum graſſabantur; & anno 1693. epidemica dysenteria Naumburgi maligne ſæviebat; neque tamen celeberrimus D. D. Wedelius Jenenſis, neque D. D. Jacobi, collega meus ſenior Naumburgenſis, vir haud minoris eruditionis & magis numeroſæ praxeos, quam

ille

ille quondam Vinarienſis, ſimilem illorum ægrotorum numerum, iis paucis annis, unquam jactabunt, & jactare poterunt. Quid, quod iidem hi duo celebres medici mecum, tum temporis Naumburgenſi practico, teſtabuntur, febris iſtius petechialis, ut *quotidianæ continuæ*, hiſtoriam, diagnoſin & therapeuſin, praxi haud conformes eſſe, quas ille in *Obſervationibus ſuis Halenſibus menſis Maj.* 1698. proponit. Celeberrimus (*b*) D. Helwich Uratislaviæ tantum *ducentorum* (unius anni) *febre petechiali detentorum, ac à ſe tractatorum*, meminit; quæ vero proportio inter Uratislaviam & Vinariam intercedit? Quidni præjudicans Halenſis febris petechialis purpuratæ conſtitutionem epidemicam anni 1700. proponere continuavit? Quantumvis Hala, illis duobus oppidis, major ſit, attamen practicus ejusdem, quicunque tantum ægrotorum ſuorum numerum illius temporis, jactabit hunc mecum, æque tota Hala noſtra, caſtigabit.

(*a*) Obſ. Hal. cit. p. 554. 614. 615. (*b*) vide hiſtoriam morborum Uratislavienſium Anni 1699. p. 9.

§. XVIII. Exinde cuivis ſobriæ mentis homini facile conſtabit, quam gravibus adverſitatibus & perſecutionibus unice animus meus candidus & beneficus compenſetur. Sollicita quavis diligentia curationem me tractaſſe, ſufficientem eruditionem combinaſſe, ſingulaque praxi haud paucorum annorum fundaſſe, apparet. Nihilominus adverſarius omnium prudentum medicorum experientiis pertinax reclamat, argumenta leviſſima, haud concludentia, neque talia dicenda, quam potius verboſas & inanes ſermocinationes, opponit, hiſtoriamque ipſam falſis corrumpit. Quibus tamen quorundam, etiam eruditorum virorum captus obnubilari intellexi, ut ſenſu ſuo, neſcio quo veritatis pondus ne quidem obſervent. Quomodo verisſimum manet in medicina: Calumniare audacter ſemper aliquid hæret, præſertim cum impune jam ſic peccare liceat? Hac ratione revera medicina, ipſa quidem, non eſt res ſolius coecæ fortunæ, quæ nullam eruditionem poſtulet; attamen quis ejusdem practicam felicitatem & celebritatem non illi (aut quidem potius divinæ benedictioni) omnino deberi, non agnoſcat? Utpote cujus unius eſt, clementiſſime dare, ut ægroti conſiliis medicis obſequantur, adſtantes

non

non naſute refragentur, multo minus autem, ut propter funeſtos caſus, illorum culpæ non medico imputentur, aut idem plane calumniis traducatur. Res eſt, inſolito medicinæ more, manifeſta, nullique dubio expoſita, utpote cujus contrarium ante hac fuit inauditum; aurum fulminans præ aliis omnibus, præſtantiſſimum & maxime innoxium purgans eſſe, neque de uſu validiorum etiam purgantium, noſtro in caſu orgasmi lis fundata moveri poteſt, cum, etiam extra illum, in febrium principiis idem a multis eruditis ſcriptoribus inculcetur. Quantæ tamen moleſtiæ propterea mihi devorandæ, ſumptus impendendi & labores exantlandi fuerunt, ut Supremo ſaltem grates agam, quod in re tam certa, & vix controvertenda, cujusmodi certe per medicinam rariores ſunt, mihi has vexationes impoſuerit; non quod eruditioni meæ, vel in difficilioribus caſibus, juxta benedictionem divinam, diffidam, & quæ tum agenda mihi ſint, coram arbitris haud ſuſpectis defendere verear; ſed quod in medicina veritati nullum tribunal ſuperſit, ad quod illa confugiat, & illius re judicata contra falſiſſimas injurias ſe tueri valeat; ut quidem in ullo alio negotio humano ſimilis veritatis difficultas vix occurrere deprehendatur.

CAP. III.

A critico abſceſſu inflammationem ſymptomaticam diſtingvit, eique recurſum perniciofum omnino denegat.

§. I.

ADverſarius προσκηκρίσεως ſuæ S.I. p. 9. *ſe certe etiam Hippocratem legiſſe, vel ex his, quæ illo ſchedio ſuo dixerit, ad illos provocat, ut hujus rei arbitros, qui Hippocratem etiam non volutarint ſaltem, & textus ταυρηδὸν adſpexerint; ſed, cum judicio atque decenti animi adverſione penſiculate elegerint & collegerint.* Attamen monet p. 4. quod *allegationes dictionum Hippocraticarum attineat, peculiari circumſpectione opus eſſe, ut non ſolum de vera ſignificatione verborum ipſorum, quam imprimis mente autoris conſtet.* Cujus moniti autem, haud ſatis obſervati, me mavult arguere. Verum, ſicut de priori admodum dubitare licet, cum res ipſa contrarium loquatur; ita etiam *poſterioris culpæ me affinem eſſe nego, utri credatis,* hoc etiam caput affatim docebit. Ex quo quippe liquebit evidentiſſime, quod *res ipſa demonſtret, quæ ſecundum Hippocratis temporum conditionem recte dicta* de febribus & abſceſſibus criticis fuerunt, etiam, *ſuccedente temporum quidem majore perſpicacia, neutiquam noſtris quadantenus reſtringi debere.* Quod autem præjudicans aliud ſibi perſuadere poſſit, ejus unicam culpam eſſe, apparebit, quod *Hippocraticas dictiones,* ut ne quidem ſatis *alleget,* ita volumen ejusdem *volutarit ſaltem, &* ταυρηδὸν *adſpexerit, neque de vera verborum ſignificatione, neque de genuina mente autoris, ipſi fere unquam conſtiterit,* multo minus igitur, *cum judicio atque animi decente adverſione, penſiculate eligere atque colligere* noverit.

§. II. Etenim notiſſimum eſt, Hippocratis ductu, recentiores claſſicos pragmaticosque ſcriptores (*a*) febres acutas in ſpecies duas diſtingvere; ſcilicet in *primarias ſeu eſſentiales & ſecundarias ſeu ſymptomaticas.* *Hæ* quidem non vere ac ſtricte, ſic-

ut

ut hecticæ, ſed tantum latius & quaſi ſymptomaticæ nominari poſſunt; quos abſceſſus, ſeu inflammationes, nunquam criticæ, ſed ſemper ſymptomaticæ, (*b*) antecedunt, ut ipſarum cauſæ continentes, unde febribus hujus generis magis illud nomen ortum eſſe videtur. Quibus igitur febres nunquam judicantur & levantur, potius, juxta hos abſceſſus ſymptomaticos, ſimul ipſæ increſcunt. Quamobrem inflammationum harum, ac ſymptomaticorum abſceſſuum, ſecus ac criticorum, augmentum mox per topica, ſangvinis miſſionem, vel purgantia, inhibere juvat, neque vero timeri poteſt, ut eædem decreſcentes aut diſparentes, inſtar criticorum, pernicioſos recurſus inferant, velut quidem προέκκρισις in B. virgine ſomniat, *cruditatemque* ſuam purganti meo imputare laborat. Tales inflammationes & abſceſſus ſymptomatici febres ferunt ſecundarias, & quaſi ſymptomaticas, ut pleuritidum, peripneumoniarum, anginarum, puerperarum & vulnerarias. Ad quas vero nullo modo pertinent febres hecticæ dictæ, (*c*) earundem præſertim ſpecies primaria; quæ ſtrictiſſime ne quidem febres, id eſt febriles morbi acuti, ſed calores tantum pure ſymptomatici dici debent, cum nuda tantum ſint ſymptomata, febrili morbo haud veſtita. *Primariæ* vero ſeu *eſſentiales* febres ſunt Hippocratis cauſi ſeu febres ardentes, quæ, ut quidem criticis etiam evacuationibus, v. g. ſudorum, ita ſæpius etiam abſceſſibus, aliisve tranſpoſitionibus criticis judicantur. Hinc tales nullo modo febribus priores eſſe poſſunt, (*d*) ſed iis neceſſario ſuccedunt; cum vero criſis earum non ſemper perfecta ſit, ſed ſæpius etiam imperfecta, ut in variolis confluentibus, exinde ab earundem prima eruptione non mox febris ipſa ſolvitur, imo quandoque nihilominus adhuc increſcit; eadem tamen non nova & ſecundaria dicenda. Quibus criticis abſceſſibus tamen, ſeu perfecte ſeu imperfecte judicantibus, recurrentibus, & materia peccante ad interiora regrediente, febres pernicioſe (*e*) recidivant aut exacerbantur. Tales abſceſſus critici ſunt bubones, arthritides, eryſipelata, variolæ; imo propter proximum criticæ tranſpoſitionis analogiſmum, his morbilli, purpura, petechiæ poſſunt annumerari.

 (*a*) Non

(*a*) Non ſolum Sennerus, cujus quotidianæ tamen experientiæ in *Diſput. de Febr. ſecundariis* §. LXX. p. 39. haud certe per majorem peritiam reclamatur, hanc febrium diviſionem in primarias & ſecundarias docet; ſed etiam illam comprobant Uratislavienſes *in Hiſtor. Morb.* Anni 1700. p. 182. ſcribentes: *Febris in eryſipelate primaria eſt, quæ in inflammatione, v. g. anginoſa, ſymptomatica exiſtit.* Qvibus adſtipulantur River. Prax. L. XVII. C. I. fol. 508. Willis de Febr. p. 192. Bonet. Anat. Pract. f. 506. item utriusque Facultatis Medicæ Lipſienſis & Witteberg enſis Reſponſa noſtra. *Utri ergo creditis?*

(*b*) Abſceſſus enim quidam ſunt ſymptomatici, nec omnes critici, qui laudabili judicatione levant, docente Hipp. de Humor. III. 65. 68. Vol. I. pag. 318. L. II. Epid. S. I. 33. p. 686. L. VI. Epid. II. 36. p. 800. Qvantumvis autem adverſarius *crudam ſuam* προέκκρισιν ex Hipp. de Hum. VI. 16. p. 323. fere minus congruenter, de criticis evacuationibus tantum urgeat; Hippocrates tamen l. c. L. II. Epid. eandem magis abſceſſibus applicat, inculcans, *quod abſceſſus ad melius judicantes, ſcilicet critici, non ſtatim appareant, & à præjudicatis,* προκρινομένοις *ſeu crude judicatis* iisdem, fiant *acriſiæ.* Hic eſt Hippocraticæ crudæ προεκκρίσεως, nunquam πρωεξευκρίσεως, genuinus ſenſus, ſi *textus* ejusdem non Ἰαυρηδὸν *adſpiciuntur.*

(*c*) Qva ratione Hippocrates, ut videre licet L. I. Epid. S. I. 25. p. 654. pro majori uſu practico febres, vulgo hecticas dictas, ſub nomine tabis magis, quam morbi febrilis, ſecus ac in cit. diſputatione, comprehendit. Qvem Wedelius Amœn. Med. L. II. S. II. C. VI. p. 348. optime declarat, ſcribens: *febrim hecticam magis comitem & productum eſſe febrium, quam febrem principalem.*

(*d*) Confer ad Quæſt. II. Reſponſum Lipſienſe.

(*e*) Confer Hipp. L. II. Epid. S. III. 59. p. 699. 132. p. 703. & Diſput. noſtram de Criſi per abſeſſus C. IV. §. IV. V. p. 25. Exemplum hujus ob oculos ponit L. III. Epid. S. III. Aegr. V. p. 733. *in Lariſſa Calvus.*

§. III. Quo fundamento ſolide jacto, facillime maximam totius προεκκρίσεως adverſæ præcipitantiam ac cruditatem detegere licet; qua S. VIII. p. 66. de B. virgine opponitur, *faucium illam inflammationem eryſipelas anginoſum fuiſſe, quod intro conversum lethiferum fuiſſet, propterque hujus recurſum & diſparentiam, anxietatem mortemqve aurum fulminans purgando intuliſſe, cum potius paratis fuiſſet expectanda.* Ad quæ reſpondeo; Non ſatis mirari licere inconſideratam illam temeritatem, revera *intellectus ſine cogitatione,* ſecundum *naturæ myſterium,* concipiendi, qua in re, notorie falſiſ-

ſima,

ſima, *confidentisſime ad omnes practicos, imo vel omnes homines rei, ita ſatis vulgo notæ, conſcios provocatur*; quaſi ex ſola iræ cauſa occaſionali, tanquam per ſignum pathognomonicum (aliud enim addi non potuit) eryſipelas neceſſario ſit inferendum, & non æque febris alia eſſentialis, ſeu cauſus aut cauſodes; quæ ſæpe purpura, ſæpe ſolis ſudoribus judicetur. Quam vulgo quoque notisſimum eſt, ab ira bilem in ventriculum profundi, ſicut etiam in pluribus oris amaror ſuperveniens teſtatur, & ipſa προέκκρισις S. III. p. 26. huic opinioni favet; Imo annon ipſe (*a*) fatetur, iræ non raro convulſiones ſuccedere. Quomodo etiam juvenis opificii magiſter (*b*) & rurſus Conſiliarii famulus (*c*) ex ira gravisſimis paroxysmis epilepticis opprimebantur; in quibus iidem lingvas dentibus admodum læſerant, uterque vero ſine vomitibus, & ſine eryſipelate, brevi à febribus ſuis convaleſcebant. Egregia certe hujus rei talis diagnoſis & ἐπισημασία eſt, qua ſine dubio (*d*) *multis utique modis cavendum eſt, ne intempeſtivis dubitatiunculis indulgeatur*, (ut potius, quam *ne*) *res, uti fiunt, ſeponantur, novæ autem, quæ non tam fiunt, quam ſolum poſſe fieri videntur, ſupponantur, veritas vero negligatur.* Hoc certe modo (*e*) *argumentum à particulari ad univerſale invehit crudius illud caput*, (ſed *utrius*, ut non tam *creditis*, quam palpatis?) *quod res*, criſium per abſceſſus, *ſolertiam poſtulantes, non concoqvere poteſt, ut præcludendum potius veniat ab omni voto in hoc ſenatu proferendo &c.*

(*a*) de diverſitate Corporis vivi & mixti p. 49.
(*b*) referente L. XI. Annal. f. 516. Anno 1706. menſe Octobri.
(*c*) ibid. f. 597. Anno 1707. menſe Martio.
(*d*) ut loquiter in προεκκρίσει p. 43. (*e*) ibid. p. 28.

§. IV. (2) Inflammatio faucium anginoſa S. VIII. p. 67. urgetur, quæ, docente Hippocrate, eryſipelas ſemper inferret, & id quidem criticum, utpote cujus recurſus perniciem afferre potuiſſet. Verum Hippocrates (*a*) rectisſime *faucium inflammationes ab anginis*, imo has ipſas inter ſe longisſime diſtingvit; adeoque in B. virgine levem, ſimplicem & catarrhalem faucium inflammationem admitto, anginam ipſam nego. Profecto miſera ſors hominum eſſet, præſertim ruſticorum, quos eodem docente, (*b*) faucium inflammationes frequentius & *violentius* corripiunt, quod *magis* in auram frigidiorem *prodire* cogantur; ſi tales

homines ne quidem ſacculo, aut gargariſmate, catarrhalem ejusmodi faucium inflammationem diſſipare deberent; ne ſcilicet illa, pernicioſo recurſu ſuo, eryſipelaticam ventriculo inflammationem inferret; neque hoc modo præcavere deberent, ne tumor increſcens, vereque anginoſus evadens, aut ſuffocaret, aut ad minimum ſordidum ulcus relinqueret. Cum tamen anginoſa, etiam critica eryſipelata, propter *partem* affectam, (*c*) maxime periculoſam, ne ſuffocent, in ſe ſemper ſint aliquantum ſymptomatica, & hinc poſtulent, ut, præter morem aliorum abſceſſuum criticorum, in locis affectis laudabilibus, v. g. in inguinibus, aut ſub axillis erumpentium, eorundem incrementum ſtatim præcaveatur. Quamobrem falſum eſt, Hippocratem per abſceſſus criticos laudabiles in collo, pro iisdem faucium inflammationes laudare, cum per illos potius bubones glandulæ ſalivaris inferioris indigitare, intelligatur.

(*a*) L. VI. Epid. S. III. Vol. I. p. 814. Confer. C. I. ad quæſt. I. reſponſum tum Lipſienſe, tum Wittebergenſe (*b*) ibid.

(*c*) L. VI. Epid. S. II. 36. Vol. I. p. 800. & *qua parte oportet, ſi abſceſſus prodierit*, ut adeo ad laudem critici abſceſſus requiratur, ut in commoda erumpat parte, qualis certe fauces non ſunt.

§. V. Propria morbi hiſtoria *προεκκρίσεως* S. VI. p. 50. confitetur, B. virginem, *aëre ſubturbido, cœlo utique nubibus obtecto*, accedente præſertim aquilonis occurſu, malum hoc domum reportaſſe, poſita vero cauſa, ponitur effectus; ſicut Hippocrates loco citato non ſolum faucium inflammationum, ſed etiam anginarum, imo peripnevmoniarum, cauſam inculcat frigoris appulſum, *circa ſolſtitium hybernum, ex freqventi auſtralium & aquilonarium ac nivoſorum transmutatione.* Læſiones autem externæ non ſolum per tela, ſed etiam ex ſuſcepto frigore, præſertim partis, antea incalefactæ, non criticos inferunt abſceſſus, ſed ſymptomaticas inflammationes. Quæ, niſi graviores, nullas omnino febres poſt ſe trahunt, imo, ſi quæ ſequuntur, ſunt illæ ſecundariæ, non ab illarum recurſu, ſed augmento, increſcentes; ſicut pleuritides, peripnevmoniæ & anginæ in quotidiana praxi hæc ob oculos ponunt, in quibus non parotides tantum ſunt expectandæ. Hæc etiam Generoſus ille

pleu-

pleuropneumonicus orthopnoea ſua evidentiſſime comprobat; qui non moriebatur propter inflammationis evaneſcentis recurſum, hinc apoplexiam inferentem, ut in propemptico excuſare laboratur; ſed quod propter ſangvinis miſſionem minimam, quæ vix capacitatem internam orbis ſtannei (utpote quo colligebatur) complebat, pulmonis inflammatio increſcens Dnam ægrotum IV. die ſuffocaſſet. Sicut *omnino rem ipſam, in ſe veram*, Dni Collegæ & hoſpita oculis ſuis uſurparunt. Quis medicinæ peritus hunc peripnevmoniæ familiarem & neceſſarium, effectum apoplexiæ adſcribat? quanquam & hæc haud minus venæ ſectionem male omiſſam arguat. Cujus etiam cenſuræ non ego autor ſum, ſed Clariſſimi medici Berolinenſes, qui Dominum Conſiliarium Cameræ Regiæ, itidem pleuro-pnevmonicum, repetita venæ ſectione mortis faucibus eripuerunt. Qvomodo etiam ego hic Halæ in Dno Salinatore peripnevmonico venæ ſectionem, duobus diebus iteratam, maxime utilem ſimilique fortuna, jam ante fueram expertus.

§. VI. Equidem minus negatur, *anginas nonnunquam*, ſed rarius, *eryſipelata critica* (*a*) *ex febribus eſſentialibus & primariis oborta* eſſe, quæ recurſu ſuo pernicioſo nocere poſſunt. Quam quidem notiſſimam veritatem illæ *diſputationes de febribus ſecundariis & acriſiis* non aſſequuntur, de quibus enim proprie, ac tantum, Hippocrates (*b*) timet, *ne rubores recurrant & eryſipelas intro convertatur.* Quæritur igitur, num in B. virgine faucium illa inflammatio tale criticum eryſipelas fuerit, ut ab illius recurſu pernicies ſequi potuiſſet? Secundum artis regulas minime. Illa enim ipſo die Mercurii coeperat, febris autem horrore ſuo primo demum die Jovis circa meridiem ſupervenerat. Quamobrem eadem, febrim ipſam antegreſſa, non hujus effectus (certe cauſa ſua non prior) & criticus abſceſſus (*c*) dici poteſt; quo febris, minera ejusdem ſecreta, & in abſceſſum ad exteriora tranſpoſita, fuiſſet judicata. Quamobrem febris etiam die Veneris recurſu illius, & evaneſcentia nondum facta, cum faucium illa inflammatione juncta, potius increſcebat, quam allevabatur. Quodſi autem non criticum eryſipelas fuit, ſicut ſymptomaticum (*d*) ſæpius etiam occurrit, neque ipſius pernicioſus recurſus poteſt incuſari.

ri. Hujus enim unica ratio eſt,(*e*) quod minera febrilis, per abſceſſum criticum antea ſecreta, & ad exteriora tranſpoſita, maſſæ ſangvineæ reddatur, quam nova coagulatione inquinando, pernicies recurſus contrahitur. Ceſſante autem ratione, ceſſat ipſa veritas, ejusve concluſio. Rejiciuntur autoritates, & teſtimonia, tum Hippocratis, tum quorumvis recentiorum claſſicorum ſcriptorum, quinimo experientiarum demonſtrationes a poſteriori, vilipenduntur, ſolæ rationes a priori unice poſtulantur; at rationes veræ & evidentiſſimæ a *crudiori capite ac intellectu, ſine cogitatione*, ne quidem capi, quid dicam *concoqui* poſſunt; hinc enim *cavetur, ne intempeſtivis dubitatiunculis indulgeatur*, & aſſertorum rationes etiam ab ipſo poſtulentur.

(*a*) Confer River. Prax. L. VI. C. VII. f. 291.
(*b*) Coac. III. 99. Vol. 1. p. 535.
(*c*) Confer Reſponſa Facult. Lipſ. & Witteb. ad Quæſt. II. & III.
(*d*) Quale eſt illud *catarrhale* Hipocratis de vet. med. XXXIII. Vol. I. p. 33. & in vulneribus capitis obſervatur XXVII. 5. Vol. II. p. 505. Tale quoque videtur *tuberculum illud durum in collo Callimedontis filii*, quod Hipp. L. V. Epid. XXVI. 12. p. 788. & LVII. Epid. XXXIV. 14. Vol. I. p. 858. refert.
(*e*) ut Uratislavienſes loquuntur Hiſt. Morb. p. 36. *Præproperi tumorum criticorum retroceſſus* (NB.) *absque ſenſibili evacuatione, lugubrem minantur exitum, rejecto nimirum morbifico humore vel in laticem ſanguinis, vel nobiliores partes.*

§. VII. Neque pernicies ulla in B. virgine, tali a recurſu, ſana mente intelligi poteſt, quam προέκκρισις crude ſingit. Etenim (1) febris horrore ſuo (*a*) die Jovis ante recurſum eryſipelatis anginoſi, quem illa ſomniat, ſupervenerat, adeoque recurſus die Saturni demum noctu facti, neutiquam illa effectus haberi poteſt, capitisque ac lumborum dolor cum anxia jactatione die Veneris, faucium inflammatione adhuc apparente, jam a me primo ingreſſu obſervabatur. (2) contra die Saturni faucium levis hæc inflammatio topicis & ſudoribus (ut vel peſtilentes abſceſſus una nocte, teſtantibus obſervationibus, (*b*) poſſunt) *diſſipata erat*, (*c*) adeoque minime *ſine ratione critica, ſignoque judicationis judicatorio diſparuerat*; nam, ſecundum Uratislavienſes, (*e*) *præproperi tumorum receſſus* non niſi *absque ſenſibili evacuatione, lugubrem minantur exitum*. Hinc etiam illo die mane, & usque ad meridiem, euphoria,

phoria, & anxietatis capitisque doloris levamen, laudabatur; quod ſane, cum critici abſceſſus recurſu, ſemper mox dysphoro & pernicioſo, impoſſibile fuiſſet, ut Hippocratis ægrotus *Calvus* (*f*) exemplo ſuo teſtatur, cujus hiſtoria vero a B. virginis eſt alieniſſima. Quapropter (3) recurſus ille falſus, jam noctu factus, purganti deinde aſſumpto, ſana ratione ne quidem adſcribi, & hinc, tanquam neceſſarius effectus, eryſipelas, nunc capitis, nunc ventriculi poteſt excogitari. (*g*) *Raro enim unum quid volunt.*

(*a*) Ab horrore febris enim incipit, & ab hoc principio etiam dies critici ſunt numerandi, docente Hippocrate L.III. Epid. S. III. Aegr. XIII. 16. Vol. I. pag. 739. & ſecundum hunc quoque Riverius ab illo eosdem numerat.

(*b*) Diemerbr. de peſte L. I. C. XIV. p. 89. L. IV. Hiſtor. II. p. 259.

(*c*) Hippocr. textum Coac. III. 100. Vol. I. p. 555. de anginoſi eryſipelatis recurſu, quem adverſarius opponit, Prænot. XXIII. 10. p. 467. iisdem fere verbis quoque profert, clarius tamen mentem ſuam explicans, verbis expreſſis, docet, quæ *disſipentur*, maxime ſudoribus, non pernicioſe recurrere. Certe à ſudoribus, calidisque topicis illa non repelluntur, ſed potius expelluntur, aut ad exteriora magis evocantur, niſi penitus disſipentur.

(*e*) l. c. (*f*) L. III. Epid. S. III. Aegr. V. Vol. I. p. 733.

(*g*) Confer Reſponſa Facult. Med. ad Quæſt. V.

§. VIII. Gerræ igitur ſunt, quæ non ſecundum, ſed contra Hippocratem, ex ipſo de ventriculi eryſipelate tam vana & futilia delirant. Hoc enim, teſtantibus obſervationibus anatomicis, intolerabilem ſecum fert ſitim, quam in B. virgine προσέκκρισις S. VI. p. 56. ipſa negat. Puelli alias in Grammaticæ Latinæ compendiis addiſcunt, *quod oporteat eſſe memorem.* Ut cætera ſigna eryſipelaceæ in ventriculo inflammationis, hic omnia abſentia, taceam. (*a*) Haud melioris eſt notæ, quod in textu Hippocr. de Vet. Med. τὸ καῦμα, inverſo ſenſu, obtortoque collo, contra Coi evidentem mentem, ad ventriculi eryſipelas pertrahatur, non ad humores in ejusdem cavitate contentos, applicetur, utpote quos tantum purgantia, ſecundum eundem, evacuare poſſunt, in illius eryſipelate contra nunquam, ut tempeſtiva, laudanda. Quam frequens ardor hujusmodi, cum anxiis jactationibus & vomitibus bilioſis, in febrium tertianarum paroxyſmis occurrit; quibus re-

mittentibus & illud καῦμα remittit. Quod ſanè phænomenon ventriculi eryſipelatis, aut inflammationis, multoque magis excoriationis jam factæ, naturæ omnino repugnat. Ejusmodi καῦμα ſeu ardorem graviſſimum à ſolis acribus & bilioſis humoribus, in ventriculi cavo contentis, deſcribit Thonerus, (*b*) addens, quod is *per vomitus, a ſolis clyſteribus, rejectis amaris & acidiſſimis humoribus, remiſerit*; cujusmodi acrium humorum copiam B. virgo etiam per vomitus rejecit (*c*) Vix ſatis mirari licet, quod non tam praxin quotidianam attendere, neque ſcriptorum obſervationes medicas evolvere, quam cerebrinas tantum morborum hiſtorias per ſomnia fingere, placeat.

(*a*) Confer Lipſ. & Witt. Facult. Reſponſa ad quæſt. VII. (*b*) Obſ. I. p. 7.

IX. Minoris adhuc valoris ſunt, quæ p. 67. de parotidibus objiciuntur, quaſi eædem in anginis ſemper forent expectandæ, alias recurſum pernicioſum evinci. Etenim pluribus Coacis prænotionibus collatis, facile agnoſcitur, quod quidem ſingulæ veras morborum hiſtorias Laconico ſtylo complectantur; Sed quæ varient, ut nunc hæ, nunc illæ contingant; ejus ſaltem uſus, ut medicus caſus ſimiles occurrentes, attendat, concipiat, conferreque diſcat. Idem igitur de parotidibus in anginis judicandum eſt, in quibus, ut etiam in peripnevmoniis, eædem ſubinde ſuperveniunt, & tempeſtivæ judicant; Sed rarius, non ut plurimum, ut medicus exinde in duobus hiſce morbis ſangvinis miſſione ac topicis, imo fortasſis etiam ſudoriferis omisſis, modo parotidem expectare debeat, ne ob *naturæ*, (*a*) *quæ ſæpius velit, quæ non debeat, etiamſi posſit, moralem voluntatem* turbatam, pernicioſi recurſus eryſipelatis inducti idem poſſit incuſari, licet æger hoc modo certisſimo ſuffocationis periculo relinquatur, teſtante generoſi Regii Commiſſarii exemplo. Cujus notoriæ veritati non negandæ, mendaciorum Syncretismus abſone opponitur, appoſitisſime potius ad ſalſatam medicamenti formulam, cum omnibus elogiis ſuis, applicandus. Appropinquat enim jam tempus, quo cuculus nomen tantum ſuum cantat, deciesque recantat; quod autem echo, multiplicato ſonogradúque, ipſi retorquet ac remittit.

(*a*) ut προέκκρισις S. V. p. 38. certe ridicule ſomniat, quaſi vero laudabilis moralitas ſit, agere & velle quempiam, quæ tamen non debeat, hanc certe naturam imitari non decet.

§. X.

§. X. Parotides autem in angina, funeſto eventu, plerumque fruſtra ſperari, exemplo ſuo Hippocratis (*a*) *anginoſa* confirmat. Quod etiam confirmare poſſum exemplo ſtannarii, (*b*) non *craſſi opificis in oppido*, ſed hic Halenſis, nomine Morgenſtern/ qui penultimo mortis die meum petebat conſilium. Ipſum inviſens totas fauces ſphacelo, cum ſummo foetore, corruptas deprehendebam, ut craſſæ pelles, ſine quovis dolore ac ſenſu, de lingua detraherentur. Audiebam illum ex febre cum delirio aliquot hebdomadas decubuiſſe, priorem illum medicum (ſecundum quem tamen *corruptiones ſphaceloſæ vix centies mille annorum ſpatio ſemel in actum deveniunt, & qui alios tantum imperitiæ, imo homicidii*, accuſare, & ut teſtis judexque ſuſpectus condemnare conatur,) ne verbulum quidem de ſudore feciſſe, pulveribus albis ſalinis, (ſine dubio nitroſis) & emulſionibus (*contemperantibus*, ut ipſe loqui amat,) tantum curationem ſuam (*c*) perfeciſſe. Manifeſto documento, ſine auro fulminante, ſineque parotidibus expectandis, anginoſos utplurimum perire. Ego contra vetulam, nutricem ejusdem clinicam, ſanguinis miſſione fruſtra tentata, & affinem gravidam, ſimul febre petechiali purpurataque laborantem, non omiſſa venæ ſectione, utramque anginoſam, eodem fere menſe ſudoriferis, præſertim volatilibus, feliciter curabam. Quis igitur talis viri ſuſpectam *fidem vadem accipiat, quod, ut p. 60. arguit, aliorum medicorum ægroti cum gravioribus circumſtantiis intereant, ad minimum lentis, hecticis & recidivis corripiantur.* Quæ potius in Menecratis ægrotos conveniunt, qui propter ſudorum criſes, ſolummodo imperfectas, non poſſunt non tantum dubie convaleſcere. Utraque dictarum anginoſarum ſine talibus malis adhuc ſana vivit. Medicina certe non eſt ars, ludicra tantum, novitatibus de coriis humanis ludendi.

(*a*) L. III. Epid. S. II. Aegr. VII. Vol. I. p. 718.
(*b*) referente L. VI. Annal. Pract. f. 589. Anno 1699. menſe Decembri, per conſtitutionem eryſipelatum epidemicam, fere tum malignorum. Nominare autem B. ægrotum volui, ut veritatem quisquis percontari posſit, & *ſyncretismus mendaciorum* quoque non eidem quadrare, intelligatur
(*c*) Secundum ſingularem ſuam methodum, febribus petechialibus medendi, in Obſ. Halenſibus menſis Maji 1698. mirifice laudatam.

§. XI. Ratio longe diverſa B. Dni Parentis, Viri plurimum Reverendi, (*a*) erat, in quo, non *ex ira*, ſed & terrore, I. die horrori lumborum tantum dolor ſupervenerat, ut propter calorem externum, vix naturalem, febris hectica, aut ſaltem nephritis, à mulierculis judicaretur, egoque febrim arguens continuam, riderer. II. demum die, ac ſic poſt febris initium, abſceſſus criticus bubonis parvi, mollis ſublividique, in inguine cœperat apparere, ex quo tandem die III. ſtriis duabus lividis, craſſitie ferè digitum minorem æquantibus, eryſipelas obſcure purpureum in crus deſcendebat. Cujus dolor vehementiſſimus, à ſolo topico anodyno, quod noverca, me diſſvadente, adhibuerat, peſſima ſignificatione mox remiſerat, dieque IV. eryſipelatis eruptionem, non quidem penitus repulſam, jam tamen turbatam, ſignificabat. Quod igitur hoc *peſtilens* nuncupaverim à præjudicatione S. VIII. pag. 75. caſtigor. Rationes autem meæ ſunt ſequentes: (I.) ſimilem eryſipelatis hiſtoriam nunquam alias in praxi mea, 30. tamen annorum, videre, nec in ullo ſcriptore legere, contigit; à nutrice autem quondam clinica, & Notario publico, conſtitutionum peſtilentium, intellexi, eadem ſtriarum lividarum phænomena in ipſa peſtilentia illos vidiſſe. (2) Hippocrates (*b*) integram *conſtitutionem peſtilentis temporis* deſcribit, in qua, ut tum quoque temporis, *cum orientibus frigoribus eryſipelata maligna multos peremerunt*. Sic etiã (3) Fabricius ab Aquapendente (*c*) adeo maligna eryſipelata peſtilentia vocat, neque abſone, cum in iis gangræna, velut in peſte, carbunculorum, partes corrumpat. Veterum autem terminis technicis loqui amo, ſecus ac aliis, cùm vel opifices artium ſuarum filios ex eo imperitiæ convincant, haud falſo, quando terminis loqui technicis iidem ignorant.

(*a*) referente L. VI. Annal. f. 521. menſe Decembri Anno 1699.
(*b*) L. III. Epid. S. III. Vol. I p. 721.
(*c*) Chirurg. P. I. C. VIII. p. 60.

§. XII. Quod autem his objiciatur, nullam tum peſtilentem conſtitutionem urbem & regionem noſtram afflixiſſe, non obſtat. Quomodo Diemerbroccius (*a*) teſtatur, *Capitaneum quendam, cum peſtilentia nusquam in tota Geldria communiter tum graſſata fuiſſet; Noviomagi hac lue correptum obiiſſe.* Annon Hippocratis *Crito* (*b*) *in*

febre plane peſtilenti obiit, cui ne unus quidem ægrotorum XIV. ejusdem conſtitutionis, comparari poteſt? Idem de *Calvo in Lariſſa* (*c*) apparet. Deinde per eandem illam conſtitutionem Halenſem anni 1699. cum intempeſto gelu, eryſipelata, fere maligniora plures corripiebant. Sicut igitur in vere peſtilenti conſtitutione centum ægri, peſtilenti ſymptomatum vehementia, pereunt; unus tamen forte, ſine quavis malignitate, erumpente bubone, evadit, qui vix ægrotavit: Ita non abſonum eſt, contra per minus malignam conſtitutionem, ægrotum unum fere peſtilenti malignitate perire, licet plurimi per ſynochos ſimplices, facili eryſipelatis critici eruptione, judicentur, ſi non perfecte, tamen imperfecte, velut pluribus legere licet in Diſputatione mea de Criſi per abſceſſus. Sed quæ fuiſſet in viro, exactiſſimæ ſemper diætæ, tantæ malignitatis cauſſa? Certè digiti carbunculus, in ipſo paucis menſibus antecedens, & fonticuli ſudorisque acor in ipſo morbo, ipſum quaſi acetum referens, ſummam malignitatem ſignificabant, ſine dubio propter humores, ex gravi & diuturno animi mœrore correptos, cujus cauſſam vidua non ignorabit.

(*a*) de peſte L. IV. Hiſt. CXX. p. 365.
(*b*) L. I. Epid. S. III. Aegr. IX. p. 680.
(*c*) L. III. Epid. Aegr. V. p. 733.

§. XIII. Ex quibus igitur deductis firmiſisſime concludo, in B. Virgine faucium illam inflammationem, ſecundum *utriusque Facultatis Medicæ & Lipſienſis & Wittebergenſis Reſponſa doctiſſima ad quæſtionem I.* ne quidem anginoſam, ſed ſimplicem tantum & catarrhalem fuiſſe; multo minus autem, *ſecundum eadem ad quæſt. II.* eryſipelas criticum (quale in B. Domino Parente) fuiſſe, ſed tantum ſymptomaticum. Quale vero, *ſecundum eadem quæſt. III.* recurſum materiæ peccantis, & hinc perniciem ullam, ne quidem inferre potuiſſe. Præſertim cum *ſecundum Reſp. ad Quæſt. IV.* talis recurſus à diſſipatione laudabili, per ſudores & commoda topica facta, ne quidem cogitari poſſit. Quapropter neutiquam auri fulminantis catharſis, *ſecundum Reſp. ad Quæſt. V.* ratione recurſus cujusdam illati, ut noxia, poteſt accuſari; minime vero omnium, *ſecundum Reſp. ad Quæſt. VII.* quod id ventriculi eryſipelas aut inflammationem, & ex hac denique mortem ipſam, intuliſſet.

Cap. IV.

Purgantia lenia, & in ſecundariis, & in eſſentialibus febribus, cum orgasmo crudorum humorum in primis viis, ut tempeſtiva, defendit.

§. I.

Προεκκρίσεως S. II. p. 11. ut purgans quodvis in B. virgine intempeſtivum & nocuum demonſtrare conetur, Hippocratis προεξευκρινήσαντι meo hunc ejusdem aphorismum *(a)* opponit: *Concocta medicamento purgare oportet, non cruda, neque in principiis, niſi turgent, plurimum vero non turget.* Verum fruſtra clarisſimus aphoriſmi hujus ſenſus mere verboſis, inanibus & obſcurisſimis ſermocinationibus confunditur, eo fine, ut contra me negativa deciſio quæſtionis illius defendatur: *In febribus, etiam earundem principiis, non ſemper & regulariter purgantium uſum eſſe tempeſtivum.* Etenim Diſſertatio mea de *Orgaſmo,* niſi hujus excepto caſu, purgantia intempeſtiva eſſe, in ipſo mox titulo exponit. Quomodo etiam in illa prooemii §. IV. regulam ponit, in *febribus purgantia prohibentem, qvam ampliat, ut eadem neque in principiis illarum regulariter locum habeant, ſed quæ tantum caſus, orgasmi exceptus, admittat.* Quapropter prorſus abſone mihi certe p. 59. objicitur, quaſi ego, *cum chirurgis caſtrenſibus, febrium curam ſemper à purgante, aut vomitorio,* incipiam; praxis mea contraria eſt, ut vel ipſi oſtendunt ægroti, dictæ Diſſertationi adjecti; quos tamen ex centuriis aliorum, ſine quovis purgante curatorum, conquiſivi. Nuſpiam & nunquam in B. virgine tempeſtivum auri fulminantis uſum ex eo capite defendi, quod in febribus, aut ſaltem earundem principiis, purgantia ſemper proſint, aut requirantur. Quanta igitur *Logicæ,* non *docentis,* ſolùm, ſed etiam utentis, cruditas ex hoc apparet, quod ne quidem controverſiæ ſtatus rite formetur.

(a) S. II. aph. XXII. Vol. I. p. 97.

§. II. Notatu vero dignisſimum eſt, regulam hanc auream, ut-

utpote aphoriſmo ex aureo deſumtam, adverſarium ipſum non ſatis capere, dum prædicat, (*a*) in febribus, etiam acutis, purgationem ſemper tutam eſſe, modo ejusdem arcanis pilulis, quaſi Becherianis, *utpote balſamicis & confortantibus*, ea peragatur. Quinimo ſibi perſuadet, propter minorem cruditatem in febrium augmento ſtatuque purgantia magis tempeſtiva ab Hippocrate agnoſci. Velut quidem illud hinc ferme apparet, quod in febribus petechialibus & purpuratis per mediam purpuræ eruptionem, non auro fulminante, lenive alio laxante, ſed eſſentia helleborina, ſub nomine *polychreſti Elixirii*, ſine quovis orgaſmo, promiſcue ac regulariter, largeque ac copioſe purgare conſueverit, ac commendet. (*b*) Certe, licet ſomnium illud ſingulare, *criſeos exquiſitæ*, *in Diſp. de Acriſiis*, neque probatisſimos ſcriptores alios, de genuinis criſibus aſſequatur; attamen, ſicut variolas, morbillos, eryſipelata, bubones, ita purpuram (*c*) quoque transpoſitionem criticam eſſe, illud ad oculum demonſtrat, quod purpuræ, quam eryſipelatis, recurſus pernicioſior ſit, & utplurimum lethalis. Purgantia vero talem non ſolum in eryſipelate, ſed magis adhuc in variolis, morbillis, petechiis & purpura, vel per clyſteres etiam, intempeſtivo uſu efficiunt. Eadem igitur ratio ponit eandem veritatem. Cum vero ad crudam pertineat præjudicationem, rationes à priori omnibus experientiis à poſteriori præferri potius ipſe *aureum illum aphoriſmum* melius animo ſuo comprehendat, ex eoque addiſcat, purgantia in febribus, & magis adhuc in earundem ſtatibus, intempeſtive regulariter exhiberi, & cautius per febres purpuratas eſſe exhibenda.

(*a*) Velut earundem Germanica laureola, typis edita, inter alios mirificas laudes decantat.
(*b*) Confer Ejusdem problemata practica in prooemio.
(*c*) vide Hippocr. L. II. Epid. S. III. 21. Vol. I. p. 697.

§. III. Quantumvis autem Hippocraticus meus προεξευκρινήσας orgasmum unice in febribus acutis purgantia urgentem, *rarum & utplurimum non eſſe*, (*d*) præ προεκκρίσει, clarius dilucidet; attamen, quod *non utplurimum, imo raro fit*, non prorſus nunquam fit; quomodo illa de orgasmo inepte concludit. Ne plurium Doctorum teſtimonia hic recenſeam, quæ purgantia non nunquam

quam in febribus acutis utilia fuiſſe, comprobant, unicum illud quidem, ſed multiplex, Dnn. Uratislavienſium ſufficiat, quo purgantium uſum in febribus acutis, vel petechialibus, proficuũ confirmant (*b*) Iccirco controverſiæ noſtræ ſtatus eſt, in quo unice litis cardo verſatur, quinam illi caſus excepti ſint, purgantia in febribus acutis admittentes & urgentes; & num B. virginis ad illos ſit referendus. Unicum hunc orgaſmi eſſe, propoſui; cujus cauſſa habeatur copia & turgeſcentia humorum acrium, in primis viis, in ventriculo ſcilicet ac inteſtinis, cumulatorum, ſignumque inter alia, & cum aliis, præcipuum anxia præbeat jactatio. Hæc ex Hippocrate docui, ſecundum locorum parallelorum analogiam, quaſi ex ejusdem ore plenius expoſui, ægrotorum ejusdem experientia ubivis conſentiente, corroboravi; neq; vero illa mea ſoli Hippocratis autoritati ſuperſtruxi, ſed recentiorum pragmaticorum etiam teſtimoniis & obſervationibus, ſolidiſſime confirmavi; ut, ne verbulo quidem, hunc tamen controverſiæ noſtræ cardinem laceſſere, quid dicã impugnare ac labefactare *προέκκρισις*, oppoſita, auſa fuerit. Falſiſſimum autem eſt, anxiam jactationem, (*c*) præſertim pluribus orgasmi ſignis ſtipatam (*d*) in febribus continuis, aut ſemper, aut utplurimum obſervari. Cum igitur in B. virgine, ex anxia jactatione, cum ſpaſmis, lumborumque doloribus, alvi etiam obſtructione crudorum humorum copiam probaverim, ipſique vomitus eosdem ad oculnm demonſtraverint, quis ulterius ſanæ mentis, ne dicam peritiæ medicæ, in eadem lenisſimi purgantis uſum, tanquam intempeſtivum, poteſt improbare?

(*a*) Diſſert. de Orgaſmo C. I. §. II. p. 6. & §. XIII. p. 16.

(*b*) in Hiſtor. Morb. An. 1699. p. 9. verba leguntur hæc: *Plurimi quidem febre petechiali laborantes ſine ope purgantium, teſte D. Graſſio, Pauli, & aliis, cum ſanitate in gratiam redierunt; nihilominus lenientia eximium habuiſſe uſum, certum eſt. Tametſi vero ſtatim ab initio ſatis ſciremus, ab uſu evacuantium mitiorum, in ſimilibus febribus, non abhorruiſſe Sennertum, Moræum, Donckerum, Riverium, Grulingium, Langium, aliosque; hæſitabamus tamen non parum, donec videremus eos, quibus repenſitatius deliberata, evacuans datum, facilius ſuperare morbum. Confirmabamur etiam hinc, quod toto die cerneremus, diarrhæas, ſi non utiliter, abſque damno tamen, petechizantibus concitari; unde facile concludere licebat, nos tuto quoque ſic naturam imitari, & catharctico ſordes, in inteſtinis*

teſtinis hærentes, eliminari poſſe, id quod, fluxibus hiſce concitatis, natura molitur. Juvabamur hac in re diligentia noſtrorum prædeceſſorum, qui monuere nos in ejusmodi febribus, cum bonis ægrorum rebus, alvum fuiſſe laxiorem, ut conſtat ex Gerhardi Columbæ Meſſanenſis tr. de febre peſtilenti, Variola in Obſ. Med. L. 6. de Febr. imo ipſo Galeno L. 5. Meth. Med. C. XII. & Hippocr. in Libr. Epidem.

(*c*) ut videre eſt in citata Urat. Hiſt. p. 4. (*d*) ſecundum *Diſſ. de Orgasmo* C. I. §. XIV. p. 16. (*e*) Hippocr. de Victu Acut. XLI. 4. Vol. II. p. 301.

§. IV. Equidem p. 13. reponitur, *quod illud ὀργᾶν aliquid eſſe debeat, à ſimplici cruditate jam actu diſcedens, & qualicunque coctioni ſimilius.* Verum, quanta cruditate cruda coctaque, ſicut quadrata rotundis, confunduntur, miſcentur & remiſcentur! Hippocrates enim in aureo illo aphoriſmo *cruda non purganda eſſe, niſi turgeant, ἢν μὴ ὀργᾷ,* proponit: exinde igitur neceſſario ſequitur vi converſionis logicæ, turgentia, & purganda, eſſe cruda; ut adeo illud ὀργᾶν cruditatem includat, non excludat. Sic etiam rationem ac mentem ſuam Cous alibi (*a*) clarius exponit, quod ideo in orgaſmo per febres purgandum ſit, quoniam *maturitas* & coctio crudorum illorum humorum, toto febris tempore, propter maximam eorundem copiam, non contingat, neque à medico ſperari posſit, neque expectari debeat; aliasque foret, ut tanta primarum viarum cruditas, futuris inſultibus criticis, ipſam maſſam ſangvineam ingreſſura & corruptura coctionem hujus, proprie febrilem, omnino inhibeat, velut Diſſert. de Orgasmo C. I. §. VIII. copioſius hæc declarat.

(*a*) de Humor. I. Vol. I. p. 315. ubi hæc leguntur: *Impetus & ferocitas humorum duci debet, qua repit, per convenientes ac commodas regiones, exceptis his, quorum maturitas tempore contingit.*

§. V. Deinde dilucidavi, ὀργᾶν illud plane nihil cum minera febrili maſſæ ſanguineæ, ejusque coctione ac cruditate, adhuc participare, ſecundum analogiam aphorismi Hippocratici ſic ſonantis: *Prægnantes medicamentis purgare oportet, ſi turget, ἢν ὀργᾷ, IV. menſe usque ad VIImum, minus vero has, juniores autem & ſeniores vereri oportet.* Gravidæ autem non neceſſario febricitant, & eædem non febricitantes eo facilius medicamentis purgari poſſunt; ergo

F

go illud ὀργᾷν, cum in illis etiam obſervetur, neceſſario nullam febrilem infert coctionem, propter quod tamen gravidæ, haud ſecus ac febricitantes, regulariter & utplurimum non purgandæ, talia tamen medicamenta poſtulant, crudis humoribus in primis viis redundantibus. Mirari licet, quamobrem non hic etiam aphorismus crudæ præjudicationi fuerit collatus, cum is ſcrupulum eidem facillime cruditatis omnem exemiſſet. Num hoc aphorismo, qui tamen bis repetitus, (*a*) qvidam Hippocratici codices plane deſtituantur? Alias enim, ſicut ego meam B. virginis infelicitatem, ſic alias ſuam quoqve, certe majorem, per eundem orgasmum, ex illo purgare laboraſſet. Qva gravida, (*b*) ceu hydropica (*c*) tractata, propter purgantia, per hebdomadas plures ab ipſo exhibita poſt copioſas dejectiones, ad ſanguinem usqve, vere cruda προεκκεχ. σει, poſt aliquot tempus obiit, fœtu mortuo prodeunte. Profecto minori turpitudine illa excuſatio ſuſcipi potuiſſet, quam qvod rei, verisſimæ ac notoriæ, furioſus, & ſcurriles ſarcaſmi, replicentur; qvo ipſo, tacita potius confesſione, confirmatur, qvod caſus ille ipſam *noctuam, lucem apertam non pervidentem,* de qua in propemtico, qvinimo talpam potius, oculorum defectu, cœcutientem, proprio digito demonſtret.

(*a*) S. IV. aph. I. p. 82. S. V. aph. XXIX. Vol. I. p. 93.

(*b*) Licet enim graviditas non nunquam difficillimæ diagnoſeos ſit, ut facile illa medicos fallat, in falſis præſertim virginibus; attamen in conjugibus, etiam re dubia, cautius agat medicus, & tutisſimam viam eligat, imitatione Hippocratis, qui L. VII. Epid. VI. Vol. I. pag. 831. *Harpalidæ ſorori prægnanti, circa IV. aut V. menſem tumores circa pedes aquoſos habenti, & corpus totum in tumorem elevatum,* nullum tamen purgans exhibuit, ſed alio modo eam ſanavit, feliciter tamen, *ut peperit fœmellam.*

(*c*) Præſertim cum nec hydrops ex menſium ſuppresſione tantam catharſin, & unicam fere, urgeat, ſicut merito increpant Uratislavienſes Hiſtor. Morb. p. 123. *tonſoriam hanc ſtupiditatem & anicularum fatuitatem,* ſubjungenites: *Infamia patrant latrocinia, quoties hi ſuis vehementisſimis purgantibus mulieres, ex menſium ſuppreſſione hydropicas, quas deobſtruentibus à ſarcina hac liberare nobis mos eſt, tractant; quoties ſuis ſecretis torquent, cum iis cordati medici digeſtivis & aperientibus ſubvenire poſſent;* aliquando enim non *vita,* ſed mors *conſiſtit in excretionibus.*

§. VI.

§. VI. Objicitur (3) S. II. p. 17. quod propter cruditatem *evacuationes tales in principio natura nunquam, niſi malas, vel ſuſcipere vel abſolvere poſſit.* Quæ ratio primo intuitu multum in receſſu habere videtur. Nam, docente Hippocrate, (*a*) *in medicamentorum purgantium uſu, è corpore talia educere oportet, quæ, ſponte etiam prodeuntia, proſunt & contra.* Verum enimvero ſæpe quidem alvi fluxus vomitusque ſymptomatici & maligni, non ſolum in febrium augmento & ſtatu, ſed in principio etiam, obſervantur, (quod quidem ab ipſa προεκκρίσει p. 27. & 28. fere negatur.) Sed contra non raro vomitus critici, ac dejectiones laudabiles, cum euphoria & levamine, maxime per febrium principia occurrunt, (ut ipſa ibidem confirmat.) Ipſe Hippocrates judicationes febriles enumerans, iisdem addit: (*b*) *ſi alvus mucoſa & cruenta egerat derepente, vomitusque non pravi contingant circa judicationem*; (ſicut die III. in B. virgine) Et alibi: (*c*) *Surſum ſubpurgare* (id eſt leni medicamento, quale aurum fulminans eſt, movere) *oportet in exacerbationibus* (criticis,) *tunc enim ſua ſponte elevantur, cum anxii, & capite gravati fuerint, ac ſe jactarint,* (ſicut B. virgo.)

(*a*) S. IV. aph. II. Vol. I. p. 82. (*b*) Coac. I. 218. Vol. I. p. 534.
(*c*) L. V. Epid. XXV. 16. Vol. I. p. 787.

§. VII. Quinimo IV. p. 31. male ominatur, ab *ira ſi nulla excretio, per vomitum aut alvum ſuccedat, unde patiens ſub graviſſimis inquietudinibus* (ſeu anxiis jactationibus) *aut oppreſſoriis cardiogmis tantum ad mortem perveniret.* Quæ ipſa quoque Hippocrates confirmat, dicens: (*a*) *Qui anxie ſe jactantes citra vomitum exacerbantur, male habent, itemque qui lancinantur* (cardialgiis) *citra vomitum.* Baglivus (*b*) *Sæpius vidimus*, inquit: *ægros deliros, inquietos & anxios, diarrhœa ſuperveniente ſequenti die in melius abiiſſe.* Uratislavienſes ſcribunt: (*c*) *Ægri perpetuo jactabantur, nec ullam decubitus figuram ſervabant, præſertim illi, qui nec per vomitum, nec per ſedes, materiam acrem ac fervidam rejiciebant; in quibus etiam æſtus gravior, fauces aridæ, & ſub finem deliria comatoſa, quæ ſemper fere funeſtum in hac febre minantur exitum, notabantur.* Et paulo poſt: *Nam certum eſt, in primarum viarum canali materiam urentem ac fervidam reperiri, præſente*

hoc affectu, nec dubitandum, quin facile, ſi non per vomitus aut ſedes tempeſtive ejiciatur inflammatio, & forſan majori ex parte in duodeno ſequatur. Ab hac vero omnino par eſt, ut jectigationes, anxietates & vigilias deducamus: Qualia Hippocratis autem ſenſu, certe neſcio quo, p. 68. mihi tanquam contraria opponuntur, qvaſi acris materia *per vomitus ſaltem parvos tantum mota, non excreta fuiſſet;* quos alias ſemper *largiores & excedentis violentia* Syncretiſta generis communis incuſavit, *ut ne quidem equus illis ſuſtinendis par fuiſſet.* Tres alvi dejectiones, præter unum vomitum, aut plane tres, ſicut poſthæc intellexi, non parvi dici poſſunt; imo unus vomitus non critica parvitate peccat, ſi modo ſit copioſus, præſertim ſi tres dejectiones ipſi jungantur. Cum contra hæc ipſa Hippocratis Coaca prænotio evidentiſſime inculcet, anxietates & lancinationes cardialgicas ideo febrium malignitatem exacerbare, quod non per vomitum humores acres excernantur.

(*a*) Coac. IV. 9. Vol. I. p. 578. (*b*) L. I. Prax. C. IX. S. VI. p. 68.
(*c*) Hiſt. Morb. An. 1699. p. 60. 61.

§. VIII. Quando igitur (*a*) *natura non ſponte* malignos illos humores *dimittit* & excernit, *per medicinam* (*non illam ſine medico,* qualem *medicus ſine medicina* delirat, ſed cum & à medico) *eadem* ad ſimiles excretiones *cogatur & ſtimuletur.* Nam (*b*) *medicus, qualia & quando ſponte judicarent, talia medicamentis ſuis machinari debet.* Unde manifeſto elucet, quod imperitiam, haud excuſandam, commiſiſſem, quando potius laxantem illum pulverem aureum non præſcripſiſſem, neque acerrimos illos crudos humores primarum viarum in B. virgine eliminaſſem; minime vero, quod hæc egerim; ſicut etiam *Reſponſa Facult. Med. Lipſienſis & Wittebergenſis ad Quæſt. VI. VII. & VIII.* præclare confirmant. Profecto ſi res exactius penſitetur, apparet, vomitus & dejectiones illas non tam huic medicamento, alias ad illas longe impari, deberi, ſed ſalutari criſi diei tertiæ per vomitus, qvos natura, leviſſimo hoc ſtimulo adjuta, eo facilius ſuſcepit; velut veriſſime quoque *Reſponſum Witteb. ad Quæſt. VII.* expreſſe monet. Tanta humorum acerrimorum copia, quantam B. virgo per vomitus alvique dejectiones excrevit, nullo certe modo per univerſam febrim concoqui potuiſſet,

tuiſſet, ſed omnes coctiones criſesque febriles eo magis denegaſſet; ac facile, ut Uratislavienſes (c) loquuntur, pluribus ſcilicet diebus ſic elapſis, *inflammationem* ventriculi excitaſſet; quanquam illa tùm nondum jam facta fuerit. Quinimo ſi ab illorum tanta acrimonia, quantam *προέκκρισις* ſomniat, per unum tantum alterumque diem corroſione ſua ventriculum eryſipelate inflammaſſet, neceſſario inter paucos plures dies, haud vomitu rejecta, inſtar veneni & ipſius arſenici, ventriculum totum eroſiſſet, ſphaceloque per ſe lethali enecaſſet. Qua ratione aurum fulminans, & dejectiones vomitusque illud ſecuti, non ſolum utiliſſimi, ſed etiam neceſſarii, ſecundum omnes artis medicæ regulas non poſſunt non haberi.

(*a*) Hippocr. de arte XXI. 32. Vol. I. p. 13.
(*b*) de Humor. III. 68. p. 318. (*c*) l. c

§. IX. Neque vero anginæ, multo minus autem levis faucium inflammatio, etiam adhuc præſens, ſicut quivis abſceſſus & inflammationes ſymptomaticæ, febrium etiam ſecundariarum, v. g. pleuritidum, peripneumoniarum (præſertim cum orgasmo, ut in B. virgine) purgantia prohibent, ut illius lenisſimi laxantis uſus inde intempeſtivus evinci poſſet; ut qvoqve Reſponſum Lipſienſe ad Quæſt. VI. comprobat. Ne ſolo Hippocratis, fortaſſis obſoleto, teſtimonio me pugnare quis Elias artiſta, medicinam prorſus innovandam ſomnians, incuſet, Antonius de Heide ſcribit: (*a*) *ſe ſæpius in anginis*, maxime catarrhalibus, *ab aſſumpto purgante præſentaneum levamen notaſſe*, ut tribus exemplis ſubjunctis corroborat: (1) *Mulier 30. annorum, ab externo frigore ſuſcepto, faucium difficultate ſumma correpta, nihil fere deglutire potuit, aëremque cum ſibilo duxit, a venarum raninarum ſectione, ac alvo clyſteribus aperta, ne minimum quidem levata fuit; ſed facile rurſus deglutire cœpit, quamprimum extractum purgans aſſumtum quatuor copioſas ſedes excitavit.* (2) *Virgo 16. annorum febre acuta laborans, nec non tumore fauces obſidente, ab infuſione foliorum ſennæ bis dejecit, ſequenti mane tumor multum imminutus eſt, & die tertio ægra ſanitati reſtituta.* (3) *Sexagenarius, cum rubore faucium tumidarum ne liquida quidem deglutire potuerat, die tertio*

à pulvere, ex reſina jalappæ & RhaBarbaro, ſeptem vel octo ſedes habuit, tali ſucceſſu, ut rurſus ſine impedimento deglutire potuerit. Haud ſecus Riverius (*b*) pluribus exemplis atteſtatur, *in anginis aquæ benedictæ* ex croco metallorum, longe vehementius vomitoriæ, uſum maxime proficuum fuiſſe. Foreſtus (*c*) *Tralliano* adſtipulatur, *quod in anginis ſanguinis misſio & purgatio, uno die optato fructu fuiſſent in uſum vocatæ.* Uratislavienſes (*d*) confirmant, *in angina vomitoria quidem ſe omiſiſſe, ſubinde tamen purgantia leniora propinaſſe,* (quale omnino aurum fulminans eſt) *præprimis, quod tamen rarius contingit, ſi craſſæ ac nebuloſæ eſſent urinæ, his enim præſentibus in qualibet inflammatione ad purgationem* (NB.) *à principio confugere nos poſſe, ſcimus, edocti à primicerio Hippocratis interprete, Proſpero Martiano. Et ſane prudens hoc monitum fuit nobis, inſtar columnæ vialis, in bivio conſtitutis.* Qvanto minus igitur in B. virgine, propter faucium inflammationem, ne qvidem anginoſam, auri fulminantis uſus intempeſtivus poteſt accuſari.

(*a*) Obſ. l. p. 51. (*b*) Cent. II. Obſ. X. f. 588. Obſ. XXIV. f. 592. Cent. IV. Obſ. LX. f. 645. (*c*) L. V. Obſ. XIII. (*d*) Hiſt. Morb. p. 48.

§. X. Quinimo in febribus, tamen primariis, & eſſentialibus, cum abſceſſibus criticis, bubonibus, variolis, morbillis, petechiis & purpura, materiæ quidem peccantis recurſus perniciem afferunt certiſſimam, & à leniſſimo purgante ſæpius promoventur. Sed hæc eveniunt magis in augmento ſtatuque, illis jam erumpentibus, ubi vel clyſteres nocere certum eſt; & nocuiſſe obſervavi. Attamen in eorundem principio, urgente orgasmo, crudorum humorum in primis viis evacuatio hæc cauta & tempeſtiva haud omitti debet, velut his etiam Reſponſum Lipſienſe ad Quæſt. VI. adſtipulatur. Willis (*a*) teſtatur, *medicum quendam Londinenſem, circa peſtilentia adfectos feliciſſimum, in principio, antequam bubones peſtilentes, tamen, apparuiſſent, ut plurimum vomitorium ex croco metallorum, aut vitriolo albo, præſcripſiſſe; vomitione vero finita ſtatim, diaphoreticis exhibitis, in ſudorem conjeciſſe.* Non hic urgebo ſingularem illam conſtitutionem febris cujusdam peſtilentis, utpote non facile imitandam, de qua Riverius (*b*) teſtatur, *quod in eadem*

paro-

parotides intra biduum, accedente delirio, ſtupore, motibusque convulſivis, omnes perdidiſſent, & quidem circa diem XI, niſi quibus poſt venæ ſectionem ſequenti die purgans ex ſenna fuiſſet exhibitum, qvibus tentatis omnes feliciter evaſiſſent. Potius ex eodem profero, magis regulare eſſe, quod (*c*) ſcribit: *Utiliſſime non raro purgationem inſtitui ante variolarum eruptionem; at variolis apparere jam incipientibus, purgationem fore perniciosam.* Qvem etiam Ballonius (*d*) confirmat. Sic ex informatione B. Mauricii Hoffmanni, P. P. Altdorffini, Pragmaticiqve celeberrimi & eruditisſimi, ſæpius in variolarum principio, ſucceſſu optimo (velut inferius Obſervationes in Decadibus recenſendæ docebunt,) mox vomitorium aut ſolum exhibui, aut miſturæ diaphoreticæ magis addidi, (ſicut etiam in B. virgine auro fulminanti diaphoretica junxi.) ne ſcilicet ſecundum unicam rationem, in febribus purgantia prohibendi, natura in motu ſuo à centro ad peripheriam, ſicut loqvuntur, tam facile ſimul turbaretur; non enim cruditates ex maſſa ſanguinea, ſed ex primis viis, talibus in caſibus, purgantibus evacuare animo intenditur. Qvando igitur neqve bubones peſtilentes, neqve variolæ, ex ratione recurſus timendi, purgantium uſum, modo cautum & tempeſtivum, in principio ſimpliciter prohibent; quanto minus in eryſipelatibus, etiam criticis, recurſus pernicioſi metus ſimili eorundem uſui contradicit, imo illum *homicidii* accuſat, cum ſimiolo naturali Salano, D. Olbrechten.

(*a*) de Febribus C. XIII. p. 238. (*b*) Prax. L. XVII. Cap. I. f. 547. Cent. I. Obſ. XLIII. f. 563. (*c*) Prax. L. XVII. C. II. f. 551. (*d*) L. II. Epid. pag. 141.

§. XI. Eadem igitur cum ſit eryſipelatis ratio propter eandem transpoſitionem criticam, ita quoque de illo eadem ponitur regula, ut etiam in illo critico purgantia modo tempeſtiva proſint. In *eryſipelate* ipſius *peſtilentis conſtitutionis* Hippocrates (*a*) criſin ſalutarem fuiſſe teſtatur, *ſi per alvum turbatio quædam tempeſtiva, aut urinarum bonarum excretio, contigiſſet.* Idem quoque (*b*) *in pulmonis eryſipelate* docet, *quod viſcera ſugant, & æger vomat pituitam* (ne quidem bilem, qvam ſolam præjudicans tum urget,) *velut acetum, & dentes ſtupeſcant. Cum autem non vomuerit,* additur, *digreſ-*

digreſſa die tormen & dolor in ventre oboritur, & excrementum alvi liqvidum procedit. *Huic*, denique ſubjungitur, *pharmacum deorſum purgans dato.* Qvos vomitus fere in ſingularum partium eryſipelatibus praxis quotidiana oſtendit. Quomodo (*c*) villica Conſiliarii Ducalis, per incipientem eryſipelatis eruptionem, cum ignorantia, delirabat, hoc autem per maculam faciei purpuream apparere incipiente; reſipiſcebat, ſed graviſſima cardialgia remanebat, donec à medicamento, non vomitorio, ſed pulvere cinnabarino-diaphoretico die tertio per plures vomitus copioſam ſaburram rejeciſſet, brevi ſic a febre convaleſcens. Qvos naturæ motus criticos laudabiles medicamentis ſuis laxantibus imitari debet medicus; ſicut Loſſius (*d*) de *capitis eryſipelate*, ſuo ipſius, hæc comprobat: *quod cum horrore, hinc totius corporis inſigni calore, & levi quodam delirio, eundem oppreſſit.* *Cujus ergo, poſt ſanguinis uncias viij detractas, die tertio cholagogum ex infuſo RhaBarbari, caſſiæ & tamarindi, aſſumſit; poſthabita concoctione, ac humorum præparatione, cum turgens & effrenis humor celerrime ſit evacuandus, priusquam ſe ad partem nobilem recipiat.*

(*a*) L. III. Epid. S. III. 44. Vol. I. p. 723. (*b*) L. II. de morb. LIII. Vol. II. p. 79. (*c*) referente L. XI. Annal. Pract. f. 596. Anno 1707. menſe Februario. (*d*) L. I. Obſ. XXV. p. 70.

§. XII. Præterea capite præcedenti eryſipelas non ſemper criticum, ſed etiam ſubinde ſymptomaticum eſſe, taleque in B. virgine illum faucium catarrhum fuiſſe, docui; in quo vero recurſus pernicioſus, ut non timeri, ſic nec purgantia prohibere poteſt. Nam docente Hippocrate, (*a*) *in omni ulcere, accedente eryſipelate, corporis purgationem facere oportet, ſive ſurſum, ſive deorſum.* Item (*b*) *A vulnere capitis, oſſe denudato, ſi tumor rubicundus eryſipelatodes acceſſerit, in facie ac in oculis utrisque, aut altero, & ſi quis tumorem contingat & doleat, & febris corripiat rigorque.* *Hujus infernam alvum deorſum purgare oportet medicamento, & ubi ſic purgatus fuerit, & febris dimittit, ſudor ſedatur, & ſanus evadit.* Quomodo Baglivus: (*c*) *Eryſipelate faciei laborantes*, inquit, *vidi brevi curatos poſt præſcriptum purgans remedium, ægri naturæ accommodatum, idque in ſecretis erat medico Patavino.* Qvos etiam recentiores alii ſcriptores, tam chirur-

rurgi quam medici, comprobant, ad unum omnes, pro eryſipelatibus curandis, purgantia fere vix ſatis caute, laudantes. Unde facile apparet, in B. virgine illius aurei pulveris laxantis uſum intempeſtivum ne qvidem ſolide argui poſſe; qvamvis, qvod tamen non conceditur, ejusdem faucium inflammatio eryſipelas criticum exhibuiſſet, quanto minus autem, ſi tantum ſymptomaticum illud fuiſſet; velut rurſus *Reſponſum Lipſienſe ad Quæſt. VI.* verbis expreſſis confirmat.

(*a*) de Ulcer. VI. Vol. II. p. 668.
(*b*) de Capitis Vuln. XXVII. p. 705.
(*c*) L. I. Prax. Med. C. XIII. §. VI. p. 122.

§. XIII. Quomodo etiam Præfectus militaris (*a*) Ducis Saxoniæ, 40 circiter annorum, craſſi & obeſi corporis, ex occaſione iræ, primis duobus diebus vigeſies per alvum dejecerat, hinc alvo ſponte ſuppreſſa, ventris tormina cœperant affligere, cum qvibus, & præcordiorum doloribus, anxie ſe jactabat. Præſcribebam in eadem officina (in qva B. virgini) auri fulmin. & cinnabar. antim. aa. gr. vij, unde vero, alvo plane non dejiciente, dolor antea totius abdominis, ut ne digiti quidem attactum admiſiſſet, die qvarto mane ſiniſtrum tantum hypochondrium, ſed acerbius, affligebat; quamobrem clyſter injiciebatur, unde copioſa per alvum, ſummo cum levamine dejecerat, qvi veſperi ergo iterabatur. Die V. urina, primum tenuis rubra, hinc turbata cinnabarina, conſpiciebatur, per noctem ſponte aliquoties dejecerat. Sed jam propter leviorem quendam pedis dolorem, quaſi ex ſubluxatione, velut ſibi perſvadebat, non ingredi poterat; verum mox ipſa podagra, ipſi antea familiaris, cum acerbo dolore, macula qvaſi eryſipelacea, erumpere cœperat. Die VI. mane idem pulvis ex auri fulminantis & cinabrii antimonii ana gr. vij rurſus aſſumebatur, ſed ne unica qvidem dejectio eodem die ſeqvebatur; verum ſeqventi VII. cum perturbatione critica bis vomebat, non dejiciebat, copioſos tamen flatus emittebat; hinc, cum ſudore critico largiſſimo, plenius arthriticus tumor erumpebat; qvomodo die XI. & XIV. ſudoribus largis perfecte judicabatur, tumore pedis

ali-

aliqvo qvidem adhuc ſuperſtite, ſed admodum indies decreſcente, ut peregre rurſus abire poſſet.

(*a*) referente L. IX. Annal. Pract. f. 541. Anno 1702. menſe Decembri.

§. XIV. Deniqve S. VIII. p. 70. alium Hippocratis aphoriſmum mihi objicit, ſic habentem: (*a Purgare oportet in valde acutis, eadem die, ſi turget, in talibus enim cunctari, malum eſt.* Verum ego poſt meridiem demum, die Veneris, conſulebar, & ad inviſendam B. virginem rogabar; adeoqve primus meus ingreſſus, qvo ipſam anxie ſe jactantem, offendebam, circa horam tertiam aut quartam ejusdem diei fiebat. Qvo igitur tempore veſpertina exacerbatio, qvam ipſe non negat, jam appropinqvabat, maxime vero, anteqvam medicamentũ in officina pro more componeretur indeq; accerſeretur. Per hanc autẽ in febribus medicamentũ laxans exhibere, Hippocraticũ *προεξευκρινέει* medici non admittit, ſed præjudicii cruditas poſtularet. Qvantas etiam turbas noverca, ſerena luce, propter has dejectiones movebat, ne ſpe ſua teſtamenti excideret; qvanto majores illa noctu fuiſſet excitatura; & ſi per diem, propter hypocauſtum fere frigidum, dejectionibus alvi ventris tormina non poterant non ſupervenire, qvæ mala noctu potuiſſent accumulari. Exinde conſultius hæc catharſis ad craſtinum mane differri videbatur, præſertim cum alvi dejectio ſpontanea per noctem ſperaretur. Qvod ſi vero poſt meridiem die Jovis, aut primo mane diei Veneris, me conſuluiſſent, omnino ſecundum hunc aphoriſmum, (mihi, velut Diſſertatio de Orgasmo docet, non ignotum) lubentius mox hanc eandem formulam præſcribere maluiſſem.

(*a*) S. IV. aph. X. Vol. I. p. 83.

§. XV. Hujus interim aphoriſmi practica cautela me monebat, ne laxans illud medicamentum, *novilunio* (*a*) etiam non obſtante, velut mihi *προέκκριτις* quidem exprobrat, ulterius differrem, cum morbi principium hac ratione præteriiſſet. Accedebat hæc etiam ratio, quod, monente Hippocrate, *anxiæ jactationes prodromi* plerumqve ſint *convulſionum*; qvarum prognoſin illi totius

tius ſiniſtri lateris ſpasmodici, non hemiplectici, torpores confirmabant; novilunia vero morbos convulſivos utplurimum exaſperent. Quantumvis igitur malignos aſtrorum influxus medicamenta nulla cohibere valeant; attamen eadem operationes & effectus illorum in ægrotorum corpora emolliunt, quando ventriculi humores, ad morbos convulſivos diſponentes, prius expurgant, ne his illi concurrentes geminato vinculo ſuo fortius & certius ligent. Quomodo quotidiana praxis oſtendit, paroxyſmos epilepticos, & inſultus arthriticos, cum noviluniis recurrere ſolitos, emolliri & leniri, ſi proxime ante ipſa, præſervationis ergo, purgans uſurpetur; & fortaſſis, niſi hæc evacuatio humorum acerrimorum præveniſſet, paroxyſmi penitus epileptici B. virginem oppreſſiſſent. Quod autem hac ratione conſcientiæ magis, qvam famæ meæ, conſuluerim, chriſtiana patientia divinæ voluntati & directioni committam, qui tempeſtive à malis his me rurſus liberabit.

(*a*) ut hunc ſuperſtitioſum aſtrologiæ abuſum merita cenſura tangit de me, magisque de republica medica, meritisſimus Bohnius de Officio Medici C. IX. p. 215.

§. XVI. Notandum autem eſt de oppoſito hoc Hippocratis aphorismo, quod is *de febribus valde acutis*, ποισι λίην ὄξεσι, loquatur, quales ſecundum ipſum (*a*) *ſunt maligniſſimæ & acutisſimæ, quæ ſignis horrendiſſimis oborientes, quarto die aut prius occidunt*, & in conſtitutionibus epidemicis vere peſtilentibus, freqventantur. Cujusmodi vero malignitas illius temporis haud erat, qvam alias omnem in B. virginis morbo ipſa προέκκρισις negat; ne dicam eandem ſeptimo demum die mortuam fuiſſe. Neqve vero iſtius aphorismi ſenſus eo perverti debet, qvaſi mox primo die purgans in febribus qvibusvis ſit exhibendum, adeo ut illo die præterlapſo hoc deinde prorſus ſit intempeſtivum. Hippocraticus προεξευκρινήσας, (*b*) de uſu purgantium tempeſtivo in febribus docens, de illis morbi *principium* proponit, tacite innuens, in hoc illa facilius adhuc locum habere; qvod vero qvarto demum die finitur, cum inſultu critico primo; licet de omnibus febribus concedam, qvo citius eo tutius, in iis purgantia eſſe exhibenda. Quomodo

idem alibi: (*c*) *ſi febre detinente,* inquit, *non purgentur, neque ſurſum, neque deorſum, dolor autem per totum corpus* (ſeu ventrem) *affuerit, tertio aut quarto die pharmaco leni deorſum purgato.* Imo ait: (*d*) *ſi mollem ac vacuum ventrem habenti febris ardens* (cauſus) *accedat, ſi tibi commodum eſſe viſum fuerit, medicamentis purgare, intra tres dies id ne feceris, ſed quarto.* Quanqvam fatear, ſphalma me libellionum hic ſecundum praxin medicam ſuſpicari, ut potius legendum arbitrer: *Si mollem ac vacuum ventrem non habenti cauſus accedat, ſi tibi commodum viſum eſſe fuerit, medicamentis purgare, intra tres dies id facito,* (ad ſummum) *die quarto.* Etenim fere accedo Jouberto & Deckero, (*e*) *in cauſo die ſecundo purgandum eſſe, & niſi intra triduum, ita commodum purgationi locum non eſſe.* In B. virgine autem purgans illud die ſecundo adhuc præſcribebatur, etenim, ut jam monui, ab horrore primo diei Jovis, criticorum dierum computatio eſt inſtituenda, ſecundum quam dies criticus ſecundus circa meridiem diei Saturni demum deſinebat; ut taceam, verum criticum diem (*f*) inſultus primi, ut non qvartum diem communem complere, ita nec in primis horis diei tertiæ incipere.

(*a*) de Judicat. II. 5. Vol. I. p. 539. & Prænot. XX. 3. p. 464.
(*b*) S. I. aph. XXIV. p. 72.
(*c*) de Affection. XIII. Vol. II. p. 169. Confer etiam L. III. de Morb. XVII. 51. p. 108. de Victu Acut. L. 4. p. 309. LII. 14. p. 311.
(*d*) de Victu Acut. XLII. 1. p. 302.
(*e*) de Methodo Med. p. 269.
(*f*) ſecundum Hippocratem de Judicat. II. 13. p. 439.

§. XVII. Denique vero ex oppoſito aphoriſmo, quod *purgare oporteat, ſi turget,* adverſarii ſpontaneam confesſionem, tanqvam convicti, accipio. Qua omnes malignas animadverſiones de intempeſtivo laxante in B. virgine, confuſiones & obſcurationes clarisſimorum aliorum Hippocratis textuum, & obſcuriſſimas quasque argutias mihi oppoſitas, neceſſario ipſe redarguit convellitque. Etenim ipſo ſic approbante ac confitente ſecundum Hippocratem praxinque medicam, non ſolum in febribus acutis *haud nunquam,* ut ille quidem p. 14. 17. mavult, purgare licet; ſed potius *oportet purgare* in febribus, etiam *valde,* quid dicam, mi-

nus

nus *acutis*, aliquando & tum, ſi cruda materia in primis viis *turget*, & orgasmus ille per ſua ſigna anxiæ jactationis, cum lumborum doloribus, convulſionibus &c. (ut in B. virgine) ſignificatur; ut tum imperitiam craſſam committat non is medicus, qui blandum laxans exhibet, ſed is, qui illud omittit, magisque adhuc, qui velut intempeſtivum illud tum incuſat. Sicut hæc noſtra præclare confirmant utriusque *Facultatis Medicæ Lipſienſis & Wittebergenſis doctisſima Reſponſa ad Quæſtiones V. VI. VII. VIII.*

Cap. V.

Aurum fulminans, à contumelioſis animadverſionibus purgatum, in febribus acutis, aliis omnibus laxantibus præfert.

§. I.

QVæritur itaque, num in B. virgine aurum fulminans vehementius, aut præ aliis purgantibus incommodius fuerit? Quæ, reclamantibus ad unum omnibus practicis, non ſolum plurium aliarum civitatum ſummis medicis, ſed etiam paulo magis ſobriis chirurgis caſtrenſibus, ſolus præjudicans, pro ſua unice paradoxa ſapientia, non dubitavit affirmare; fortasſis etiam ne aurum fulminans minimum prærogativæ, penitus ſupereminenti ſecretarum ejusdem pilularum, quaſi Becherianarum, detrahat. Quanta enim vis ſit commodi proprii, præjudiciis obnubilandi, non ſolum in moralibus, ſed etiam phyſicis, non eſt, quod multis hic excurram. Etenim non ſine ratione *myſterium* illud *naturæ* non tam phyſicum eſt, quam *morale*; cumque illud fere totum in pilulis hiſce cunctipotentibus fundetur, quid mirari licet, illas *intellectu morali, ſine cogitatione* qvidem, inſtar *naturæ*, noxios tantum humores purgare, imo ipſam

 natu-

naturam ſuperare, (a) quæ quippe ſæpius haud *velit*, quæ *debeat*, etiam cum *poſſit*. Quod igitur præjudicium ut de auro fulminante Sectio V. p. 48. defendat, *Etmüllero notante, vehementiam vitrioli albi objicit;* quod quidem non B. virgini præſcripſiſſem, ſed aliis meis ægrotis. Verum jam non de his, ſed de iſta, controverſia inter nos agitatur; falſumque eſt & falſisſimum, quanquam ſine imperitiæ nota illud fieri potuiſſet, unquam unico ægroto meo, in univerſa praxi mea, quantum ego memini, me illud præſcripſiſſe; ſicut etiam ægroti omnes, in Diſſertatione de Orgasmo à me propoſiti, ore uno loqvuntur. Quomodo vero ex vitrioli albi vehementia, talis auri fulminantis probari poteſt? Quæ potius eſt *logicæ* magi *utentis*, quam *docentis*; cruditas, ut argumentum à majori ad minus non comprehendatur? His ipſis non confutor, ſed confirmor. Etenim ex Williſio vitriolum album *non in craſſis opificibus*, ſed in virgine nobili, & ex Riverio, *non in oppido medico*, illud ne quidem infantibus, orgasmo indicante, nocuiſſe ſed profuiſſe, comprobavi; ergo multo minus aurum fulminans longe mitius catharticum, imo vix tale dicendum, vomitibus & dejectionibus ſuis in B. virgine 19. annorum, propter orgasmum, nocere potuiſſe concluſi. Quod argumentum meum, vitrioli albi vehementia, hac ratione objecta, ne minimum qvidem convellitur, ſed corroboratur.

(a) Sic enim προεκκρισις S.V.p.38. *naturæ moralitatem* depingit, qualem vero magiſtram, non honeſti medici, ſed furciferi magis, imitantur.

§. II. Dum vero Etmüllerus ab adverſario mihi opponitur, idem ab eodem approbatur, neque illius teſtimonium pro me, contra ipſum improbari poteſt. Hic autem in tenerrimis infantibus, eorumque convulſionibus, aurum fulminans nobiliſſimum & præſtantiſſimum medicamentum eſſe, ſequentibus (a) præclare atteſtatur: *Aurum fulminans magnæ obſervatur efficaciæ, ut non immerito à quibusdam inſigniter extollatur, contra tormina infantum, & pertinaces alvi obſtructiones, etiam exinde imminentem epilepſiam*, (ut plurimum comitante febre acuta.) *Datur infanti*, (NB.) *aliquot dierum, vel etiam unius ſeptimanæ, gr. j. cum gr. iij. nitri depurati, vel etiam*

iam nitri antimoniati. Datur etiam ſolum, abſque addito, in iis, qui jam ſunt aliquot ſeptimanarum, ad gr. ij; propinatur in lacte. Præter alios effectus, quos aliquoties miratus fui, tormina ſiſtit, horridas alvi dejectiones promovendo, & inſultus epilepticos ſopit. (NB.) *Varietas obſervatur in ejus operatione, nunc citius, nunc tardius operatur, debilius itidem aut vehementius, prout, uti ſuſpicor, plus minus in ventriculo infantis, à grumo lactis, vel muco pituitoſo, irretitur & quaſi inviſcatur;* aut prout ego ſuſpicor, cruditas primarum viarum majore aut minore copia peccat. Quodſi aurum fulminans igitur tantas laudes in tenerrimorum infantum morbis meretur, ejusque virtus antepileptica ſe probavit, quanto magis in B. virgine 19. annorum prodeſſe, adminimum innoxium illud eſſe, debuit.

(*a*) Valetud. Infantum C. III. §. 9.

§. III. Huic, ut teſtes omni pariter exceptione majores, jungantur Wedelius & Bohnius, germani duo Hippocratis filii, velut venerabili ſenectute, quam DEus porro clementiſſime ſoſpitet; ſic & multijuga doctrina, longaque experientia patriſſantes. Quorum ille: (*a*) *Magiſterium hoc auri fulminantis*, inquit, *maxime activum eſt, medicamentumque egregium, quod vires habet carminativas, in colica & tympanitide conſpicuas, purgantes, ſiquidem non adeo accurate* (NB.) *edulcetur, ob ſal ſulphureum; ſudoriferas, ſi id ipſum fiat, elutriatis ſalibus; unde &* (NB.) *cordiale eſt, & renovativum & antepilepticum.* Bohnius: (*b*) *Sine omni moleſtia fere*, ait, *evacuant purgantia in minore doſi exhibita, ſi modo bina vel trina grana auri fulminantis ipſis combinentur.* Illuſtris Boyleus (*c*) *aurum fulminans, quantum ipſe confirmare poſſet, nobiliſſimum purgans* laudat. Hannæus (*d*) *auri fulminantis admirandam opem in colica conſummatisſima ſe aliquoties expertum fuiſſe, teſtatur.* Frid. Hoffmannus ſenior, feliciſſimus quondam hujus urbis practicus, (*e*) *Habet aurum fulminans*, ait, *vim diaphoreticam, ad gr. iij vel jv. in convenienti liquore exhibitum. Interdum utramque operationem, & catharcticam & diaphoreticam, exercet; prout à ſalibus magis vel minus liberatum eſt, magis vel minus etiam ſudorem movet, vel purgat.* Et paulo poſt: *Aurum fulminans cum ſaccharo Saturni & cinnabrio antimonii unitum, eſt in morbis deſperatisſimis ultimum reme-*

remedium, etiam in febribus ardentibus malignis. Celeberrimus Uratiſlavienſis Medicus, D. Helvvich (*f*) *in febribus petechialibus purgantibus ſuis apud ditiores etiam pauca grana auri fulminantis*, (NB.) *certis ex cauſſis*, (id eſt non ſine prægnanti ratione) *addidiſſe*, legitur. Cum itaque veritas in duorum triumve teſtium ore conſiſtat, ad abundantiam illa probata non poteſt non haberi, aurum fulminans præſtantiſſimum laxans eſſe, inque B. virgine neutiquam nocere potuiſſe, ſicut etiam utriusque Facult. Medicæ, Lipſienſis & Wittenb. Reſponſa ad Quæſt. V. VII. & VIII. pleniſſime confirmant.

(*a*) In Pharmac. Acromatica L. II. S. IV. C. II. p. 397. Amoen. Med. L. II. S. II. C. VII. p. 357.
(*b*) de Officio Medici C. XIV. p. 281.
(*c*) Uſefulneſſe of experimental Philoſophy P. II. Eſſ. V. Chap. X. p. 212.
(*d*) M. N. C. Anni X. Obſ. CL. p. 238.
(*e*) Clav. Schröd. L. III. C. IX. p. 204.
(*f*) Hiſtor. Morb. Anni 1699. p. 10.

§. IV. Adverſarius igitur ut ſorex animi ſui malignitatem prodit, qua propriam tantum laudem, ultra meritum, ſitiens, meritiſſimam aliis, tam mortuis, quam vivis, invidet; quod *προεκκρίσεως* Sect. I, p. 8. falſo cavillatur, *mala me arte, & prava intentionis ergo, adornandam cauſſam meam, quæ* de auro fulminante *in quæſtionem veniat, ne unum quidem alium teſtem etiam hiſtoriæ rerum adhibere potuiſſe, quam talem*, cujus debita laus ipſum offendit; cuique *mox ob id*, quod teſtem eundem laudaverim, *cum illo quoque confeſtim res ſit habenda..* Siccine igitur *vir bonus, quo veritatis pondus & cauſſæ juſtitia poſtulat, animum illuc inflectit?* Sane conſultius *digito compeſceret labellum*, quisquis *veritatem humani*, & maxime proprii, *reſpectus*, pravæque æmulationis *cauſſa ita violare* non erubeſcit. Jamtum enim in illa Diſſertatione mea de Orgasmo, illi teſti plures junxeram. Num autem *adhuc unum alium teſtem huic rei*, auri ſcilicet fulminantis indubitatæ præſtantiæ *adhiberi non potui?* ubi plures jam ejus rei cauſſa Viros ſummos, omnique exceptione majores, ſupperaddidi, & facile plures adhuc ſuperaddendi copia daretur: *Odioſum* igitur ipſi quidem eſt, *in re quotidiana*

practi-

practicis, me autores allegare; cum ſemper novitatibus illius ſuſpectis contrarii ſint, ipſeq; veritatem non quærat, ſed adverſetur. Verũ id minime plane *odioſum* haberi poteſt, pro adverſarii pertinacia tanta frangenda, aut ſaltem cuivis evidentisſime ob oculos ponenda.

§. V. Verum, *hoc aurum fulminans non decenter paratum, & elaboratum fuit*, velut p. 77. mihi objicitur, quod alias, *niſi in ſe ſenſibiliſſimis, non vomitum ciere ſoleat*, ideoque illud, *quod promiſcue ægrotis*, Diſſertationi meæ de Orgasmo adjectis, *vomitus ciere conſueverit, male edulcoratum, ac corroſivitate ſua tantum efficax arguitur.* Qua vero ratione me *homicidii reum* famoſis ſchediis ſuis poſtulat, propter B. virginis mortem, ex culpa pharmacopoei, qui de auri fulminantis legitima præparatione reſpondere tenetur? Omnino ego fateor, medicamentum hoc, niſi decenter elaboretur, non ſolum ſi non ſatis, neque tamen nimium, edulcetur; ſed etiam ſi aurum proipſo haud ſatis depuratum, aliquid cupri admiſtum habeat, maligna virtute vomitoria nocere poſſe. Verum enimvero (1) in formula mea, in omnem cautionem & diligentiam, auro fulminanti non ſalia, nec alia purgantia combinavi, ſtylo tamen aliorum doctorum uſitato; ſed diaphoretica & terrea eidem addidi, quæ omnem acorem, etiam haud ſatis edulcorati, abſorbent ac corrigunt; talia quippe omnino ſunt antimonium diaphoreticum & pulvis bezoardicus Sennerti, cum qualibus idem ſemper minus, quam ſalibus additis, laxare, quotidiana praxis teſtatur. Folia vera ſennæ quoque juncta fuiſſe, falſiſſimum eſt mendacium. (2) In eadem officina non ego ſolũ ferè centies, ſed alii, quoq; medici, aurum fulminans, de hac eadem elaboratione, præſcripſerunt, ſicut Pharmacopœi atteſtantur, vitrumque, in quo aſſervatur, mihi oſtenſum docebat; à quibus tamen hujus, tanquam haud rite parati, violentia vomitoria nondum fuit obſervata. (3) Veritati autem refragatur, aurum fulminans in ægrotis illis meis promiſcue vomitus moviſſe; longe diverſa iidem monſtrant, in quibus illi ſubſecuti fuerunt, ſi modo curatius examinentur. Etenim Aegrota III. aurum fulminans die ſecundo aſſumſit, ad minimum initio diei tert*iæ*; vomitus autem demum ſub finem IV. diei ſupervenerunt. In Ægroto IV. nulli plane vomitus fuerunt obſervati, auri fulm. tamen gr. iij diagridii gr. j a-

H cuatis,

cuatis. In Aegrota V. auri fulm. duo tantum grana unicum primo vomitum moverunt; ſed quare ſecunda vice non ejusdem grana tria æquè vomitus provocarunt? In Præfecto militari C.IX. §. IV. ejusdem grana ſeptem prima vice alvum ne quidem moverunt, iterum vero iisdem die ſexto aſſumtis, vomitus demum die VII. ſequenti, cum criſi, ſucceſſerunt. Adeoque aurum fulminans, etiam rite & ſecundum artem paratum, neque *corroſivitate ſua tantum efficax*, ordinate quidem vomitus non movet, attamen eosdem nonnunquam provocat, *pro ratione peccantis materiæ*, cum levamine tamen, non nocumento.

§. VI. Neque verò aurum fulminans noſtratis tantum officinæ, ut haud ritè paratum, & *corroſivitate ſua tantum efficax*, vomitus nonnunquam excitat; cum ſimilis operatio de illo aliarum officinarũ ſubinde pariter obſervetur. Quomodo paſtor Eccleſiæ paganæ, (*a*) 36 circiter annorum, haud *craſſus, aut craſſæ cereviſiæ* potator, per mediam concionem, à tumultuantibus in templo militib9 perterrefactus, male ſe habere cœperat; ſequenti die Lipſiam in nundinas profectus, ibidem à Linckio, peritiſſimo Chymico & Pharmacopœo, aurũ fulminans, quot grana neſciebat, acceperat; à quo aliquot vomitus provocati, eundem primum admodum perturbaſſent, ſed hinc optime levaſſent, ſubſecuto mox (NB.) ſudore largiſſimo. Die V. cum vertigine & comate febricitans, per literas me conſulebat; unde vero à ſolis tribus pulveribus cinnabarino-diaphoreticis, & elixirio ſuccini volatili, miſſis brevi convaluiſſe, oretenus me deinde certiorem faciebat. Haud ſecus à viro fide digniſſimo accepi, Virum illuſtrem hujus urbis nuper adhuc ipſi laudaſſe, quod aurum fulminans, ex eadem Linckii Officina Lipſienſi, vomitibus duobus tribusve provocatis, chronicum malum ejus optime levaſſet. Hæc juxta conſidero, Aegr. II. Diſſ. de Orgasmo, infanti, à ſolo clyſtere domeſtico; paſtori Eccleſiæ Naumburg. (*b*) à ſola Tinctura auri Langeloti; in villica, C. IV. §. X. propoſita, à ſolo pulvere cinnabarino diaphoretico vomitus ſuperveniſſe. Ipſa προέκκρισις p. 21. à *ſolo elixirio proprietatis excesſivas purgationes* (ſubinde, ſed non) *familiariter*, ſucceſſiſſe confitetur. Denique adverſarius pilulas ſuas cunctipotentes, *balſamicas* ſcilicet ac *confortantes*, tam blandas prædicat, ut vel te-

nerri-

nerrimis puerperis ſine quavis perturbatione alvum laxent; nihilominus haud negare poteſt, quod earundem evacuatio, pro ratione & copia materiæ peccantis, largior ſubinde obtingat; & fortaſſis etiam nonnunquam cum gravi perturbatione, neque confortatione; velut ejus rei aliquot exempla novi. An illæ tum etiam *corroſivitate ſua efficaces* ſunt? Num igitur imperitiam, num magis malignam æmulationem arguat, quod ille Syncretiſta, propter vomitus & dejectiones in B. virgine, auri fulminantis uſum ſubſecutas, tam me quam pharmacopœum peſſime calumnietur, B. L. dijudicandum relinquo.

(*a*) referente L. XI. Annal. Pract. f. 638. Anno 1707. menſe Majo.

(*b*) vid. Tom. VII. Halenſ. Obſ. III. p. 89.

§. VII. Verum ſicut hujusmodi evacuationes rariores & inſolitæ non eveniunt, quod medicamentis iis emetica vis per ſe inſit, & quod illa ſint male elaborata, & *corroſivitate ſua tantum efficacia*; ita neque hæc quis de auro fulminante noſtratis Officinæ vere proferre valet; quàm adeo mecum excuſo. Rectiſſime potius *Reſp. Facult. Witteb. ad Quæſt. VII.* monet, quod *aurum fulminans in B. virgine, pro ratione materiæ peccantis, operationes ſuas exercuerit.* Nam evacuationes illæ in ſimilibus caſibus non tam emeticæ vi medicamenti, quam acri materiæ peccanti, debentur, non ſolum mobili, ſed jam in motu ſe habenti; quæ leniſſimo ſtimulo commota, naturam jam paratam excitat, ut illam excernat, utplurimum cum euphoria. Aurum vero fulminans in hoc cæteris pharmacis præſtare videtur, innuentibus quoque citatis ægrotorum noſtrorum hiſtoriis, ut naturam non ſolum ad excretiones ſtimulet, ſed etiam corroboret torminaque ſedet. Ex qua ratione vomitus illud ſuos tempeſtive cum criticis inſultibus promovet, ut pro his vel mox, velut in B. virgine, die tertio; vel tardius, ut in aliis recenſitis, iidem, pro diebus criticis variè incidentibus, ſequantur licet illud priori die fuerit exhibitum. Accedit, quod id ſimul virtute diaphoretica polleat, adeoque prout ipſa natura inclinet, ejusdem motibus criticis ſe accommodet, & ad minimum, poſt paucos vomitus, aut dejectiones, ſudorem criticum ſi-

mul deinde promoveat; unde enim hic per ſequentem totam noctem in B. virgine obtigiſſet? non certe à ſola eſſentia corticum aurantiorum. Quamobrem etiã aurum fulminans à pluribus ſcriptoribus, Wedelio, Zwelfero, (*a*) Febure, Hoffmanno, magis diaphoreticum laudatur. Falſiſſimum enim eſt, & *probabile tantum rationis figmentum, ut* Hippocr. loquitur, theoreticæ ſpeculationis, quod Sectio VII. p. 62. *ambas has criticas evacuationes laudabiliter concurrere, ſecundum*, & tamen contra (*b*) Hippocratem, pro more ſolito neget. Annon igitur ex his ipſis ſatis ſuperque apparet? veriſſime ſecundum eundem, (*c*) *illos medicos velut idiotas eſſe, qui ubi aliquid novi ægri eadem die feciſſent*, (v. g. aurum fulminans aſſumſiſſent,) *atque hæc omnia melius fuiſſet, adhibuiſſe quam non, nihilominus cauſſam* (mali & inopini cujusdam ſucceſſus ex errore quodam) *illi contribuant, veram cauſſam ignorantes, & id, quod commodiſſimum eſt, damnantes.* Quæ præjudicans ipſe appoſite quidem, ſed culpa ſua, non mea; nam confeſſione propria, ſibi jam applicat; cum ego quondam, ſaltem verbis Hippocratis, pro more meo, fallaciam cauſſæ in medicina frequentiſſimam, adumbrandi animo dum hæc deſcripſerim, eundem collegam hujus farinæ ne quidem ſuſpicans.

(*a*) Qui Pharmacop. Reg. f. 320. hæc habet: *Vires auri fulminantis ſunt diaphoreticæ ac cordiales. Sudorem item potenter commovet, ſi ejus gr. iij, jv vel vj, ſive per ſe, ſive aliis pulveribus permixta, propinentur.*

(*b*) ut videre licet L. I. Epid. S. II. 122. Vol. 1. p. 664. ibid. 170. p. 667. S. III. Aegr. XIV. p. 684. *in Melidia.* L. III. Epid. S. I. Aegr. III. 56. Vol. I. p. 725. *In Dealcis horto decumbente*, S. III. Aegr. XII. p. 738. *Virgine in Lariſſa.* Quæ quoque confirmat ſimilis caſus, in Bonet. An. Pr. fol. 678. de *JCto Genevenſi*, legendus.

(*c*) de Vet. Med. XXXVIII. Vol. I. p. 36.

§. VIII. Hoc igitur modo auri fulminantis virtute nobiliſſima, & in febribus acutis, maxime vero in B. virgine, convenientiſſima, ſufficientisſime à poſteriori per ipſam experientiam probata; contrariæ illæ ratiunculæ à priori non reſponſionem, ſed exploſionem, merentur. Etenim verisſime Wedelius: (*a*) *Inprimis non valent quicquam*, inquit: *rationes ex falſa hypotheſi, vel præ-*

con-

conceptis opinionibus, (crudisque præjudiciis,) *enatæ. His ſanè, ſi vel centum fuerint, una oppoſita experientia ſatisfacit.* Et Bohnius: (*b*) *Quamvis medicina ab experimentis*, ait: *prima ſua ſtamina ceperit, & conjecturis inventa, per illorum evidentiam polita & firmata fuerit, & adhuc integrum maneat eorum conſortium; minus tamen ambigendum venit, aliquando ſine ratione, aut repugnante ratione, operari licere, ſecundum illa, quæ genuina & circumſpectior experientia ſuggerit; id eſt, ſine cauſſarum morbificarum, ſcientifica magis cognitione, ac ſub verorum indicantium ignorantia, nos aliquando admonere poſſe medelam ac præſidia, quibus vel noſtra, vel aliorum fide dignorum, experientia fidem fecerit.* Quanto minus autem illæ plures inutilium quæſtiuncularum argutiæ, quas Sectio VIII. p. 76. tanquam nodos Gordios ſibi perſvadet, quicquã auri fulminantis virtuti nobiliſſimæ detrahunt; alios omnes facillime reſolvendæ, ſi modo chartarum anguſtia illud permitteret; ſicut jam à Wedelio, Etmüllero, aliisque jam ſunt reſolutæ. Iisdem facillime ac plenisſime ſatisfit ex *propria Diſputatione de Rationali Empiria*, (*c*) ſuperfluam hanc rationum, &c/ŝ quomodo, curioſitatem proterve irridendo & illudendo; cum huic unice ſatisfaciat illud vulgare: Es könne ein (Narr) mehr fragen/ als zehen (Kluge) antworten. Idem convenientius huc quadraret, quod Sectio V. p. 43. monet, *multis utique modis cavendum eſſe, ne intempeſtivis* (& inanibus plane) *dubitatiunculis indulgendo, veritas temere negligatur.*

(*a*) Amoenit. Med. p. 15.
(*b*) de Officio Medici C. IX. p. 202.
(*c*) §. XXVI. p. 28.

§. IX. Primum autem jam in diagrammate hoc προεκκρίσεως fere pudet illius ratiunculæ, quam quidem generis communis ille ſyncretiſta antehac per totam urbem diffamavit, quod nimirum aurum fulminans per ſe corroſivum ſit, quoniam illud aqua forti adhibita elaboretur. Num ergo bezoardicum minerale, quod æque cum ſimilibus ſpiritibus corroſivis elaboratur, etiam eſt *incertæ operationis, & corroſivitate ſua efficax & infidum medicamentum?* Quis fumoſus ciniflo hæc ſubtilia non ridet? Num ergo ni-

rum, quod adverſarius ipſe, tanquam *creaturam ſuam*, laudat, & alterum cras myſterii naturalis habetur, etiam vi ſua cauſtica ventriculum erodit? quod ſpiritus nitri ſeu aqua fortis ex ipſo deſtilletur? Præſertim cum tantus hic chymiater nitro tantum crudo utatur, neque prius ejusdem acorem caſtiget, ſicut in lapide prunellæ illud agitur ab aliis practicis magis uſitato. Aurum vero fulminans, cum per ipſius elaborationem ſpiritus ſeu menſtrui acor, addito ſale alcalino, caſtretur, eſt ipſiſſimum regeneratum nitrum, ſed aureum, *ad aureum Hippocratis aphorismum* hinc convenientius, communi longe præſtantius, nobilioris que virtutis. Haud melioris etiam eſt farinæ illa objectiuncula, *quod aurum fulminans tincta ſemper evacuet*. Quæ ſaltem evincit, adverſarium pilulis tantum ſuis cunctipotentibus uti, & nobiliſſimi medicamenti aurei naturam prorſus ignorare, cum nunquam in ægrotis ſuis id uſurpaverit; adeoque de illo, ſicut cœcutiens talpa, ne quidem *turpis noctua*, de coloribus judicat. Num ergo pilulæ illæ arcanæ & incomparabiles non tanta gaudent virtute, ut laxando bilis æruginoſæ copiam, in primis viis peccantem, ne quidem eliminent?

§. X. Haud minus ridiculum eſt, talem tantumque medicum, omniſcientiæ melancholia laborantem, qui opifices ruſticosque omnes *ad medicinam ſine medico*, tanquam medicus ſine medicina, remittit, ſaltem nobiles, & fortaſſis tantum principes & principiſſas, cura ſua dignatur, vix de tribus triobolaribus medicamentis experientiam propriam jactare poſſe, ut de virtute auri cordiali prorſus dubitare cogatur. Ut argumenti ad hominem compendio utar, quantas virtutes auri tincturæ, ſub *eſſentiæ dulcis nomine*, Orphanotrophium noſtrum in peculiari ſcheda typis edita (*a*) prædicat, quæ ſimul omnes, morbo B. virginis appropriatas, complectuntur. Num ipſe præjudicans ſanctiſſimos illos viros, laudum harum certiſſimos autores, qvibus fere unice praxin famamque ſuam debet, craſſorum mendaciorum arguere non veretur? quaſi per hanc tincturam ſaltem pecunias aucupari & nundinari, mundum vero fallere voluerint. Ego certe, qui nimirum illis debeo, tanta nollem audere, tantis viris potius fidem habens, ex ea quoque ratione, quod ex ipſo auro fulminante, cum

ſale

ſale quodam anomalo paratam, tincturam auri quandam, non quidem plane philoſophicam, habuerim; quæ ad guttas XXX. exhibita virtutes ſulphuris mineralis philoſophici, & cordiales, corroborandi, ſæpius evidenter teſtata, effectibus ſuis non contemnendis, laudes medicamentorum aureorum non omnino vanas eſſe confirmavit; ſicut etiam de ipſo auro fulminante pluries licuit obſervare, cujus exemplum notabile Diſſert. de Orgasmo Aegr. V. opificis illa filia paralytica ſiſtere videtur.

(a) Confer Chriſtian Friedrich Richters Med. Pract. beym Wäyſen-Hauſe zu Halle Mediciniſchen Unterricht.

§. XI. Sic quoque conſulis Naumburgenſis filiola, (a) 7 annorum, I. die vomuerat, hinc ventris torminibus afflicta ſaltem à pharmacopola miſturam diaphoreticam acceperat. Die II. cum urina tenui citrina, dyſphoriaque majori, ſitis & calor externus ſuperveniebant, veſperi per exacerbationem caroſa, vitreis oculis omnium ignara, ſe anxie jactabat, lectum perminxerat, ſupina cervice, ore hiante, brachiis extenſis, cruribus incurvatis jacebat, jamque convulſionum prodromi obſervabantur. R. auri fulmin. gr. j, cinnabr. antimon. gr ij., ſacch. Saturni gr iij. M.F. Pulv. R. Spir. cornu cervi dr. ß. doſis gutt xv. Præterea emplaſtro veſica in nucha excitabatur. Per noctem ægrota ſenſus parum collegerat, hinc alvo, antea biduum obſtructa, dejecerat, deliræ potus die III. mane, cum ſtrepitu, deſcendebat, imo vix deglutire poterat. Quamobrem, quaſi deploratæ, ſaluti deſperans, ſaltem emplaſtrum capitale ſalibus volatilibus acuatum, & balſamum errhinum præſcribebam. Circa veſperam à ſudore largiſſimo, poſt aliquot ſternutationes, ſerum è naribus profluxerat, & cum levamine omnium talium pernicioſorum ſignorum, variolæ erumpere cœperant. Quæ minimam malignitatem ferebant, de diſcretarum genere, ut conſiliis meis non amplius indigens, ex iisdem facillime convaleſceret.

(a) referente L. IV. Annal. Pract. f. 667. menſe Januario Anno 1689.

§. XII. Metallurgi & Chymiſtæ peritiſſimi conjux, (a) 36 circiter

citer annorum, ex horrore per tres hebdomadas febricitaverat, alius fortasſis medici conſilio uſa. Primo ingreſſu meo, juxta cardialgiam hyſtericam, qua cor quaſi manibus conſtringi videbatur, ſudabat frigida, cum hypochondrii dextri dolore; decubitus in ſiniſtrum latus, & quandoque etiam in dextrum, denegabatur; per paroxyſmos à ſpaſmis, cum artuum omnium doloribus, digiti rigebant, menſes antea ſuppreſſi parum rurſus fluere cœperant, cum dysphoria fere minori. Nihilominus os adhuc amaricabat, cum paroxyſmis lipothymicis, & aſphyxia, cor palpitabat, per ſudores largos artuum impotentia minor obſervabatur; juxta ſudores frigidos, ventrisque murmura, conatus inanes alvum dejiciendi vexabant. Die VI. ab ingreſſu meo maritus auri fulminantis, à ſeipſo elaborati, gr. j. pulveri meo cinnabarino-diaphoretico, meo conſilio, mane addebat; exinde ſudores illi diaphoretici ceſſarant, non quidem alvo dejecerat; attamen paſſio à præcordiis ad ventris inferiora depulſa dicebatur, qui admodum murmurabat. Quare poſt meridiem rurſus auri fulmin. gr. j. exhibebatur, unde copioſe, fere vigeſies, alvo dejecerat, cum tanta tamen euphoria & confortatione, ut quantum antea minime valuerat, ſola hinc ex lecto, ad alvum exonerandam, egredi ſuſtinuiſſet. Cum vero dejectiones ſpumoſas continuari ſuſpectum videretur, à ſolo nuciſtæ oleo expreſſo, ventri illito, mox illæ ſupprimebantur, unde vero tormina ventris rurſus affligebant. Die X. rurſus auri fulminantis gr. j aſſumto, dolores illi ceſſarant, placidusque ſomnus recreaverat, deinde bis fœdisſima dejecerat. Die XI. Tincturæ auri, ex hoc fulminante paratæ, uſu paroxyſmi adhuc ſoliti, cum cordis palpitatione, ceſſabant, & ſic brevi convaleſcebat.

(a) referente L. VII. Annal. Pract. f. 503. Anno 1699. menſe Novembri.

§. XIII. Juris Practicus, 40 circiter annorum, (a) pallidus, neque carnoſus, neque tamen plane macilentus, tenerioris conſtitutionis, conjuge ſimili ex morbo defuncta, filia vero convaleſcente, ex horroribus cum lumborum cordisque doloribus, & calore tenui, febricitare coeperat; die III., cum multa tamen laſſitudine,

dine, hypocauſto egreſſum, horror novus oppreſſerat, hinc ſine quovis dolore, niſi artuum oſtocopo, externo calore, adhuc tenui, magis internus ingraveſcebat. Die V. cum ſudore acido, increſcente delirio, petechiæ apparebant; dieque VI. rurſus diſparebant. Jungebatur alius medicus, ſalium volatilium uſum timens, quamvis brachia mox extra lectum perfrigerarentur. Die VII. ſine ſudore, cum delirio, petechiæ in manibus brevi tantum apparuerant, crus dextrum è lecto ſponte ſæpius excidebat; denique à parvo ſudore purpura cœperat apparere, rurſus tamen ſudore ceſſante diſparens; ſemel alvo copioſa dejecerat. Die VIII. cum delirio & ignorantia, ſitis præter rationem ſolvebatur, adhuc purpura diſparente. Die IX. cum urina tenui, dentium ſtridoribus, ſudatiuncula, nares tantum madebant, dentibus ſemper quaſi manducabat, per ſomnum expaveſcebat, omnium ignarus, corpus impudice denudabat, crus ſiniſtrum continuo jactabat, floccos legebat, abſurda garriebat, purpura vero per minimam dorſi partem rurſus apparebat. Die XI. per noctem anxius delirabat, crus extra lectum continuo jactabat, quod mox perfrigerabatur, ſudor nullus. Juncto conſilio præſcribebatur: ℞. bezoard. miner. pulv. Marchion. aa. ſcr. j. bezoard. Senn. Anglicani, cinnabr. antimon. aa. ſcr. ß. auri fulmin. gr. ij. M. F. pulv. divid. in iij. p. æqv. qui per ſequentes dies bis iterabatur. In manu tumor apparuerat, & poſt horam rurſus evanuerat, veſperi juxta dentium plures ſtridores, caloris & frigoris viciſſitudines, omniumque ignorantiam, lectum perminxerat. Die XII. mane cum dysphoria minori purpura quoque in pectore cœperat erumpere, cum calore tantum naturali, ſudor adhuc nullus fluebat. ℞. liqu. cornu cervi ſuccin. ſcr. ij. eſſ. theriac. dr. ß. opii g. x. M. D. S. ut g. xx. ſæpius exhibeantur. Die XIV. à ſomno ignorantia minor erat, ſitis ſentiebatur, urina naturalis coloris copioſe mingebatur, calor erat acutus, purpura in pectore magis erumpebat, cum leni ſudore; qui vero veſperi largior fluebat; hinc ſigna & ſymptomata illa peſſima ſenſim remittebant, morbusque declinare videbatur. Die XIX. ſudor, per hos dies fere continuus, defecerat, ſed cum majori dysphoria; verum die XX. ille denuo fere continuus fluebat, urina tenuis adhuc permanebat, nondum turbaba-

tur. Die XXIV. purpura deſquamari cœperat, ſed ægrotus extra lectum mox perfrigeſcebat, ſudabat tamen. Die XXVII. rurſus ſudabat, cum dolore pone aurem, pus ex ipſa fluebat, imo parotis parva hinc excreſcebat, urina turbabatur; circa diem XXXIV. febris, haud tamen penitus perfecte, judicabatur.

(*a*) referente L. IX. Annal. Pract. f. 125. Anno 1702. menſe Martio.

§. XIV. Verum enimvero προσκηνέσεως S. VIII. p. 69. objicit, *ſecundum Hippocratem, ſi tempeſtiva fuiſſet illa in B. virgine, ab auro fulminante promota evacuatio, eandem manifeſto & à caloribus liberaſſet.* Sed reſpondetur, (1) quod S. VI. p. 59. ipſa neget, illi *calores fuiſſe* poſt meum diſceſſum, à quo alter eandem vidit. (2) Eadem à doloribus & anxietatibus veriſſime poſt paucas horas liberabatur, licet ille generis communis ſyncretiſta, jam falſi convictus, ſemperque talis præſumendus, illud falſo neget. Præſertim vero mane die Solis ipſa B. virgo in lecto, corpore erecto, ac voce haud debili, euphoriam ventriculi, & cardialgiæ levamen laudabat; ita quoque veſperi me interpellabat, ut Dominus Sponſus morbi violentiam, eo die jam ſuperatam eſſe, ſibi promitteret: de cujus vero conſtantia futura ego dubitans, ipſe rogabam, ut medicus, & eruditus & ſanæ rationis, neque contentioſus, propter novercæ pervicaciam, mihi jungeretur. (3) In *myſterio naturæ immaterialis & intellectualis* quidem tantum *excretiones* & purgationes ſolæ ſufficiunt, alterationes contra omnes, velut inutiles, ridentur, ut hinc Hippocratis qualitates humorum in corpore humano ſalſæ, tantum inſulſe, explodantur; hic autem earundem plurimi factarum ſimul alterationes, deinde ſuperaddendas, inculcat, quare l. c. (*a*) humorum acerrimorum partem, in ventriculo à catharſi relictam, *permiſcere, temperare, ac, poſternere*, ſimul poſtulat. Cui ergo, temperandi acoris, indicationi elixir caſtorei volatile alcalinum maxime conveniſſet, quod vero propter novercæ pertinaciam, ne quidem exhibere licebat.

(*a*) de Vet. Med. XXXIV. 12. Vol. I. p. 34.

§. XV. Hippocrates (4) de illo loquitur, quod à leni catharſi,

tharſi, anxiæ jactationis caſu, utplurimum fieri ſolet, non quod inter centenos plane diverſos caſus etiam à maxime tempeſtivo purgante, ſicut in principio, ſemel & oppido raro, tanquam *monſtrum in morbis*, ut loqvuntur, obtingit. (*a*) *Certitudinem enim exactam raro videre in medicina contingit.* (*b*) *Et violentiſſimos morbos etiam potentisſima medicamenta curare non poſſe, manifeſtum eſt.* Num igitur adverſarius in tertia conjuge ſua pilulis ſuis, *balſamicis & confortantibus tamen*, quas in puerperis tenerrimis ſemper proficuas prædicat, intempeſtive uſus eſt, quod eandem à caloribus, IV. circiter puerperii die, mors ipſa liberavit? Præſertim vero (5) ſiniſtros curationum medicarum eventus mirari non licet, ſi error ægroti (*c*) accedit, quem, inprimis ſic ſtantibus rebus, medicus ne quidem reſciſcere ſolet. Certe in B. virgine, ita novercæ obnoxia, ut medici conſiliis ne quidem obſequi liceret, tale eſſe potuit hypocauſtum minus calidum; ſuſpecta illa, pro hyſterico colica diſpoſitione hæreditaria, per dulcisſimam emulſionem confortatio, à noverca ipſa laudata; ſicut etiam Domini *Wittebergenſes Reſponſo Quæſt. III.* me ne quidem monente, ſunt ſuſpicati.

(*a*) Secundum Hippocratem de Vet. Med. XVI. 8. Vol. I. p. 22.
(*b*) Secundum eundem de arte XIII. 16. Vol. I. p. 8.
(*c*) Eadem enim ibidem X. 5. Vol. I. p. 6. monente, *Tanquam ſane medici quidem ea, quæ non conveniunt, imperare poſſint, ægri vero* (aut adſtantes) *imperata transgredi non posſint. Atqui longe magis rationi conſentaneum eſt, ægros* (& adſtantes) *non facere, quæ imperantur, quam medicos non convenientia jubere.*

§. XVI. Sed exitus acta probat; morbus non fuit ab iis dejectionibus optato ſolutus, paroxyſmus gravis per veſperam die ſolis rediit, ac B. virgo mortua eſt. Verum IV. demum die, ab exhibito purgante, quod certe præſumtionem illam malam, alias minimi valoris, penitus removet. Deinde, inculcante Hippocrate, (*a*) *non aſſeverare oportet, quod unum ſolum medicamentum exhibitum proſit. Omnes enim morbi* (præſertim acuti) *propter multas caſuum circumſtantias ac mutationes, mora quadam diuturniores, adhærent.* Ne quidem ſperari potuit, neque à me cogitatum fuit, ut ab hoc ſolo, aureo quidem, medicamento morbus tantus mox to-

tus foret vincendus; verum neque propter hoc, imo ne quidem propter vomitus & dejectiones ſubſecutas, potius ſalutares, morbus antea ſanabilis hinc inſanabilis evaſit. Erat hic in ſe violentus, facillimeque per ſe lethalis, ſimul ob plurium malignorum adſpectuum cœleſtium concurſum; ut ex hoc, ſine primi æque, ac ſecundi, medici culpa, B. virgo mori potuerit. Et paroxyſmi convulſivi, ac quaſi epileptico-hyſterici, præſertim cum criticis perturbationibus, reverti conſveverunt. (*b*) *Medico autem non mortalitatis eventus imputari non debet, ſed quod per imperitiam commiſit, ei debet imputari*; adeoq; hæc non probata, neque probanda, medicum propter ſolum infauſtum eventum, homicidii accuſare ac calumniari, dementiam, & *intellectum ſine cogitatione*, redarguit & convincit. Ipſe vero medicus, hoc argumento utens, *Hippocratis textum tantum* αὐερηδὸν *adſpexit, neque cum judicio elegit & relegit*, alias enim *inveniſſet & intellexiſſet*, Coum parentem (*c*) monere *illius, talia dicentis, ut delirantis curam habendam eſſe*, ſcilicet hellebori eſſentia aut extracto, non auro fulminante.

(*a*) Præcept. III. 7. Vol. I. p. 61.
(*b*) Ulpianus l. 6. §. 7. ff. de officio præſidis.
(*c*) de Arte XIII. 5. Vol. I. p. 7.

§. XVII. Quodſi autem errores medici, ut cauſſæ mortis, in B. virgine urgentur, ſub judice adhuc lis eſſe debuiſſet, & altiorem indaginem ac peritam deciſionem res poſtulaſſet, num eosdem ego primus medicus, an ſecundus potius, commiſerit. Super qua controverſia utriusque medici ſententia æque nullius eſſe poteſt ponderis, quippe in propria cauſſa; neque hic præſumtionibus, ſed probationibus ſolidis, eſt certandum. Ego interim breviter hic errores non meos, meæ tamen curationis tempore, perſtringam. (1) A medicamento illo aureo, die Saturni exhibito, ceſſantibus dejectionibus per totam inſequentem noctem, non certe à ſola eſſentia corticum aurantiorum, & quidem contra præſcriptionē meam ad g. xxx. tantum uſurpata, ſponte ſudor, ſed parvus, fuerat obſervatus, cum euphoria tamen. Licet autem hic ſalutarem criſin, propter (*a*) diei III. criticæ laudem, quodammodo

modo ferret; attamen propter parvitatem in ſingulis evacuationibus criticis, non vomitibus ſolum, ſed etiam ſudoribus, (*b*) ſuſpectam, majorem omnino is ſalutem promiſiſſet, ſi *natura tardior* elixir caſtor. volatili, diaphoretico egregio, fuiſſet adjuta, confirmate *Facult. Witteberg. Reſponſo ad Quæſt. X.* quod vero, per naſutæ novercæ pervicaciam, exhibere non licebat. Quomodo autem defectus hic ſudoris, laudabilis alias critici, omnino fuiſſet ſupplendus, ut ille largior criſin laudabilem magis incepiſſet, ſi non omnino perfeciſſet? Præſertim vero hæc urina ſignificabat, antea tenuis, (*c*) mane craſſa & turbata, quæ non ſine critica ratione coctionem incipientem, non quidem completam, denotabat. Gravior adhuc error erat, quod laudabilem hunc ſudorem hoc die critico, propter novercam, ſudores tantum ut debilitantes diffamantem, B. virgini, nutibus illius obnoxiæ, obtecto corpore in lecto non plenius obſervare liceret, ſed mox induſium fuerit mutatum. Hac ratione febrium acutarum mos malignus, diebus criticis finitis, omine pernicioſo exacerbationes in dies pares & vacuos transfert; qualis igitur paroxyſmum illum lipothymico-hyſtericum, per veſperam diei ſolis, facillime potuit revocare.

(*a*) ſecundum Hipp. S. IV. aph. XXXVI. p. 85. L. II. de diæta XLV. 22. Vol. I. p. 238.

(*b*) L. II. Epid. S. III. 53. Vol. I. p. 699. *Sudores fiebant parvi, non autem judicabant.* Coac. I. 65. p. 525. Οἱ ἐφιδρῶντες ἐν πυρετῷ, κακοήθεες. *Sudatiunculæ parvæ in febre malignæ.*

(*c*) vide Hipp. S. IV. aph. LXXIV. Vol. I. p. 89.

§. XVIII. Fortaſſis etiam (4) B. virgo propter teſtamentum tale, quod tum temporis ægerrime tulerat, fuit ad iram provocata; quæ ſane in ægrotis longe magis, quam ſanis, convulſionibus revocandis, nocere ſolet. Fortasſis quoque lipothymiæ illæ hyſterico-colicæ ab emulſione dulcisſima novercæ, loco confortationis, recruduerunt. (5) Meliora medicamenta contra tales torpores, ſeu ſpasmodicos, ſeu hemiplecticos, inveniri non poſſunt, quam qualia jam præſcripſeram, quæ nimirum non ſolum ab hac pasſione præſervaſſent, ſed earundem etiam paroxyſmum jam opprimentem levaſſent. Quæ tamen hora decima

veſpertina nondum, ſecundum conſilium meum, in uſum vocata, ingreſſu meo intelligebam; cum tamen paroxyſmus ille hora VII. jam invaſiſſe dicatur. Quando igitur *non mortalitatis eventus, ſed imperitia tantum medico debet imputari*; ab hac vero doctisſima duarum Facultatum Medicarum Reſponſa me omnino liberant; ſi quæ culpa mortis, in B. virgine ſubſecutæ, inquirenda & invenienda eſt, certe potius novercæ naſuta, & inimica mihi, pervicacia; aut medici ſecundi ſingularis medendi novitas deprehendetur, qua lipothymias & perfrigerationes nitro, magis refrigerante, curare tentavit, Doctoribus omnibus in hoc unanimi plane conſenſu reclamantibus, & prægnantibus rationibus concludentibus.

Cap. VI.

Arbitrium boni viri medicum, ſecundum analogismum jurisprudentiæ conſtituit.

§. I.

PRæjudicans adverſarius pro eruditate ſua mihi *προεξευκρινήσαντι* Hippocratico, S.I. p. 6.8. 11. exprobrat, quod in *medicina rationibus, non autoritatibus pugnetur*; ego vero ſolis Hippocratis autoritatibus nitar. *Quem omnium atque ſingularum rerum non magis jam arbitrum, quam judicem omnino, conſtituere, & quicquid ille non dixerit, pro non dicendo habere* laborem; licet ipſe negare non poſſit, quod, *quæ Hippocrates dixit, omnino vera ſint*. Ut hoc igitur fundamentum meum diruat, illud p. 4. analogismo medicinæ cum jurisprudentia oppugnat. Sed qui verba Hippocratis confundere ac corrumpere conſvevit, multo minus mea invertere verebitur. Num ergo aurum fulminans optimum in febribus acutis laxans eſſe, Coi parentis ſcriptis probavi, & quod *ille tale non dixerit*, rejeci? Eundem omniſcium & infallibilem medicinæ dictatorem eſſe,

nulli-

nullibi contendo; quales tamen hodierni Eliæ artiſtæ mundo ſe obtrudere conantur; neque nego, poſt ipſum, ſeculis etiam noſtris, medicinam in quibusdam perfectionem majorem acquiſiviſſe; ſed nec nec admitto, artem totam à novaturientibus σοφιζομένοις eſſe pervertendam; novitatem vero, modo ſatis, nec ſomniis tantum, probandam, minime unquam odi, ut vel hoc ſcriptum teſtatur. Sufficit autem jam, quod, *quæ Hippocrates dixit, vera ſint*, ut adeo his contraria neceſſario falſa ſint. Præterea certum eſt, quod is primus, genuinam medicinæ addiſcendæ methodum mundo (*a*) reliquerit, quæ poſteros, ad nova porro invenienda, & artis ſemiperfecta abſolvenda, ejusdem modo gnaros, ut præteritis ſeculis manuduxit, ita futuris manuducet; ut ipſe adverſarius p.10. candide agnoſcit.

(*a*) de Vet. Med. III. 8. Vol. I. p. 15. *Medicina jam ab antiquo exiſtit, & principium & via inventa, per quam inventa, & multa probe habentia, comperta ſunt, per multum adeo tempus & reliqua deinceps invenientur, ſi quis idoneus ſit, & jam inventorum gnarus, ex his ad inquirendum procedat. Quicunque vera* (Elias artiſta) *his rejectis & omnibus reprobatis, alia via, aliaque forma inqvirere conatur, & quid inveniſſe gloriatur, falſus eſt, & fallitur; impoſſibile enim id eſt.*

§. II. Ut rationibus oppoſitis vim plane nullam concludendi eſſe, primo mox intuitu appareat, celeberrimi noſtri Thomaſii conſilio, (*a*) e. g. duas priores ſaltem προεκκρίσεως ſectiones, in ponte Logico, (*b*) formalium ſyllogismorum examini ſubjicere, conſultum duxi. Primus igitur ſyllogismus ſic habet: *Quicunque omnia vera dixit, ille neque ut teſtis, neque ut arbiter, aut judex admitti poteſt. Hippocrates omnia vera dixit. E: Hippocrates neque ut teſtis, neque ut arbiter, aut judex admitti poteſt.* Major haud alio modo probari poteſt, quam quod, qui omnia vera dicit, falſi magis, quam veri, ſtudioſo non poſſit non eſſe ſuſpectus, tam ut teſtis, quam ut arbiter, ſeu judex. Minor approbatur p. 8. 9. 10. 22. Equidem propoſitio hæc limitatur p. 22. quod ipſa tantum de Hippocraticis *morborum hiſtoriis* & pragmaticis experientiæ teſtimoniis, non vero de *ratiocinationibus* & *opinionibus* theoreticis, admittatur. Verum lis noſtra jam non in theoreticis opinionibus verſatur, v. g. an

mo-

motus vitales ſint incorporei; ſed practica eſt noſtra controverſia, ex morborum hiſtoriis decidenda, num & quando in febribus purgantia ſint tempeſtiva? Quanquam minus ad has, quam ad illas, pertinere credam, num *natura, ſine cogitatione tamen, ſit intellectualis & moralis*; ut ille quidem in Diſputatione de *Medicina ſine Medico*, (potius Medico ſine Medicina) ex Hippocrate, contra clarisſimam ejus mentem, probare magno conatu laboravit. Quod ſi ergo ipſum pudet, p. 11. negare, *operoſum atque vere literarium eſſe, Hippocratis ulteriores de febrium negotio ſolertes obſervationes paſſim conquirere, & hoc modo eundem, inſtar teſtimonii, adhibere*, nulla certe ratio apparet, propter quam is ipſe p. 47. & paſſim indignetur, quod loca Hippocratis hinc inde *coacervaverim*, ut ſcilicet ex parallelis genuinus ſenſus inveniatur, & circulus philoſophicus concilietur; niſi quod his veritatis firmisſimis teſtimoniis ſe convictum agnoſcat, quæ candide confiteri, cum durum ſit, cauſſam ſaltem aliam colorare & prætexere debuit. Quomodo enim is Hippocraticæ autoritatis *præſidium, omni exceptione majus*, pag. 4. gravari poteſt, qui nullam opponere novit.

(*a*) C. IX. §. V. p. 160.

(*b*) Huc enim potius illud Gallicum quadrat, quod adverſarius in propemptico inaugurali de Logica Medica proponit: *Il faut paſser par là.*

§. III. Secundus Syllogismus hic eſt: *Quorumcunque à majoribus traditorum ratio reddi non poteſt, illa non, quaſi obſoleta, ſubvertantur. Hippocratis pragmaticorum dogmatum ratio ſæpe reddi non poteſt. E: Hipp. dogmata pragmatica, quaſi obſoleta, ſubvertantur, & per conſequens nihil probant.* Verum pro mea *conjugatione logica*, ſicut in citato Propemptico cavillatur, potius contra ipſum ſic concluderem: E. Hippocratis dogmata pragmatica, non tanquam obſoleta ſubvertantur, cum experientiam veram adhuc hodie probent. Major p. 4. analogismo medicinæ cum jurisprudentia probatur. (*a*) Minor conceditur; nam neque hodie omnium dogmatum pragmaticorum ratio reddi poteſt: (*b*) Niſi B. L. patientia me verear abuti, reliquarum rationum omnium connexiones per totam προσέκκρισιν ſimili cruditate laborare, in facili demonſtrare posſem; ſic enim formalis logica non poteſt non ſui contemtum vindica-

dica-

dicare, utpote merito cujusvis eruditionis primum fundamentum; propter quam vero à me laudatam in dicto propemptico, crudo me intellectu, irridet. Quantumvis enim pædantismũ oleat, in ipſa ſyllogismorum forma, non ſolùm tyronibus minus in hac re exercitatis, ſed etiã orbi literato, ſua proponere; attamen viro erudito adhuc turpius eſt, materiam talium rationum opponere, quales in ipſam formam peccãt, *vere cum ratione inſanientibus* conſvetæ. Paſſim enim formalia materialium quaſi animæ ſunt; ſicut in arithmetica & jurisprudentia eluceſcit. Quamobrem quoque in medicina Galenus Aſclepiadem ſui temporis haud immerito, tanquam logices ignarum, ut rudem medicum caſtigat.

(*a*) Equidem L. 20. ff. de Leg. ita legitur: *Non omnium, quæ à majoribus tradita ſunt, ratio reddi poteſt*: ſed nõn additur, quod illa tum, ut obſoleta, nihil amplius probent; contrarium potius docet L. ſequens 21. *Et ideo rationes eorum, quæ conſtituuntur, inquiri non oportet, alioqui multa ex his, quæ* (NB.) *certa ſunt, ſubvertuntur.*

(*b*) ut ipſe in Diſp. de Rationali Empiria §. L. p. 36. rectisſime agnoſcit, neque tamen iccirco hujusmodi reprobanda eſſe, confitetur.

§. IV. Analogismum igitur illum medicinæ cum jurisprudentia in methodo ratiocinandi, utpote utrisque (*a*) communi, non impugno, ſed pro arbitrio boni viri conſtituendo, & noſtra medica lite pariter decidenda, lubentisſime accipio; quem igitur jam plenius pro ipſo perſequi lubet. JCti rectiſſime, quæ *gratis affirmantur, gratis negant*; ſunt enim philoſophi ſceptici, ſed non Pyrrhonici; hinc quippiam *affirmantibus probandi onus imponunt.* Nihilominus ut probationes ſuas in litigiis forenſibus adornent, juſtitiam cauſſæ ſuæ non ex primo fonte (*b*) *ſtatus naturalis* deducunt, neque *cerebrinam æquitatem* ſuam, principiis juris naturalis coloratam, legibus, principum conſtitutionibus, aut fori obſervantiæ opponunt. Verum, ut quæſtiones facti duobus tribusve teſtibus, modo non ſuſpectis, potius omni exceptione majoribus probant: ita quæſtiones juris lege quadam, Doctore probato, opinionem in foro receptam tradente, confirmant. Nam, Seneca teſtante, *veritatis ſignum eſt, aliquid omnibus* (imo pluribus rerum peritis) *videri*, & contra falſitatis, quod ſingulare eſt, cujus rationes

ab omnibus peritis improbantur. Quæ certe in medicina optimo cum fructu obſervarentur, ut ſcilicet æque non gratis, id eſt non niſi probata, multo minus quævis opinionum inſomnia, aſſererentur, quivis etiam, donec oneri probandorum ſuorum ſatisfeciſſet, de ſuis ipſius adhuc dubitaret. Licet autem pulchrum ſit, in cathedra veritatem à primis usque fundamentis, ſed ſolidis, ſobrio cautoque ſcepticismo deducere; attamen in praxi, juxta ægroti lectum, cum fatalia non decendiis, ſed horis ſingulis definiuntur, abſonum eſt, ut de tempeſtivo in febribus purgante à priori inde usq; repetamus, num *atomi ſint in infinitum diviſibiles, aut non?* num, ſicut omnes *motus*, ita etiã *corporis humani vitales, ſint incorporea* dæmonia, *natura, anima rationalis & immaterialis? num cauſſæ ſint phyſicæ potius morales?* ut totius medicinæ perverſitas prius ſit corrigenda. Certe decies ægrotus expirabit, antequam unus apex talium quæſtiuncularum contra contumaces, & ipſa principia negantes, evincatur, ut ipſi ſe convictos confiteantur: hac enim ratione *veritas non è puteo ſuo protrahitur*, ſed in abyſſum penitus demergitur immenſam.

(*a*) Sicut etiam contra D. Antonius Maſſa Galleſius *Libris 3. de Juriſperitorum Exercitatione* analogismum jurisprudentiæ cum medicina præclare demonſtrat, multos ſimul flores dulciſſimos, pro melle medico, ſpargens.

(*b*) Num ſcilicet ille ex *tranquillæ ſocietatis appetitu naturali* ſecundum Grotium & Puffendorffium, num vero ex *hoſtili defenſione contra injurias* ſecundum Hobbeſium, ſit conſtituendus? num denique hi Triumviri ſint amice conciliandi ſecundum analogismum medicinæ, quæ ſanitatem conſervat, ſimulque morbos depellit?

§. V. Omnes etenim JCtorum paginæ *litium abbreviandarum* ſtudium cantant, utpote cujus *reipublicæ interſit*; ſiquidem multa hominum ingenia tam rigidæ ſunt pervicaciæ, ut veritatem non ament, ſed averſentur, contradicendique ſtudio & contentionibus delectentur, quæ fræno rationum regi reſpuunt; itaque ferratis autoritatum capiſtris debent coërceri, præſertim quibus cerebrina æquitas aut veritas quemvis ſanæ rationis uſum præcludit. Quippe Salomon inculcat, quod longe major ſpes ſuperſit fatuum (*a*) emendandi, quam cholerico dociſiſophiæ & philavtiæ

furo-

furore laborantem; de illo autem idem monet, quodſi fatuus in mortario (rationum piſtillo) in farinam usque contundatur, non tamen fatuitas ejus ſit corrigibilis; longe minus igitur illius dociſi-ſophi. Quis autem negaret, in medicina quoque haud alia ingenia præ ſe ferre *σοφιζομένους*, quos Hippocrates caſtigat, *quod ſint*, (in praxi medica) *qui peccent, cum tantum peregrina* (nova & ſingularia) *quæ nondum tamen intelligant, laudent, quam communia probe nota.* Cujus farinæ medici, ſibi ſolis ſapientes cum videantur, omnes alios ſecus ſentientes turpiter reprehendere, ac ſecundum cerebrinas ſuas, æque à priori demonſtrationes, quam experientias, (ſeu potius talium phantasmata) cenſere & corrigere, audaciſſimi audent

(*a*) Sic etiam Paulus ad Romanos eos caſtigat, qui ſupremi Numinis infinitam ſapientiam in rebus naturalibus conſpiciendam, finito creaturæ naturalis, ſeu materialis ſeu immaterialis, intellectui aſſcribunt, & hoc ipſo gentiliſmi πρῶτον ψεῦδος recoquunt, addens: φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν. Dum ſibi ſapientes eſſe videntur, fatui facti ſunt.

§. VI. Rectiſſime horum veritas ab antagoniſta ipſo agnoſcitur, cujus in Diſputatione (*a*) hæc habentur verba: *Medicina, in qua non ſolum diſſidia & portentoſos diſſentiendi modos, & opinionum indies augeſcentium tricas, eſt devoluta! Quot & quam varias ipſas hinc inde fabellas* (mimorum ſcilicet naturalium) *& metamorphoſes* (motus accidentalis in ſubſtantiale dæmonium) *ſubit atque patitur!* Et veriſſime, mali hujus culpam non in medicinam, ſed medicos recentiores ſeculi noſtri, eſſe transferendam ſubjungitur. Item: (*b*) *Inundavit medicinam libertas philoſophandi. Eſt verò diſtinguendum inter philoſophiam & philaſophiam*, (*c*) *& cavendum, ne libertas philoſophandi ſpecioſo vocabulo rem vitioſam flagitet, libertatem* (potius licentiam) *infrunitam diſſentiendi, quicquid per ſomnia* (etiam diurna, ſeu deliria) *viſum fuerit.* Verum enimvero, Paulo monente, ἐν ᾧ γὰρ ἕτερον κρίνεις, σεαυτὸν κατακρίνεις, τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων (καὶ προκρίνων) *In quo alium judicas, te ipſum condemnas, eadem ſi facis judicans* (magisque adhuc crude præjudicans) Hæc *Logica docens, magisque adhuc utens*, inculcat. Quomodo igitur novitates, & infrunitam diſſentiendi licentiam, in medicina caſtigaturus minime ipſe paradoxæ modo ni ovtati, neque vero

ſimul veritati ſtudeat, ſecundum glorioſum illud ſymbolum: *Hæc ego ſolus, hæc ante me nemo.* Ne theoretices ſpeculationes hic tangam, quæ poteſt in praxi magis infrunita novitatis licentia dici, quam declamantibus ad unum omnibus ſcriptoribus pragmaticis, aſſeverare : *Febres acutas petechiales, propter veſpertinas exacerbationes, eſſe quotidianas continuas. In his & peſte calorem tenuem, teporem potius*, & perfrigerationes adhuc magis, benignitatem, *neutiquam malignitatem portendere*; hinc *ſudatiunculas, non vero largos ſudores criticos eſſe. Lipothymias & perfrigerationes optime nitro curari; ſalia volatilia vero in iis nocere, quoniã propter nimiam tonicam efficaciam ſanguinem coagulent*; Nihilominus pro his ad practicos provocatur, ſed non nominatos, neq; nominandos, aut certe tales nullo modo dicendos.

(*a*) de Medicinæ Practicæ Erroribus in Procemio p. 4.
(*b*) Diſput. de Novit. Medicis Proemio. p. 5.
(*c*) qualis non poteſt non eſſe oſorum ignorantium logices, phyſices & chymiæ, utpote philoſophiæ partium, qui ſpecialibus parænefibus juventutem medicam, non ad illarum ſtudia colenda, invitant; ſed potius ab iis deterrent, ſuperfluo penitus labore.

§. VII. Quamobrem infrunitæ huic licentiæ, novitatis abſurdis medicinam corrumpendi, haud firmius injici poteſt capiſtrum novaturientibus σοφιζομένοις, quam ut iidem ad Hippocratis, ſicut in juriſprudentia ad juris civilis, arbitrium pertrahantur. Præſertim cum inſumme incerta medicinæ certitudine hoc certiſſimum ſit, ut cum Galeno loquar, (*a*) *nihil quicquam ab Hippocrate fruſtra ſcriptum inveniri.* Item: (*b*) *In artis operibus verſatum non poſſe non affirmare, eundem vera dicere.* Siquidem *Hippocrates*, (*c*) *cum quid nunquam vidit, commentitias cauſſas minime ſcribendas eſſe credidit, ubique fide dignum exiſtimans, quod evidenter* (per experientiam) *apparet, quam quod* (NB) *à ratione ducitur. Sic & quæcunque ad rationem excogitavit, priusquam nos doceat, experimento comprobat. Non ſicut nonnulli ex recentioribus noſtris medicis, qui nobis ea* (quaſi dictatores) *imperant, quæ ipſi nunquam antea ſunt experti* : Quamobrem, cum Clariſſimo Dureto, (*d*) etiam atque etiam dico: *Fremant licet omnes, dicam tamen, quod ſentio, majorem praxeos ſcientiæque ubertatem com-*

para-

parari à ſtudioſo Hippocratis uno die, quam ab iſtis pragmaticis uno ſeculo.

(*a*) L. de Dieb. Decret. III. 12.
(*b*) L. de Atra Bile.
(*c*) L. de Artic. L. 3.
(*d*) f. 267.

§. VIII. Sed fortasſis præjudicans noſter legalis campanæ ſonitum quidem audivit, ſenſum autem ejusdem haud aſſequi potuit; ergo ipſum, etiam acerbe contra me pugnantem, veritatis ſtudio adjuvabo. Nimirum juris anteceſſores admittunt, in Corpore Juris, quod vocant, plures leges ſupereſſe pro hodierno Imperii ſtatu, longe à veteri diverſo, nullius uſus; contra plures haberi principum conſtitutiones, provinciarum, imo urbium ſtatuta, quæ ſingula legibus Romanorum Imperatorum veteribus derogent; dari quoque leges obſtantes. Verum enimvero juris antiſtites non ideo in genere omnes veteres leges, ut obſoletas, rejiciunt, ſed eas, quantum licet, ad minimum virtute rationum moribus noſtris accommodant, v. g. veteres leges de Servis in Romano Imperio jam ceſſantibus, hominibus propriis applicant. Inſuper leges, primo intuitu obſtantes, per alias, quaſi parallelas, conciliant. Deinde, quod potisſimum eſt, hæc vel illa lex ſpecialis, ut obſoleta, non generali quadam ſermocinatione rejicitur, ſed talis contra præſumptionem contrariam ſpecialiſſimis & ſolidis rationibus debet probari. In his ſane juris anteceſſores laudes ſuas quærunt & inveniunt. Præterea illi vetera quidem Doctorum brocardica, (*a*) ſed hunc non obſoleta, retinent, potiusque accumulant, quam ſingularis novitatis ſtudio eadem corrumpunt. Quorum multorum inſignem uſum ad medicinam transferri poſſe, credo; cum non tam hæc, quam medici, ſimilibus deſtituantur. Sicut & illa juris regula ad oculum demonſtrat: *Non ex regula jus ſumitur, ſed ex jure, quod eſt, regula fit.* Haud ſecus enim in medicina rationes & experientiæ ex praxi & experientia (*b*) ſumantur, non contra, pro more novaturientium σοφιζομένων.

(*a*) *Eadem ratio idem jus facit. Ceſſante ratione ceſſat jus. Vincula geminata fortius ligant.*
(*b*) Wedel. Amoen. p. 42. *Lapis Lydius eſt, experientia rationi innixa, ex praxi medicus æſtimare debet, ex Praxi informari.*

 §. IX.

§. IX. Itaque, ductu analogiſmi medicinæ cum juriſprudentia, ob pauca admodum noſtris climatibus, temporibus, diætisve non exacte quadrantia, non omnia Hippocratis in genere, ut obſoleta, rejiciantur, ſed in ſpecie de iis, quod talia ſint, probandum eſt. Nam plurima & pauciſſima non noſtris æque temporibus & climatibus applicari poſſunt, inculcante ipſo Hippocrate: (*a*) *Cæterum*, ut addit: *nullius morbi nomen deſiderare* (& ignorare) *oportet, quod* (ab ipſo) *non eſt adſcriptum*; (non vero nova febrium cholioideon, καυμάτων &c. fingi, cauſorum autem non intelligi debent.) *Omnes enim in prædictis morbis qui judicantur, ex iisdem cognoſces.* Sic Baglivus in Italia, noſtris adhuc temporibus, teſtatur, (*b*) *Hippocratis* (olim in Græcia quidem) *aphorismos, præſagia, Coacas &c. cum poſteriorum obſervationibus ſi quis comparaverit, quæ fuit ſuperioribus ſeculis, eandem adhuc nunc eſſe morborum naturam, ab eodem, ut olim, ordine periodos illorum procedere.* Quapropter omnes graviſſimi ſcriptores medici adhuc hodie per univerſam Europam, v. g. Riverius, Ballonius, Sennertus, Bened. Sylvaticus, Lælius à Fonte, Wedelius, Bohnius, Etmüllerus &c. ex Hippocrate ſubinde adhuc addiſcere non erubeſcunt, ſolus præjudicans longe meliora, per demonſtrationes ſuas à priori, à poſteriori tamen falſas, audet ſomniare.

(*a*) Prænot. XXVII. p. 470: *Impetus quidem morborum ſemper populariter graſſantium cito animadvertere oportet, temporisque conſtitutionem non ignorare. Probe tamen id expedit noſſe de conjecturis certis, & aliis ſignis, quod in omni anno & omni tempore mala malum, bona bonum, ſignificant, Nam & in Libya, Delo ac Scythia* (& magis adhuc Germania) *præſcripta ſigna vera comperiuntur. Proinde ſciendum eſt, minime difficulter in iisdem regionibus poſſe aliquem pleraque ex ipſis aſſequi, ſi memoria tenens ipſa judicare, ac recte ſciat expendere.*

(*b*) L. I. Prax. C. II. §. VIII. p. 8.

§. X. Verum Hippocratis προεξωκειλέειν practicum haud res eſt ita facilis, nec huic ſatisfacit, ejusdem volumen pervolviſſe, ipſius textus quosdam indicibus incompletis evolvere potuiſſe. Lectio lecta placet, decies repetita placebit. Qui eundem vult aſſequi, philoſophus ſit oportet, ut ex Galeno ipſe confitetur, non phyſices ignarus oſor, qualem ſe in ſpeciali parænesi de hac re non negat. Crudiorem enim adhuc ejusdem lectorem ſe non poteſt

eſt non oſtendere, quisquis non textuum corruptas verſiones ſecundum Græcismos æquê ac experientiam corrigere, fragmenta ſupplere, textus ſubreptitios elimare, genuinum ſenſum ex textibus parallelis, hinc *coacervandis*, quaſi ex ipſo Hippocratis ore explicare, obſtantes conciliare, & in his maxime τὸ ξυναυλιωθῆναι, ſeu circulum philoſophicum, obſervare novit. Quos cortices duros (a) adverſarium nondum noſſe frangere, hæc defenſio pluribus ipſi aperiet, ut hinc ipſi neque *de vera verborum ſignificatione, multo minus de autoris genuina mente conſtare, appareat*, ut ipſe potius argui, quam alios arguere poteſt. Cum igitur dulces Coæ ſcholæ nuces vix guſtare, quid dicam eſſe, valuerit, non miror, quod *tanquam vulpes*, ut Helmontius loquitur, *vituperet uvas illas in arbore ſequeſtratas.*

(a) Baglivus de fibra motrice, *Omnes laudant Archimedem*, inquit: *ſed pauci legunt, lectumque intelligunt. Opus Hippocratis divinum & admirabile ab omnibus medicis dicitur, ſed vix è ſexcentis unum reperies, qui ſatis pro merito illud amplectatur. At videri volunt omnes, ne in ſuſpicionem ignorantiæ cadant, ſe habere aphorismos ad manum, dum eorum unum aut alterum præcipitata mente* (προεκκρίνοντες) *ut fere fit, nulloque judicio in medium proferunt. At hi cum ad praxin monita legesque Hippocratis volunt conferre, in contrarium tendunt. Etenim cocta incocta, matura crudaque ſine diſcrimine habent, confundunt, miſcent remiſcentque.*

§. XI. Præterea conſiderandum eſt, Hippocratis à me citata non ad autoritates, quippe de quæſtionibus artis & opinionũ docentes, ſed ad teſtimonia, omni exceptione majora, pertinere, utpote de factis experientiæ practicis atteſtantia. Quæ ex illa inſuper ratione, non ut obſoleta contemni & rejici poſſunt, quod ea ſemper conſenſu ac teſtimoniis haud diverſis recentiorum ſcriptorum, noſtris ſeculis & regionibus experientiam eandem atteſtantium, confirmare ſoleã, hinc omnino *allegationes coacervantur*. Quibus autem eo magis adverſarium oſtendo, qui Hippocratem, ut obſoletum, recentiores, tanquam novos, ſpernit, & in ſchedio ſuo mordaci id unice agit, ut aſſerta & præjudicia ſua non ſolum ut teſtis, ſed ut judex etiam, in propria cauſſa multisque modis ſuſpectus, firmet & obtrudat. Ridiculum profecto eſt, Hippocratis teſtimonia,

monia, aliorum probatisſimorum ſcriptorum junctis corroborata, improbare, ridere, ſugillare; & tamen ex uno Bechero, ſcriptore vix claſſico, aſſerta dubia, & longe altioris adhuc indaginis, fundamenti loco ſupponere, cui caſtellum illud Elias artiſta ſuperſtruat, ex quo totum orbem medicum dictaturæ ſuæ crudisſimæ poſſit ſubjugare.

§. XII. Quod vero potisſimum eſt, allegata noſtra clasſicorum doctorum neutiquam, autoritatum nudarum loco, haberi poſſunt; illis ipſis enim ſummorum illorum virorum ipſisſimæ rationes ſimul proponuntur, eo majoris ponderis, quod illud examine ſuo hi corroborarunt. Utque majori candore hoc agam, ipſisſima eorundem verba, conſilio Boylei, ſubjungo; quomodo ad minimum adverſarii præſumtiones majores, ut cuipiam videri poſſunt, à contrariis majoribus majorum adhuc virorum, facile vincuntur. Hac etiam ratione ſimul præcavetur, ne more præjudicantis, ex uno falſo præjudicio ſuppoſito, errores in immenſum cumulentur, totusque rationum calculus iisdem laboret. Haud ſecus in arithmetica, ut longiori & tædioſo labori thaleros in groſſos, & hos in nummos, ac contra, reſolvendi ſuperſedere liceat, per compendium calculus jam factus, & autoritate quaſi probatorum calculatorum confirmatus, ex tabulis ſpecialibus huic negotio accommodatis peti ac poni conſvevit. Hinc alias ego autoritates, prout rationibus, aut non, ſtipantur, numeris nullis in arithmetica comparare ſoleo, qui ſoli, magna quoque propria ſerie, nullos alios numeros ſequentes, ne hilum quidem valent, contra vero, aliis numeris antecedentibus, graviſſimum omnino pondus addunt.

§. XIII. Deniq; analogismus medicinæ cum jurisprudentia illud potisſimum inculcat, ut, ſicut *JCtus ſine lege*, ita medicus ſine experientia, *loqui erubeſcat*, non æque ſine ratione. (*a*) Per experientiam vero cum Hippocrate (*b*) *τριβὴν μετὰ λόγου*, *exercitationem cum ratione volo*, non *πεῖραν*, & *empiriam*, Hippocrate monente, *fallacem*. Laudatur illa ſub *empiriæ naturalis* nomine ab adverſario, quaſi per contradictionem in adjecto, in ſpeciali Diſputatione hujus tituli. Verum cum nudiis verbis non inhærere, ſed facta ſenſusque ipſos inquirere ac præferre ſoleam, laudo ejusdem conatum;

tum; utpote cujus ductu ad unicum illud veritatis criterium & *Pancraticum*, non tam *argumentum* quam primum principium, penetratur. Quod vero minime ſe habet, ut adverſarius pro cruditate ſua illud plane corruptum proponit; *quaſi quicquid non poſſum ſeuſu aut ratione percipere, illud non ſit*; ſed genuinum ſonat: Quæcunque propoſitio non eſt in ſenſu, non ſolum immediate, ſed etiam mediante ratione, eandem ut veram neque intellectus percipit, neque voluntas affirmat. Nam, docente Hippocrate, (*b*) *ratiocinatio eſt memoria, quæ componit ea, quæ per ſenſum ſunt percepta*; hujusmodi ab illo *collaudatur*; contra improbatur, *quæ non ex evidenti aggreſſione* ſenſualium phænomenon *initium faciens*, tantum eſt *probabile rationis figmentum*: quod crudus præjudicans in Propemptico *de Logica Medica* plane non à vera ratione diſtinguere novit; Qualis eſt ipſiſſima vera experientia, quæ non ſenſuum ſaltem, ſed cautæ ac prudentis rationis ſimul, foetus maturus haberi debet.

(*a*) Confer Wedel. Amœn. Med. L. I. S. I. C. III. p. 15.

(*b*) Præcept. I. 7. Vol. I. p. 60. Wedel. C. II. p. 7. C. III. p. 14.

§. XIV. Cujus autem *Pancratici* primi principii viam, ſemel quidem probatam, ſi præjudicans ambulare noſſet, omnes ejusdem cruditates jam fuiſſent concoctæ, ut non contra, ſed ſecundum Hippocratem (Јὸ εὐ) bene admitteret, è ſomniis fuiſſet expergefactus, & ludicra cameræ obſcuræ phantasmata, luce hac admiſſa, ſponte diſparuiſſent. Qua ratione vere non ſolum is προεξευκεϳνας, ſed ipſe Hippocraticus προεξευκεϳνήσας factus, peritiam tempeſtivi purgantis, propter orgasmum, potius laudaſſet, multo minus vero auri fulminantis uſum legitimum in B. virgine improbaſſet. Verum enimvero, quod ſchedium προεκκρίσεως contrarium doceat, ratio eſt, quam illa diſputatio etiam ipſa detegit, quod ab hac via laudabili mox declinet, adque *fabularum & inſomniorum infrunitam licentiam* revertatur. Hinc quidem in Propemptico de Hiſtoria Medica Practica rectiſſime pro eadem commendat (*a*) Raymundi Fortis, & Lælii à Fonte Conſilia, Wedelium, Etmüllerum; quibus προεξευκεϳνήσας Hippocraticus Platerum, Riverium, Tulpium, Williſium, Loſſium annumeravit. Verum ille aliis tantum ſpartam hanc demandat, quibus tamen eam invidet, ipſe ſtat poſt principia. Quamobrem vix ſatis mirari licet, quod ſchedium illud tam plane jejunum, & ſimilibus Doctorum laudatorum teſtimoniis omnino vacuum, opponere non erubuerit;

cerebrinis hiſtoriis tantum prolatis contentus, potius illorum virorum, ſicut Sennerti, experientiis & obſervationibus imperite contradicens. Adeoque fruſtra rationes urget, iisdem ipſe qui nec uſus fuit, nec uti novit; neque talibus refutandum eſt ſchedium, ipſum illis omnino deſtitutum. Rationes enim medicæ, experientiæ & obſervationibus practicis contrariæ, non rationes ſunt, ſed tantum *probabilia rationum figmenta, & opinionum ſomnia diurna*, ſeu deliria.

(a) Nam verisſime, ſecundum Diſp. citat. §. XI. p. 13., *Empiria* (ſeu potius experientia) *univerſalis tam vaſtum eſt negotium, ut vix ab humanitate, quid dicam uno homine, poſſit expectari.* Quapropter medicus eruditus morborum hiſtorias non cerebro ſuo fingat, cum ne numeroſa quidem praxis unius medici, etiam ſenis, eidem ſufficiat, ſed alii quoque ſcriptores propriæ praxeos obſervationibus ſunt conferendi & conciliandi, & hinc conſulendi. Talis eſt vere πολυμαθέςατος medicus.

§. XV. Denique illa quoque προεκκρίσεως cruditas notatur, quod ſecundum Obſervationes ſuas menſtruas tam numeroſam praxin jactet, quod in *oppido* Vinariæ tribus quatuorve annis 2000. ſola febre petechiali laborantes, & quidem omnes feliciter, curaverit: Nihilominus his contradicit, quod per hoc mordax ſchedium morborum hiſtorias tantum generales, & quidem cerebrinas, omni praxi reclamantes, proponere debuerit, obſervationes autem ſpeciales praxeos propriæ afferre minime potuerit. Vix igitur ſatis mirari licet, quod harum loco ipſe obſervationes alienas, vix tales dicendas, recenſere maluerit. Quarum quippe prima eſt alius *medici, de puero decenni, in oppido* ſine dubio, aut fortaſſis pago; altera de viro vere πολυμαθεςάτω, Wedelio, cujus tamen ne quidem diſcipulum quondam ſe laudare poteſt, quid dicam medicum. Hic Rhodus, hic ſalta! Cum ipſum hoc ſchedium de hiſtoria morbi B. virginis hujus urbis fidem adverſarii ſuſpectam convincat, quis eidem meliorem de hiſtoriis externis habere poteſt, quas ne quidem rudi capite ſuo aſſecutum fuiſſe, medicinæ peritis ipſa illarum enarratione prodit.

§. XVI. Quapropter eo minor eidem cauſſa ſubeſſe potuit, quod obſervationes meas proprias non tantum *in oppido* Naumburgenſi, ſicut ille ſugillat, ſed in hac etiam urbe, neque *craſſorum ſaltem opificum*, tantum in genere tanquam *aniles hiſtorias* cavilletur, eisdem vero contrarii nihil opponere valuerit.

Eun-

Eundem ne quidem convenientem medicam obſervationem conſcribere addidiciſſe, ipſa morbi hiſtoria, de B. virgine in *προεκκρίσει* propoſita, oſtendit. Nimirum, ſecundum analogismum ſuum medicinæ, ex jurisprudentia cautelas rabularum ex Cæpolla obſervat, qui quando ſolidi nihil replicare norunt, ut cati calidiorem pultem haud attingere audent, ne os comburant, ſed tantum è longinquo circumambulantes, generalibus tantummodo ſermocinationibus, dicis cauſſa, laceſſunt, ne omnia tacite concedere videantur. Equidem mihi controverſiam movet de unica quidem Aegr. III., J. U. Profeſſoris filiola, cujus ipſam veritatem, pro præjudiciis ſuis incredibilem, in dubium vocat, & omnino non nitro, ut quidem elixirio caſtorei volatili, peragendam. Sed, ut omnem ſcrupulum eximam, nominabo jam Dn. Parentem D. Goetskium, J. U. Profeſſorem, quem, quisquis velit, percontari poteſt. Turpitudinem mendacii ſimilem, quam, cujus de formula medicamenti maxime controverſi, adverſarium mox hoc ſcriptum convincet, nemo de me unquam experietur, & ut quis experiatur, DEus clementisſime prohibeat. Interim accipio, quod reliquas obſervationes illius Diſſertationis meæ de Orgasmo concedat, nihilque ipſis reponere noverit.

§. XVII. Propterea concludo: quæ argumenta tam in Diſſertatione dicta de Orgasmo, in febribus purgantia urgente, pro tali, quam in hoc quoque defenſionis ſcripto, quibusque in B. virgine aurum fulminans haud intempeſtivum noxiumve laxans fuiſſe, convici ſolidisſimis fundamentis, nulloque modo convellendis gaudere, ut ea, tam quoad formalia quam materialia, firmiſſime concludant. Etenim illud, methodo veritatem in medicina demonſtrandi, ab omnibus canonicis Doctoribus probata, & unice probanda peregi, adeo ut vel ipſe medicinæ analogismus cum jurisprudentia, quem ipſe adverſarius oppoſuit, illam longe magis corroboraverit. E contrario elucet, adverſarii verboſas tantum ſermocinationes, quas mihi ſolum objicit, rixoſarum vetularum modo jurgia referre, quæ talibus plebejis ſarcasmis ingenii ſui acumen oſtendere ſolent, rationes autem, concludendi efficacia haud deſtitutas, in ſchedio verè *προεκκρίσεως* crudæ, univerſo omnino deſi-derari.

Epilogus L. B. perſonalium admiſtionem excuſat, ſimulque ineptias ſimioli, die Albertäten des Teutſchen D. Michel Alberts/ breviſſime caſtigat.

§. I.

IN προεκκρίσεως equidem diagrammate adhuc plura ſuperſunt, quæ reſponſionem meam poſtulare viderentur. Sed, L. B., ne patientia Tua nimis abutar, iisdem ſuperſedere viſum fuit, cum iis, quæ controverſiæ noſtræ ordinem tangunt, abunde me ſatisfeciſſe credam, & jam prolata oſtendant, neque reliquis reſponſionis copiam, ſed paginas, defuiſſe. Præcipue vero filum abrupi, quod adverſarius tam odioſa perſonalia ſuis admiſcere non erubuerit, multisque modis me ſtylo pari eadem aliquantum compenſare coëgerit; cui rei quidem omni modo temperare ſtudui; hujus enim farinæ plura facile ſuccurrerunt. Qvam rem etiam atque etiam propterea maxime doleo, quod illa neque viris eruditis ſolita ſit, nec eosdem deceat aut conciliet, quorum ingenia ſobria ſimiles, non tam diſceptationes, quam aniles altercationes, nauſeare potius atque indignari conſueverunt. Cum tamen alias controverſia noſtra reapſe quæſtiones agitet nobiliſſimas, quippe praxi medicæ utiliſſimas, quorum pleniori diſcuſſione orbi medico toti gratificari liceret. Ex qua igitur

Non tam turpe eſſet vinci, quam contendiſſe decorum.

§. II. Sane Diſſertatio mea de Orgasmo animo tantum famam meam contra calumniatores defendendi conſcripta, ſicut nunquam & nuſpiam ullum honeſtum virum laceſſere intendit; ita turpiſſimos tales ſarcasmos, plebejis vetulis ſolennes, omnino fugit, multo minus ſimilibus provocaſſe dici poteſt. Quod ſi vero eadem, præter opinionem meam maximeque culpam, adverſarium aliquomodo tetigiſſe viſa fuiſſet, idem contraria ſua, cum quodam etiam acumine, modo civili, nec eruditis indecoro, regerere potuiſſet; profecto conſultius, majorique gloria, quam, quod, quaſi Xantippæ cujusdam inſtinctu, impetu jurgioque, notorie falſa perſonalia mihi exprobravit. Quam etiam victoriam hinc reportat, niſi quod duriſſimo hoc impetu mihi extorta echo, ſingula

gula conduplicata convenientius, majori veritate meritoque in ipſum retorquere potuerit; ut præterea tantum extrema ejusdem *incogitantia* (major quam *natura moralis*) cuivis ob oculos ponatur. Pretioſius utrique noſtrum tempus eſſe arbitror, magisque medicinam excolentibus impendendum, quam quod plebejorum ſcurrarum more ſugillationibus & cavillationibus perdatur. Si ſcribendum videtur, ſcribantur erudita; ſi aliorum à noſtris diſſentiunt, modeſte, nec acerbis facetiis refutentur, leviſſima vaniloquentia & jactatio circumforaneis relinquatur, nec ſomnia quæcunque delirentur, & quæ modo in buccam veniunt, deblaterentur, & tum ulteriorem reſponſionem, alias à me vix expectandam, haud detrectabo, cum Cicerone refellere ſine pertinacia, & refelli ſine iracundia paratus. Qvam crudiſſima *προσέκκρουσις* eſt, adverſarium non poſſe de ſeipſo judicare, quorum cauſſa theologos, aliorum refutationibus religionis modum excedentes, allotria plane cenſura caſtigare ipſo non veretur. *Quod ſcilicet* (*a*) *illi centies recocta non tam reſcribant, quam deſcribant, peritioribus vero nil, niſi mores, ab humano conſortio alienos, & animos non indoctos magis, quam incultos, ob oculos ponant.* Hypocrita trabem prius ex oculo extrahas, & deinde demum reſpicias, ut feſtucam ex fratris tui oculo extrahas.

(*a*) in Vindiciis Scriptorum ſuorum p. 9.

§. III. Quantis autem ineptiis (Albertäten) nomini meo, ſicut ante *Pancratii*, ſic *Lupi* denique, *quaſi belluino* illuditur? Cujus me minime pudere poteſt, inprimis, quod familiæ noſtræ primus, Luſatus, hoc cum ſuo veteri, & eo quidem humano, commutaverit, ex ea ratione, quoniam lupum in ſylva ſibi homini hominem fuit expertus; ſicut ego jam contra experior, homines mihi homini lupos, quinimo ſylveſtribus lupis crudeliores, qui me *καταβραβεύειν* conantur, *θέλοντες ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώρακασιν, ἐμβατεύοντες, εἰκῇ φυσιούμενοι, ὑπὸ τῶν νόων τῆς σαρκὸς αὐτῶν*; quique ſub ovinis pellibus corda ferorum luporum cordibus ferociora gerunt, ſicut ex malignis his fructibus iidem agnoſcuntur. Si *ne diabolo quidem defenſio ſua deneganda eſt*, multo minus neque lupo, qui contra primos ſuos aggreſſores ſe defendere vult, ſatagit valetque; ſicut etiam *minime non debet* ſecundum ipſum jus natulale, *quod omnia animantia docuit ipſiſſima natura*. Quod itaque nominis mei omen, hoc etiam in negotio, adeo mihi haud turpe eſt, ut potius glorioſum ſit, quod quaſi os meum inſtar *lupi* validis *dentibus* ſit inſtructum, quibus famam meam, ipſa vita cariorem, contra immeritas, prorſus temerarias ferocisſimasque, qvaſi

procacium graſſatorum aggreſſiones maſcule pancraticeque defenderit ac defendere voluerit.

§. IV. Quibus hinc *dentibus*, Dei gratia, *neque à ferro neque à chalybe obtuſis*, ſed acutioribus redditis, jam male mulctandus eſſet *dyſergus ille myſtagogi ſui ſimiolus* (merito præeunte Baglivo, (*a*) ſic dicendus,) *ille in noſtris temporibus* Teutſcher Doctor Michel Albert/ ut pro merito ineptiarum ſuarum, (albertäten) nominis hujus omini omninò reſpondentium, *ſua quoque*, & quidem ſecus *ac Galenus, acciperet*; cum præter omnem minimam offenſam, me ludificare cœperit, neque ceſſat. Sed Lupus *quæ vult, cogitat*, hinc recogitat, quid *dentibus ſuis faciendum ſit*; quapropter is abhorret, iisdem cum ſtercore certare; à quo, ſeu vincat ſeu vincatur, modo commaculetur. Nobilioris uſus ille dentes ſuos æſtimat, utpote quibus puellorum dentientium intolerabiles pruritus magis mitigantur, & quaſi *nitro contemperantur*, ne miſerrimis clamoribus ſuis aures prudentum moleſtiſſime defatigent, eorum ſeria negotia interturbent, aut prorſus epilepſiis ſenſus ſuos omnes perdant. Etenim ſive dyſergus aſinus me calcitret, ſive ineptiens ſimiolus ludificet, ſecundum *myſterii naturalis*, & tamen *moralis ſomnia vere diurna*, utriusq; *natura ſeu anima immaterialis, imò rationalis, intellectu quidem ac voluntate gaudet, ſed haud cogitat.* Quaſi vero ſecundum omnes ſobrios philoſophos non ſolum Hippocratem, niſi fortasſis *Onocratē*, intellectus & voluntas non ſint ipſæ cogitationis (*b*) partes. Sic pſittaci garriunt ſine ſenſu, quæ non capiunt, ſimioli que ludicris ineptiis imitantur, quæ non intelligunt. Quanta quoque dementia *cauſſæ phyſicæ*, ut *morales, denegata ipſis cogitatione*, finguntur, *quæ tamen omnium moralium humanorum actuum ipſa radix eſt, & ſubſtantia?* Quantaque eſſet deſipientia philoſophiæ illius moralis, quæ cum *myſterio naturæ immaterialis morali* doceret, magiſtram imitari, agentem ea, quæ non debet; quibus illa neceſſario peccaret, & ad peccata peſſime abduceret.

(*a*) qui Prax. Med. L. I. C. V. hæc habet: *Inanis gloriæ deſiderium fuit ſimia, quæ medicos omni ætate compulit, ad ſectas potius condendas* (& theorias novas effingendas,) *quam ad nova indies detegenda phænomena, quæ morborum hiſtoriam illuſtrarent, confirmarentque. Qui ad libitum ita* (NB) *naturam fingentes, indigeſtis potius meditationibus ſuis eandem evertunt. Aſſeclæ vero* (juniores ſimioli) *vana quadam hallucinati reverentia, partim ignavia, ab inveſtigatione deterriti, memoria magis quam ratione utuntur, hinc eorum præcipui conatus ad id collimant, ut tantum ediſcant, quid autor ille ſentiat, quid autem ſentiendum ſit, ignorant; unde ſatius ducunt, dum antagoniſtæ nervoſi famam affectant*, ſimplicismos Præceptorum, quaſi pædagogorum ſuorum, compilatores agere.

(*b*) Confer Illuſtris Strykii noſtri de Jure Senſuum Diſſ. X. C. I. n. 10. & Cogitationum noſtrarum Medico-legalium de Cogitatione C. I. §. III. p. 14.

§. IV. Hoc modo autem, ſi perverſa naturæ ſuæ imitatione virum honeſtum, ut homicidii reum, minorennis adoleſcentulus calumnietur, virgis ſeveriſſime caſtigari, cum majorennis fuſtigationis pœnam pendere debeat, actione injuriarum criminali ſic accuſante. Verum, cum brutus hujusmodi homuncio ſine cogitatione, non *vere*, ſed tantum *quaſi velit*, & ſic *alia potius cauſſa, quam vera voluntate, & hinc extra crimen, peccet*, tanquam *furioſus menteque captus, quem jura infanti æquiparant*, eundem non ſolum *reſtitutionis ex capite minorum annorum & ignorantiæ, ſed etiam propter conſilii omnimodam inopiam, commiſerationis beneficium tueri* debet.

In-

Inprimis cum ſimiolus hic tantum *ex accidenti* peccet, quoniam ipſius voluntas *accidens* eſt, non ſubſtantia. Etenim ſecundum ineptias (Albertäten) *energiam naturæ* titulo ferentes, ſed dyſergiam ejusdem ridiculis nugis obgannientes, *accidens prædicabile à prædicamentali uon diſtinguitur.* Quis ſatis mirari poteſt, muſtaceum doctorculum tam cruda προεκκρίσει ferulam ſcholaſticam, nondum completo luſtro, effugiſſe, ut *logica, neque docente neque utente*, jam uti norit. Quæ, fundamento hoc deficiente, medicinæ ſoliditas unquam poteſt ſuperſtrui? Quamobrem quoque tantum unius curſus medici & ſolius myſtagogi diſputationum, quaſi catechetica præcepta, inſtar myſteriorum, omni ratione reclamante, modo credenda memorantur ab ipſo, unice compilantur *& deblaterantur.*

§. VI. Qualis quidem ſimiolus naturalis per deſipientiam ſuam poſſesſiones meas *agrorum & vinearum, ut turpes*, ludificat, ſed quæ in urbibus etiam quibusvis, ut honeſtisſimæ, magni exiſtimantur. Ille potius laboret, ut à fundorum poſſeſſoribus mercedula fruatur, *fimum in eorundem vineas deportando*, ut *naturam putredinis materialem*, quam ſpiſſo capiti ſuo, melius tergo ſuo, imprimat, ad minimum *à ſocero globulos conſuendi officium* plenius perdiſcat, ut *motus* non *incorporeos*, ſed *corporum accidentia*, non tamen ſemper *accidentaliter contingentia*, ſatis capiat. Qua ratione conſcientiæ ſuæ melius conſulet, quam quod, ſecundum *diſputationem ſuam inauguralem*, tantum nova det *errorum medicinæ practicæ ſpecimina.* Siquidem αὐτοκράτης natura, utpote *medicina ſine medico*, dyſergo tali miniſtro non indiget, nec ipſi periclitanti miniſtrare novit, qui vice illius tum *obſtupefactus*, illam officio ſuo magis deſerit, *quam ipſa tonum deſerere* fingitur. Qua ratione omnino fere omnes paulo graviores *morbi prorſus ſunt incurabiles, totique febrium quarumlibet turmæ artis ſuæ* ſic omnino deficientis *auxilium omne*, ultro & *aperte denegatur;* ſed tantum à *medicis ſine medicina*, ſecus quidem ac aliis cum eadem.

§. VII. Quis autem ſanæ mentis dubitet, revera hos ipſos, nec alios, eſſe illos *malos medicos, quos malis navium gubernatoribus ſimiles* Cous parens (*a*) vividis depingit coloribus? *Quod tantum curent homines* (per αὐτοκράτειαν naturæ adhuc conſtantem) *nihil grave patientes, in quos ſi quis etiam maxime delinquat, nihil grave faciat*, (αὐτοκράτει natura ipſa ſponte opitulante.) *Sunt enim multi tales morbi*, (etiam acuti ſeu febriles) *& multo ſæpius quam graves hominibus accidunt. In talibus ſane delinquentes*, (illi *medici*, dicis cauſſa, *ſine medicina, &* αὐτοκράτει natura tantum freti) *non ſiunt idiotis hominibus manifeſti. Ubi autem obtigerit magnus, fortis & periculoſus morbus*, (maxime acutus & febrilis, cum lipothymiis frigidisque ſudatiunculis, ſicut in B. virgine, natura haud αὐτοκράτει, ſed impari, quin imo tonum obſtupefacta deſerente, ac medico ipſam) *tunc ipſorum delicta & ars omnibus in conſpicuo ſunt.* Quando ſcilicet *naturæ morborum medicatricis* non imitatione, ſed turbatione, motus critici ſudorum, jam tantum parvorum, *nitro* (*b*) non ſolum magis *contemperantur*, ſed plene ſupprimuntur, lipothymici ac perfrigerati, propter *motus vitales* jam nimium *contemperatos* plenisſime perfrigerantur, ut nunquam recaleſcant. Quomodo denique iidem in aſphyxia jam nimium depresſi, fereq; deſtructi, ut *tonum* ægrotumq; *deſerant*, ultimo complemento adeo *contemperantur*, ut *materia ſemel immobilis facta motus omnes*, magis autem *incorporeos* & *naturæ immaterialis moralem energiam* omnino fruſtretur, eludatque, exindeque cum æterna ægri aſphyxia *ſpasmi tonici* corporis mortui (materialis quidē & naturalis, ſed

ſecun-

ſecundum naturæ myſterium novum, *neque mixti*, *neque vivi*, unice terra nitroſa per ſepulturam ſint contemperandi.

(*a*) ſecundum Hipp. de Vet. Med. XVII. Vol. I. p. 22. quem quidem locum ipſa προέκκρισις mihi objicit.

(*b*) in Diſp. de Vena Portæ p. 55. *nitrum, ſenſu temperatisſimo frigidulo*, *ad contemperationem motuum exacerbatorum efficacisſimum* laudatur.

§. VIII. E contrario *artis periti* (*a*) medici naturam vere, factis ſcilicet ſpecialibus. non tantum ſermocinationibus generalibus, imitari callentes, neque ſolummodo ejusdẽ αὐτοκρατείῃ confiſi, auro fulminante illam *ſtimulant*, ſi ſit ipſa impar, ut *non ſpontanea æruginoſos acores*, ventriculum rodentes, nulloque modo concoquendos, *amovere poſſit*, quo *neceſſitatibus* hujus leniſſimi cathartici, à *medicina* (non ſine medico) *inventis*, illos per vomitus dejectionesque *dimittat* & excernat. Quomodo deinde *natura* etiam, *artis peritis facienda demonſtrans*, criſibus ſuis laudabilium ſudorum præit, elixir potius caſtorei volatili diaphoretico ſudores parvos frigidosque imitatione & miniſterio medico naturæ ſupplere, quo calidiores, largiores ſufficientesque critice fluant, exinde lipothymici & perfrigerati recaleſcant, *motus vitales pulſus & circulationis ſanguinis nimium contemperati* reſuſcitentur, aſphyxia ſolvatur, febris laudabili ſudore judicetur, ægerque convaleſcat. Hæc *Hippocrates*, *omnia vera dicens*, verisſime inculcat, his univerſa medici orbis cohors adſtipulatur, his denique calculum ſuum addunt doctisſima duarum conſultisſimarum Facultatum Medicarum Reſponſa; ſolus autem adverſarius ſingulari ſua cruditate præjudicans, cum ridiculo ſimiolo ſuo reclamat. Verum quibus mens ſana, cogitatio ratioque conſtat,

Utris creditis?

(*a*) Hipp. de Arte XXI. 33. Vol. I. p. 13.

Finis
D. S. S. L. E. G.

Errata.

)(1. b. lin. 10. dederiores lege deteriores. lin. 11. ſano lege ſane. lin. 20. qnam lege quam. pag. 11. lin. 8. illamque lege illudque p. 12. lin. 10. lipothymias adde per p. 13. lin. 2. per hanc lege per hoc p. 22. lin. 34. quoddum lege quandam p. 23. lin. 2. ; deleatur. p. 28. lin. 36. paratis lege parotis p. 31. lin. 6. Dominam lege Domium p. 33. lin. 8. volunt adde præjudicantes p. 36. lin. 25. aliis lege alius p. 39. lin. 13. de acriſiis adde neque hæc mea lin. 27. inter alios lege inter alias l. 35. conclucit lege concludit p. 42. lin. 8. repetitus, adde legitur lin. 10. alias lege alius lin. 16. furioſus adde Syncretismus p. 43. lin. 21. Quinimo adde S. p. 48. lin. 32. ſudor lege tumor p. 57. lin. 24. vera lege vero p. 61. lin. 13. alios lege alias p. 66. lin. 2. cras lege crus lin. 34. nimirum lege minimum p. 68. lin. 8. non deleatur. p. 75. lin. ult. paradoxæ modo lege paradoxo modo. lin. ead. n: ovtati lege novitati. p. 76. inſumme, lege in ſummè. p. 78. lin. 30. προεξωκρινειν lege προεξευκρινέειν p. 80. lin. penult. nudiis lege nudis.